

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10337

LIDER UN TFILES

Zvi Stock

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

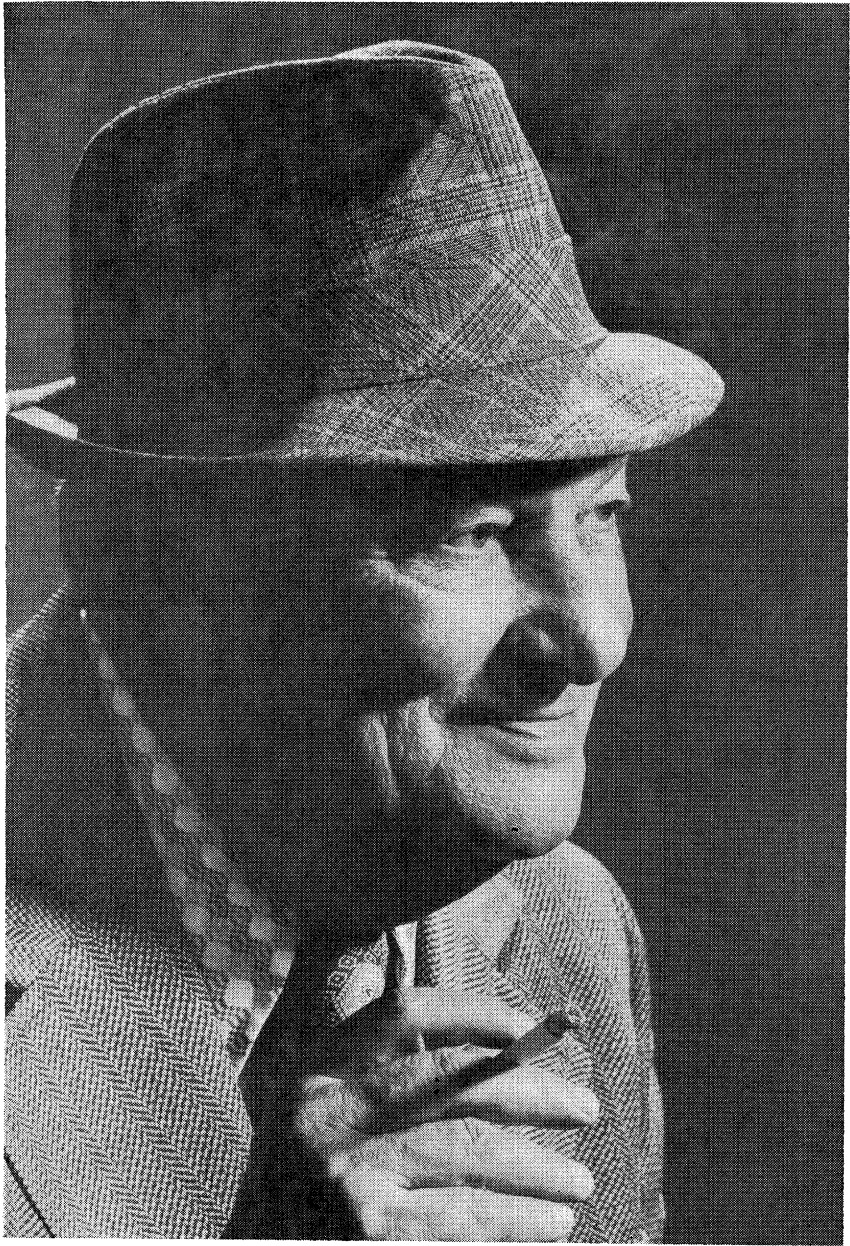
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

התורה
היא
המורה
לחיים
הטובים
היא
המורה
לחיים
הטובים
היא
המורה
לחיים
הטובים

לידער און תפילות

לידער און תפילות

פון

צבי שטאַק

ניו יאָרק, נ. י. • תשל"ה – 1975

כ"ז למדינת ישראל

Copyright © 1975 by
ZVI STOCK
425 Neptune Avenue
Brooklyn, N. Y. 11224

געדרוקט ביי
ברידער שולזינגער

Printed in U.S.A. by
SHULSINGER BROS. INC.
21 East 4th Street, New York, N. Y. 10003

געווידמעט

מיין טייערער, אומפאָרגעסלעכער

הדסה'ן, נייע

מיט אייביקער ליבשאַפט

אינהאלט

א. חלום און וואָר

- 13 לעבן מיינס
- 14 אַ אידישער טאָג
- 18 דער אייביקער טרויער
- 19 עס טוט זיי ביידע באַנג
- 20 ס'איז זיכער אפילו אַ טרקלין פאַראַן
- 21 ברוגז
- 23 דער חלום און די וואָר
- 25 רגע פון זיין
- 26 זעסטו אַ בלוס בליען
- 27 שקיעה ביים ברעג ים
- 28 ביים וואַסערפאַל
- 29 אַ גוטע נאַכט, אַ גוט מאַרגן!
- 30 ער זיצט אין די הימלען און לאַכט
- 31 צווישן טאָג און נאַכט
- 32 בלויע בענקשאַפט
- 33 אַ, גוטע מינוטן בלייבט אַ ביסעלע שטיין!
- 34 כ'גיי-אום אין חלום
- 36 ביינאַכט — אינדערפרי
- 37 אַ פינצטערער טאָג וואָס איז געוואָרן ליכטיק
- 38 איינער אַליין צווישן יאָ און ניין

ב. צער און אומקום

- 41 אַ זעאונג
- 43 זע, גאַט !
- 44 כ'וועל דיר זינגען
- 45 און אין געטאַס קלאַגן אידן ...
- 46 שרעק אין חלום
- 47 „אַ גרוס דיר, בערלין !“
- 48 אַ זעקס מיט זעקס נולן ...
- 49 מלחמה
- 50 שטערנדל, מיין שטערן
- 51 מיין ליד איז געלעגן שטיל, פאַרשטומט ...
- 54 אַ קינה אויף מיין היים-שטעטל
- 55 מיין היים-שטאַט
- 56 אַ, גאַט, האַסט באַהאַלטן דיין פנים !

ג. לזכרון

- 59 אַליין
- 60 צו די טויערן פון טרערן ...
- 61 „מילדי יום“ — אַ מכתם, פון ר' אברהם אבן עזרא
- 62 בעריש ווינשטיין
- 64 על מות יעקב גלאַטשטיין
- 65 י. י. סיגאַל
- 67 אַ-האַ !
- 68 מאַמע, מאַמע !
- 70 די נאַכט קומט-אַן אין טרויער
- 72 „מאחורי הפרגוד“
- 75 ס'באַגלייט מיך שטענדיק מיין מאַמע'ס ניגון
- 77 כ'געזעגן זיך מיט דיר, טאַג מיינער
- 78 כ'זע אייך ערשט איצט ...
- 80 הכניסיני — נעם מיך אונטער דינע פליגל

ד. צום אידישן אות

- 83 די הייליקייט פון די אידישע אותיות
- 86 צום אידישן אות — אַ געזאַנג
- 87 יעמוד הבחור הזעצר!
- 88 אַ דודעלע דעם יוד'עלע
- 89 ביי דער זאַץ־מאַשין

ה. חסידיש

- 93 תיקון חצות לר' נחמן מברצלב
- 95 ס'שטייט ר' אורי'לע דער שרף און זאַגט
- 97 אויס! נישטאָ מער די טשאַרטקאָווער קלויז!
- 100 ס'איז אַ שיינער פאַרנאַכט
- 102 אַ מעשה־נורא וועגן קאַזשעניצער מגיד
- 107 ווי באַהעפט מען זיך אין דיר, גאַט?
- 108 ממעמקים

ו. פון דער מאַמע'ס סידור

- 111 נשמת
- 115 אַל אַדון
- 117 ידיד נפש
- 119 אנעים זמירות
- 122 לכה דודי
- 124 יגדל
- 126 בריך שמיא
- 128 שפתי צדק — פון מעבר יבק, פרק יז

ז. אַנהייב פון גאולה

- 133 און די מעשה האָט נישט קיין סוף
- 135 אַ, מאַרגן דו, שטעלסט זיך אַוועק מיר אַנטקעגן

136 ווי שיין זיינען אויף די בערג !
137 אונדזערע מעפילים גייען . . .
139 אַזוי איז דער נס פון גבורה געשען
140	אַ, זע ווי ס'האַלט אין איין וואַכן דיין וועכטער
141 אויפן עראָפּלאַן
143 און קיין ירושלים דיין שטאַט
144 רעפלעקס אין זכרון
146 ירושלים — די העכסטע שטאַט
149 צפת
152 חלום, אַ חלום !
154 פריע שקיעה
156 ער מוז קומען

א. חלום און וואר

לעבן מיינס

צו וואָס זאָל איך דיך פאַרגלייכן,
לעבן מיינס ?
צו עפעס וואָס צינדט זיך אָן,
פלאַקערט-אויף און לעשט זיך אויס —
און אויס !
צו אַ פּייער, צו אַ פּלאַם ?
צי צו אַ בוך, וואָס בלעמערט זיך
טאַג-איין, טאַג-אויס,
פון דעם שער-בלאַט אָן
ביז'ן „תם ונשלם" ?

צו וואָס זאָל איך דיך פאַרגלייכן,
לעבן מיינס ?
צו אַ גראַז אין פעלד,
צו אַ בלאַט פון אַ בוים ?
צו שטילע קלאַנגען
פון דינע זאַנגען, וואָס מ'הערט קוים ?
צו אַ בלום, וואָס הויבט-זיך-אָן
מיט'ן בלי
אין אַ שיינעם פּרילינג אינדערפרי ?
דאָן וועלקט זי אָפּ, און וויאַנעט-אָפּ
אין דער אַסיענדיקער, האַרבסט-טיקער
קעלט —
און אויס מיט איר וועלט ?

צו וואָס זאָל איך דיך פאַרגלייכן,
לעבן מיינס ?
צו איינעם, וואָס לאַזט זיך אַרויס
אין מאַל אויף אַ באַרג,

א ריזיק-הויכן בארג
 זוכן דארט אן אוצר ?
 און וואָס מער ער קלעמערט
 און וואָס שווערער ס'קומט אים אָן
 צו שטייגן,
 אַלץ ווייטער רוקט זיך דארט דער
 אוצר אויבן
 ביז ער גרייכט דעם שפיץ
 פון באַרג און פאלט אַראָפּ אין
 תהום, און אַלץ ליגט דערנאָך
 צעשמעטערט ?

ריזיק איז די מיסמעריע, לעבען מיינס,
 אַרום דיין זיין !
 כ'קוק אין דיר ווי אין אַ שפיגל אַריין.
 און וואָס מער כ'באַגרייף דיך
 אַלץ ווייניקער קען איד
 דיך פאַרשטיין — — —
 כ'כאַפּ זיך אָן אין דעם באַשעפער —
 ע ר האָט אונדז געפורעמט.
 אָן א י ם זענען מיר ביידע — אַליין.

אַ אידישער טאָג

והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד (איוב, ח"ד)

ש ח ר י ת

דער מאָרגנשמערן האָט זיך נאַרוואָס אויסגעלאָשן,
ס'איז אַ סומנע, צארמע שטילקייט.
ס'שמעמל ליגט אין אַ טיפן טאָל, ממעמקים ...
ס'איז גאַנץ פרי, ס'בלויט אין די פענצטער.
דער גאַנצער דרויסן איז אינגעהילט
אין אַ שחרית'דיקן טלית שכולו תכלת ...
ס'איז קאַפּאַר ... דער אידישער אינדערפֿרי איז דער שענסטער.
בלוי, בלוי, הימל-בלוי.
דער „זעפיר“ האָט, אַ מילדער, אויפגעווייעט,
דער האָן אויף דער טונקעלער „פּאַדווירע“
האָט שוין גאווה'דיק באַוויון זיין געמלעכע,
איבערנאַטירלעכע „הבחנה“, און מיט פרומער כוונה
„הנותן לשכוי בינה“ — האָט ער אויסגעקרייעט:
קו-קו-רי-קו! קו-קו-רי-קו!
איך, אַ קינד, שמעל זיך ביים פענסטער צו;
כ'האַרד, כ'פאַרנעם, כ'הער-זיך-צו.
פון נאַענטן בית-מדרש הערט זיך אַ קול,
אַ קול אין דער הויך: „הנותן ליעף כוח“!
קליין איז דער ראַזעווער אָנהויב פון פרימאַרגן,
נאַר גרויס וועט זיין דער „אחרית“.
ס'טאַגט אין שמעמל, אידן דאוונען „שחרית“.

מ נ ח ה

אין וועמען, אויב איר געדענקט, האלטן מיר זיך אן
 אינדערפרי, שחרית-צייט, אין דער פרי פון אונדזער לעבן,
 פון אונדזער נעמען און געבן, פון אונדזער שמרעבן?
 אין טאטן, אין פאטער פון אונדזער פאלק, אב-ר-הם!
 „וישכם אברהם בכקר“, און ע ר האט זיך געפעדערט
 אינדערפרי, און איז אוועק אויף איינעם פון די בערג
 און אין זיין קאפ האט געקלונגען: „את בנך . . .“
 און זיין זון, יצחק, וואס האט זוכה געווען מתקן צו זיין
 א תפילה פאר'ן מיטן טאג פון אונדזער לעבן, האט
 מתקן געווען די בין-השמשות'דיקע תפילה — „מנחה“.

איצט איז טאקע שוין פארנאכט, א ראָזעווע שקיעה,
 און ס'שמיים דער שמעטלדיקער אידישער דרויסן
 איינגעהילט אין חן, אין חסד, אין רצון און אין רחמים . . .
 די זון-פאסן פון גאלדענעם ליכט שלאָגן-אָפּ זיך
 אין די ווענט פון פעסטן אידישן מיקלט — דעם בית מדרש.
 אידן, מיט גרויס כוונה, וואָשן די הענט אין „כיוור“.
 צו זייער שלוה'דיק געמיט איז גאָר נישטאָ קיין שיעור.
 ס'באַמבלט זיך אין קאָפּ: „קח נאָ את בנך!“
 אַלץ און אַלע: דער דרויסן, דאָס שמעטל, די אידן,
 אַלע דאוונען מנחה.

מ ע ר י ב

האָבן די שטיינער זיך אָנגעהויבן קריגן:
 ד ע ר ש מיינ האַט געזאָגט: „אויף מיר זאָל לייגן
 דער צדיק זיין קאָפּ, און י ע נ ע ר האַט געזאָגט:
 „אויף מיר!“ און די נאַכט האַט גענומען זינקען,
 און ס'איז פינצטער געוואָרן, און יעקב אָבינו
 האַט געזאָגט: „פון מיין טאַטנס תפילה, „מנחה“,

איז באקאנט געוואָרן, אז ס'איז דאָ אַ דין
און ס'איז דאָ אַ דיין! נאָר זע נאָר, ווי פאַרכטיק
ס'איז אַט-דער פּלאַץ אַט-דאָ!
ס'איז בלויז אַ שפּאַן צווישן לעבן און גאַרנישט,
נאָר נישטאַ קיין פּחד, אפילו קיין האָר נישט.
אפּשר מיינט עס צו זאָגן, אז דאָרט וואו דער טויט איז דאָ,
דאָרט איז דער מענטש שוין נישטאַ? ס'איז נישט אַנדערש
נאָר דאָס איז דאָס הויז פון גאָט,
און דאָס איז דער טויער פון הימל!
און ער האָט אַזוי-אַרום מתקן געווען
די תפילה פון „מעריב“, גאָט וואָס
מונקלט אויס דעם דרויסן און פאַרזוועגט אים,
קאַטשעט אַוועק ס'ליכט פאַר דער פינצטערניש
און ס'פינצטערניש פאַר'ן אַנקום פון ליכט.
ס'איז נאַכטיק אין אידישן שמעטל,
ס'פינקלען-אַפּ די שטראַלן פון בית-מדרש ליכט.
רבנו-של-עולם, שיק אונדז אַוונטדיקע רב, באַרוואַיק אונדזער
אידיש געמיט, און זאָל זיין שלום דאָ אונטן, אויף דער ערד
אַזוי גוט ווי דאָרט-אויבן, אין דיינע הויכע הייבן,
שיק אונדז, גאָט, פון שלום און פון שלווה, דיין צייכן.
דאָ, אין שמעטל, נישט ווייט פון טייך נאַריוו —
שטייען אידן מיט גרויס כוונה און דאַוונען מעריב.

דער אייביקער טרויער

דער אייביקער טרויער, די ביטערע וואָר,
וואָס הויערט אויף אונדז שוין צוויי מויזנט יאָר,
וועט איצט מוזן אַוועק העט-ווייט, העט-ווייט,
וואָרים ס'גייט-אויף אַ ליכט פֿון גרויס באַטייט.

וואָרים אַלע וועלן זען, און באַנעמען און פאַרשטיין,
אַז אונדזער פּאַלק איז קיינמאַל נישט געוועזן אַליין,
נאָר ער אַליין, גאַט, איז מיט אונדז געווען, איז און
וועט מיט אונדז אַלעמאַל זיין — — —
אין אַלע גלות'ן, עינזייט, גירושים און פּיין.

קיין שייטער און פּייער האָט אונדז נישט פאַרבּרענט,
קיין שמורעס, קיין וואַסער האָט אונדז נישט פאַרלענדט.
מיר זיינען געווען, מיר זיינען דאָ און וועלן ווידער זיין
ביז גאַט וועט אונדז פירן אין אונדזער לאַנד אַריין.

און איצט איז די צייט שוין ניט ווייט, גאָר נישט ווייט,
גאַט מיט אונדז הייליק זיין בונד האָט באַנניט.

עס טוט זיי ביידע באַנג ...

עס האָט מסתמא געמוזט שטאַרק ברויזן און שטורעמען,
ווען גאָט האָט גענומען דעם מענטשן אויספורעמען;
וואָרים פון דעמאָלט-אָן, און ס'איז שוין זייער לאַנג —
טוט עס סיי אים, סיי דעם מענטש אויף דעם באַנג.
ער האָט געזען דאָס ליכט און געזאָגט: „כי טוב“,

דו, „קרוין פון מיין באַשאַף“, קוק צו מיר אַרויף,
לערן מיין תורה, האָב פאַר מיר מורא —
דו האַסט געהאַט אַן אָנהויב — וועסט אויך האָבן אַ סוף!

דער „יצר-טוב“ איז אַזוי נישטיק, אַזוי שוואַך;
איין בלאַז פון „יצר-הרע“, דורך אַן „עין-הרע“!
און דער מענטש בלייבט אַן אַ שטוב, אַן אַ דאָך;
אַן „עולם-הבא“, אַן „עולם-הזה“ — צוריק אין זיין נאַרע! ...

עס האָט מסתמא געמוזט שטאַרק ברויזן און שטורעמען,
ווען גאָט האָט גענומען דעם מענטשן אויספורעמען;
וואָרים פון דעמאָלט-אָן, און ס'איז שוין זייער לאַנג —
טוט עס סיי אים, סיי דעם מענטש, אויף דעם באַנג.

ט'איז זיכער אפילו א „טרקלין“ פאראן...

ס'איז זיכער אפילו א „טרקלין“ פארען
אין ביליאניקע ווייטן פון ספערן-געשפאן.

דאָהי איז בלויז „פרוזדור“, רגע פון זיין,
א טראַגישער שפּיל פון אַרויס-און-אַריין.

דאָס איז דער „נמשל“, — דער „משל“ — איז האַרבסט,
ווען דו, זומער, רייפסט-אַפּ און דו שטאַרבסט.

דאָן קומט דער פּרילינג, דו לעבסט ווידער אויף,
דיין אָנהייב קומט-אַן ביי דיין סאַמע סוף.

ווער קען עס באַנעמען, ווער זעט עס, ווער ווייסט?
דאָך, — מיר האָבן נאָך אַן איין-איינציקע טרייסט:

באחרית-הימים, אין סוף פון די טעג,
דערגיין וועלן מיר אויך צו אַזאַ מיין-סאַרט וועג. .

ברוגז...

(העולם ים זועף, רבי-מצולה, רחבידים
והזמן גשר רעוע, בנוי עליו...)

ר' ידעיה הפניני הברדשי : „בחירת עולם“, פרק ח.

דיין וועלט איז שוין, א, גרויסער בורא!
דיינע דרכים — פול מיט סודות.
נישט איינמאל כאפט מיך אן א מורא
זיך צו הוידען אויף דיינע הוידעם.

ס'דוכט זיך מיר, איך פאל-ארעפ, העט-העט,
פון א ריזיק-הויכן בוידעם,
דערנאך שטיי איך און זאג „על חמא“
בוידעם ובלא יודעים.

אז דו ביסט מילי-מיליאסן ווייט,
פיל ווייטער פון די שמערן,
טא ווי-זשע קען איך פירן א שמרייט
מיט דיר — און ברוגז ווערן?

ס'גאנצע לעבן אויף דיין וועלט
איז אן איינגעבראָכענע בריק,
וואָס דו האָסט קונציק אַוועקגעשמעלט
אויף צו גיין אַהין און — צוריק.

מיט אַזוי פיל יסורים און אַזוי ווייניק גליק,
זאָג איך : „צו וואָס-זשע טויג עס?“
און שפּאַנענדיק קונציק איבער דיין בריק
איז ווער איך צומאַל אויף דיר ברוגז.

נאָר ס'גייט נישט אַזעק קיין איין מינוט,
כ'בעט זיך גלייך מיט דיר איבער.
און ס'זוערט אַזוי וואַרעם, און ליכטיק און גוט,
דו הימסט דאָך מיך אויס פון די גריבער.

די גריבער וואָס ליגן גרייט אונטער דער בריק,
אויף וועלכער מיר שפּאַנען און שפּאַנען,
אין טראַגישער בענקשאַפט און אַזוי ווייניק גליק,
איז מיר גוט כאַטש וואָס דו ביסט פאַראַנען.

אַן דיר זיינען אומהיימלעך אונדזערע שטיבער,
„בני אדם יושבי חושך“ . . .
אַ, העלף מיר שפּאַנען איבער די גריבער,
כ'האַב צרות אַ פולן קויש איך.

דיין וועלט איז שייך, אַ, גרויסער בורא!
דיינע דרכים פול מיט סודות.
נישט איינמאַל כאַפט מיך אַן אַ מורא
זיך צו הוידען אויף דיינע הוידעם.

דער חלום און די וואָר

מראַפּ נאָך מראַפּ טריפט די נאַכט
און לאַזט אין רו נישט שלאָפן,
ס'האַט די בייזע וואָר פאַרמראַכט
דעם חלום צו באַשמראַפן.

גרילצט די וואָר מיט קול פון גריל:
„ס'הערט זיך עפעס נייעס?“
ענטפערט חלום צארט און שטיל:
„ס'הוליען די הולטאיעס!“

אראַבער-האַס און קאַנגאַלעז
אין מיין קאַפּ זיך מישן,
און „רויטער בער“ טאַנצט-אום נערוועז
אויף מיין פאַרטערטן קישן.

און וואו אַ באַרג, און וואו אַ טאַל —
געיעג פון ווילדע חיות.
אין אינדאָכין און אין ישראל
גייט מען אויף לוויות.

טאַג-צו-טאַג זאַגט-אָן אַ זאַג,
און נאַכט-צו-נאַכט לאַזט וויסן,
דער דרויסן שעפטשעט אין געקלאַג:
„גאַט'ס תורה ליגט צעריסן.“

כ'זשמורע-איין און שעפטשע-אויס
אין מידן, בייזן דרימל:
„ס'חיות ממש גייט מיר אויס,
וואו ביסטו, גאַט אין הימל?“

פלוצים הער איך אין דער נאכט
 א קול דממה דקה —
 „ישראל סבא האט דערוואַכט
 און זאָגט אַ תפילה זכה :

„א, גאָט, זאָג-אָן די בשורה שוין,
 דעם אַנקום פון פרימאַרגן.
 זאָל דער שלום זיין דער לויך
 פאַר אונדזער צער און זאָרגן.“

כ'עפן האַלב די אויגן אויף,
 כ'הער אַ קול דממה :
 „צו אַלע לייךן ס'איז אַ סוף —
 געענדיקט די מלחמה !“

ס'איז שלום, שלום אויף דער וועלט,
 ס'האָט אַ סוף גענומען ;
 ס'טראַגט זיך אום אַ קול וואָס קוועלט :
 „משיח איז געקומען !“

איך כאָפּ זיך אויף, כ'קוק-אַריין
 טיף דער נאכט אין פנים,
 ס'איז פינצטער, אָן אַ טראַפן שיין,
 אַנטקעגן מיר — די שונאים.

טראַפּ נאָך טראַפּ טריפט די נאכט
 און לאַזט אין רו נישט שלאָפן,
 ס'האָט די בייזע וואָר פאַרטראַכט
 דעם חלום צו באַשטראַפן.

רגע פון זיין ...

דער אייביקער טרויער פון ביטערער וואָר —
ער וואוינט מיט'ן מענטשן שוין טויזענטער יאָר.
ער נערט זיך פון עלנט, און דלות און נויט,
און שוועכט-אום אין חלל פון לעבן און טויט.

ער קומט אומגעבעטן און שטייט אויף דער שוועל,
און ס'פלאַמערט אַ בענקשאַפט און מאַמערט די זעל.
דער אייביקער טרויער פון ביטערער וואָר —
ווי טרויעריק זיין ניגון איז אין יעטוועדן דור.

אַלע פרימאַרגן, ווען די זון גייט נאָר אויף,
און מענטש קוקט נאָך חסד צום הימל אַרויף,
קומט ער, דער טרויער פון ביטערער וואָר
און נעמט אים אַריין אין זיין אומעטיק כאָר.

ס'איז אַ צאָל, אַ וואָג, אַ מאָס און אַ פלאַן,
אין געקנויל פונ'ם מענטשלעכן דאָ-זיין פאַראַן,
וואָס לאָזן נישט באַפאַרבן מיט ראַזעווער פאַרב
דאָס ביסעלע חדווה פון מענטשלעכער אַרב;

וואָס ווינקען מיט ניכטערע אויגן דעם וואונק
און זויגן וואַמפיריש דעם געטלעכן פונק,
און נאָגן און פלאַגן די זעל יעדע שעה
און שרייען פון ביליאָניקן ווייטן ניט-דאָ:
פאַרגעס ניט, געכונדענער, דו ביסט נישט פריי!
בעל-כרחך אתה נולד, בעל-כרחך אתה חי!

און אויב ס'איז אַפילו אַ „טרקלין" פאַראַן
אין ביליאָניקע ווייטן פון ספערן-געשפאַן,
דאָ-הי איז בלוז „פרוודור" און רגע פון זיין,
אַ טראַגישער שפּיל פון אַרויס-און-אַריין.

זעסטו אַ בלום בליען

גייסטו אַרויס אין אַ גאַרמזן סוף-פּרילינג —
און זעסט מיט דייע אַייגענע אויגן אַ בלום בליען.
גיי-צו נענטער, ווער מיט איר איינס — אַ צווילינג,
דיין האַרץ מוז צו דער שיינער בלום זיך ציען.

די זון שיינט, די לאַנקע ז'שמיל, פייגעלעך זינגען;
צעוואַרף פון דיין שווערן לעבנס-עול די קיימז-רינגען.

זיי זיך מתייחד מיט גאָט'ס דופטיקן אַטעם און גענוג!
פלוצים באַווייזט זיך אַ כמאַרע, אַ בייז געווימער, אַ צוג.
די בלום הייבט-אָן זיך אין תפילה באַוועגן.

דיין האַרץ הייבט-אָן אין אַנגסטן זיך רעגן —
דער בייזער שמורעם האַט אַזוי לאַנג געשמיסן
ביז ער האַט די שיינע בלום אַרויסגעריסן!

דער „נמשל" ביסטו אַליין, אַרעמער מענטש!
איצט, דאַוון-אַפּ, עס-אַפּ און בענטש!
וואַרים גאָט'ס מעשים זיינען פון אונדז פאַרהוילן,
פון זיין שטנ'ס סאַדיזם ווייעט אַפט מיט בייזע גרוילן.

שקיעה ביים ברעג ים

פתח לנו שער ... (פון תפילת געילה)

אפילו זי, די ראָזעווע שקיעה,
איז נישט בכוח אויסצוהאַמעווען
אַ טיפּערע, סודות'פולערע שטילקייט
ווי די, וואָס כ'זע אַצינד.
גוט, וואָס כ'בין זוכה זי צו הערן.
אַ שאַד, וואָס ס'מוז נאָך
טונקעלער ווערן,
איידער ס'גניען אויף די שטערן.

ס'שטאַרבט אַ טאַג!
דער מערב צינדט זיך אין
קאַליריקער סימפּאָניע.
ס'דוכט זיך — ער אַליין
דאַרט אויבן, האַלט די גאַנצע
וועלט אין זיין דלאַניע.

פון זיינע ווינט-אוצרות שיקט ער אַן
אַ ליבלעך-קילן זעפּיר,
און ס'רחמימ'ט דאָ פון עק צו עק.
דער שטילער פאַרנאַכט
אין פּורפּור-רוימן קלייד,
פון ווייטע הימל-זוימען,
שושקעט מיר אין שקיעה-אויער:
„בין-השמשות עפנט זיך אַזוי
אַ שטילער תפילה-מויער.“

ביים וואסערפאל

צעגלימע זון, אין פייער פון דיין אייגענעם זשאר,
 אט שטיי איך דא ביים וואסערפאל,
 וואו עס טובל'ט זיך דיין שטראל;
 אין א וועלט פארשמומט פון צער,
 ווען „כל דאלים גבר“ איז גזר.

ווי קענסטו-זשע גלייכצייטיק שיינען
 און שפיגלען אין וואסער דיין פנים,
 ווען ליד ווערט איצט קינה פון שוואַנען,
 און מענטש אונטער קנוט פון מיראָנען
 פאָרגייט זיך אין צאָפּל פון פיינען,

איז גוט דיר, איז רעכט דיר אויך אָן אים? !
 אָ, זון, ווי קענסטו איצט גלייכגילטיק שיינען? !

און דו, לבנה, זיי דו מיין בלאַסער שיין
 אין אַ וועלט וואָס פינצמערט איצט אין פּיין,
 אין העלישן געראַנגל פאַר'ן מענטשלעכן זיין!

אָ, שמערן איר שטילע,
 צי הערט איר מיין תפילה
 אין די מונקל-פאַרפינצערטע נעכט
 פון בלוטיקן מענטשן-געפעכט? !

קומט מיט מיר אויף פאַרעלנטע וועגן,
 וואו אונטער דער מאַסע
 פון שווערע האַרמאַטן
 עס ליגן באַגראָבן דער זון מיט'ן מאַטן.

אַ גוטע נאַכט, אַ גוט מאָרגן! ...

נישט איינמאַל דוכט מיר כ'בין שטיין געבליבן —
מיר און טויער פאַרמאַכט,
אין דעם ליד וואָס כ'האַב אַקאַרשט אַנגעשריבן
ווילט זיך זאָגן דער וועלט: „אַ גוטע נאַכט!“

אַ גוטע נאַכט? צו וועמען?
נישטאַ צו וועמען צו זאָגן.
מעגסט זיך, דיכטער שעמען!
ס'הויבט דאָך אָן צו טאָגן!

נישטאַ ביי אידן קיין סוף!
עס ישראל הי!
אַז מ'ענדיקט פון אַלף ביז תיו,
הייבט מען אָן אויפסניי!

טאָ וואָרף אַוועק די זאַרגן,
דעם גלות פון אַמאַל,
אַ גוט מאָרגן דיר, גוט מאָרגן!
מיין פאַלק, מיין לאַנד, ישראל.

אַ גוט מאָרגן דיר, שכן,
ווער דו זאַלסט נישט זיין.
דער כתר פון נצחון
שיינט אין טאָג אַריין.

ס'גייט-אויף אַ נייע מערכה,
צי-אַרויף די בלוי-זוימע פאַן!
ווען מ'ענדיקט „וזאת-הברכה“,
הייבט מען פון „בראשית“ אָן.

ער זיצט אין די הימלען און לאכט

יושב בשמים ישחק... (תהלים, ב'ד')

ער זיצט אין די הימלען און לאכט
פון אינדערפרי ביז שפעט אויפדערנאכט;
דורכ'ן שמנ'ס אויסגעשטשירעמע ציין,
דעם יצר-הרע'ס געביין.

ער לאכט פון דער „קרוין פון זיין באשאף“,
ער קוקט אויף זיין ווערק מיט פארגאף;
אז אלע זיינע זיבעציק-אכציק יאר
זיינען בלויז א חלום, ניט קיין וואַר.

דאָ פליען זיי אויף גיך אין קאמף פאר'ן ברויט,
אָט קריכן זיי פאָוואַליע אין קרענק און אין נויט.
און איידער מ'מוט זיך אַ ריר צי אַ קער —
אָהאָ! שוין נישטאָ! אַוועק! און נישט מער!
און ער, דאָרט זיצט אין די הימלען און לאכט
פון גאַנץ אינדערפרי ביז שפעט אין דער נאַכט. . .

צווישן טאָג און נאַכט

(בין השמשות כהרף עין, שבת, ל"ד)

די לבנה איז ארויס קאסאָקע, ווי אַן אַסיען-בלאַט, פאַרגעלט
און איז שטיין געבליבן מאַט איבער גאַט'ס פאַרלאַזער וועלט.

עס איז געוועזן צארטע שטילקייט, אַפשייד פון אַ פּרילינג-טאָג
וואָס האָט אין אומעטיקער מילדקייט, אַן אַ וואַרט און אַן אַ זאָג
מיט שטאַרע שאַטנס האַנט אין האַנט, פאַמעלעך זיך אוועקגעשפּאַנט.

עס האָבן זיך געראַנגלט ליכט און שאַטן, ווי אין ווילדן טאַנץ
פון האַטנטאַטן, טאָג איז פאַר'ן אַנקום פון דער נאַכט,
אין טונקל-רוימער שקיעה-פּראַכט, פאַמעלעך אַפּגעטראַטן.

און אין דעמערונג פון צווישן טאָג און נאַכט
האַט מלחמה-שטן ביז און פּרעך אַריינגעלאַכט.

און סודות'דיק אַ קלאַנג אין אויער,
איינגעהילט אין שקיעה, גרויער, האָט אין שאַרף פון קול דממה
מיר אַריינגעהויכט : נ ק מ ה !

און בין-השמשות, וואָס באַשטייט פון איין איינציקן אויגנבליק,
האַט געשעפּטשעט מיר מיט פּרייד : מיר שטייען ביי דעם ראַנד פון זיג.

בלויע בענקשאפט

די הימלען נויגן זיך צו דער ערד אראפ,
 ס'קוקט אויס, ווי זיי קושן זיך צונויף.
 כ'זיך און גאף, און לאז ארונטער מיין קאפ
 אין בלויער בענקשאפט קוקן די אויגן ארויף.

בלוי איז דער הימל, בלוי איז מיר אין מיין געביין.
 דער גורל האט מיר אפגעטאן א שפיצל
 און מיך געלאזן איינינקער אליין.

מיינע קינדער-יאָרן, די יוגנט-יאָרן,
 ביידע שטייען מיר אנטקעגן מיט געוויין —
 „לא טוב היות האדם לבדו“ —
 ניט גוט צו בלייבן איינינקער אליין.

הייב איך אן צו זינגען,
 די בלויע בענקשאפט זינגט מיט מיר מיט,
 כ'זוך א טרייסט צו מיין עלנטקייט, אליינקייט,
 אפשר ט'עמיץ קומען מיך טרייסטן?
 נאָר קיינער קומט ניט, קיינער קומט ניט!

זיך איך אליין מיט מיין בלויער בענקשאפט
 און טראַכט, ווי קען עס אוועק אַ מאָג
 און זיך אויספינצערן אזא עלנטע נאָכט,
 ווען קיינער קומט ניט צו מיר צוגיין
 און כ'זיך און כ'וואָך איינינקער אליין.

אָ, גוטע מינוטן, בלייבט אַ ביסעלע שטיין!

אָ, גוטע מינוטן, איר קומט צו מיר אזוי זעלטן,
און קומט איר, צעעפנט איר זיסע, פריידיקע וועלטן;
איז וואָס-זשע מיט אייך דער געאיייל?
מאָ זייט-זשע מיט מיר כאַמט אַ ווייל!

ווען כ'בלייב פאַרנאַכט אין הויז אליין
קומען די איינזאַמקייט און טרויער צוגיין.
אָ, זיסע, פריידיקע מינוטן,
בלייבט אַ ביסעלע שטיין!

— מיר קענען ניט בלייבן דאָ לאַנג,
מיר מוזן גיין אונדזער גאַנג.
מיר זענען נישט סתם קיין דרויב,
מיר זענען פון שמערן דער שמויב.

מיר טוקן זיך אין אייביקן פאַרגיין
און אין אייביקן ווידער ווערן.
מיר קומען פון זייער ווייט, נאָך ווייטער
פון די שמערן —

מיר זענען קינדער פון אמת'ער ליבע,
נישטמאָ פאַר אונדז קיין מינוטן קיין טריבע.
בלויז איין זאך מיר לאָזן דיר איבער:
דיין אליין-זיין צו שפּרייזן אַריבער,
דיין עלנמקייט צו קענען באַזיגן
ס'אליין-זיין דורך אַ אידישן ניגון.

כ'גיי'אום אין חלום

בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים...
(תהלים, קכ"ד')

— שלום עליכם, עליכם שלום!
— וואוהין גייסטו?
— איך גיי ארום און כ'חלום.
— וואס חלומסטו אין מיטן העלן טאג?
דערהער איך אן עכא גיט א זינג און א זאג:
אז גאט וועט אומקערן די אומקערונג
פון ציון — וועלן מיר נישט פארן אהין, נאר פליען.

אונדזער מויל וועט ווערן פול מיט געלעכטער,
אונדזער געלעכטער וואס אמאל עכטער און גערעכטער.
ווען מיר'ן ארויס פון גלות-געפאנג,
וועט אונדזער מויל ווערן פול מיט געזאנג.
גיי איך איצט אום און כ'חלום און חלום
כ'גלוסט און כ'בענק נאך אן אמת'ן שלום.

ואשא אתכם על כנפי נשרים!
פון מזרח, פון מערב, פון צפון, פון דרום
וועל איך אייך טראגן אויף אדלער-פליגל,
ביו איר וועט אויסקושן אימלעכן ציגל
פון דער מערב-וואנט וואס איז פארבליבן
פון אידישע בלוטיקע טרערן באשריבן.
און איצט ווערט מקויים די הייליקע נבואה,
ס'קומט-אן די גאולה, ס'קומט די ישועה.

שוין צייט, אז די אייניקלעך פון פעטער ישמעאל
זאלן אויסשטרעקן א האנט צום פאלק ישראל

לידער און תפילות

און זאגן: גענוג! שוין צוויי מויוזנט יאָר
געווען ברוגז מיט אייגענע איבער גאַרנישט, אַ האָר!
שוין צייט זיי זאָלן זאָגן: „זאָל זיין מיט גליק!
גענוג געווען ברוגז, מיר זיינען חבר צוריק!“

נאָר דאָ קומט דער „בער“ און טאַנצט-אום „בעריש“,
ווי המן און זיינע צען זיהן, און זיין ווייב, זרש,
שעפשעט ער ווי אַ שלאַנג צו די אייניקלעך פון ישמעאל:
„איר טאָרט נישט דערלאָזן קיין מדינת ישראל!“

און זיי מיינען באמת, אַז דער „בער“ קאָן טאַנצן,
און זיי זעען נישט איין, אַז דער „בער“ פאַרשמעלט
דעם וועג פון שלום פאַר דער גאַנצער וועלט.
אַ, ריכט אונדז, גאָט, אויף, פון זייער ביידנס געפאַנג,
אַז מיר, וואָס זייען מיט טרערן, זאָלן שניידן מיט געזאַנג.

ביינאַכט — אינדערפרי

וואוהין טראַגסטו מיך אַוועק אינמיטן דער נאַכט,
 מיין אומרוואיק געמיט ?
 אין פלעצער פון שרעק, אין „לילית' טראַכט“,
 אין „גאַט באַהיט“ ?

דו שליידערסט אַרום מיין געביין
 און שפינסט אַ קאַשמאַר אין געוואָי פונ'ם ווינט,
 און איך, דער האַר פון לידן מיין ליד,
 ווער שיער נישט בלינד און איך וויין.

אין קישן באַהאַלט איך מיין פנים און כ'שריי,
 זאַל מיך עמיץ דערהערן
 דער זייגער ווייזט אויף דער וואַנט שוין דריי,
 ס'ווערן פינצטער די שטערן.

איך פאַל אַריין אין אַ טיפער שרעק:
 וואָס וועט ברענגען דער מאַרגן ?
 ס'ציט אַוועק אין אַליינקייט די נאַכט
 און אַלץ וואָס מיר בלייבט זיינען זאַרגן.

כ'אַנטלויף פון פינצטערן רעיון,
 קיינער הערט נישט מיין וויסט געוויין,
 ס'העלפט מיר נישט קיין שרייען,
 כ'שריי צו זיך אַליין.

כ'זשמורע איין און כ'זאַג צו זיך:
 „כ'זויל שוין נישט זיין דאַ-הי“.
 בייזער דמיון ציט-אַפּ מיט דער נאַכט,
 ס'ווערט פלוצים אינדערפרי.

א פֿינצטערער טאָג וואָס איז געוואָרן ליכטיק

ס'איז אינמיטן העלן טאָג,
נאָר דער דרויסן האָט פֿלוצים געכּיטן זיין פֿנים —
ס'דונערט, ס'בליצט, ס'קראַכט
ווי פֿון האַרמאַטן.

ס'איז אינמיטן העלן טאָג געוואָרן פֿלוצים נאַכט.
כ'זוך מיין מאַמען, כ'זוך מיין טאַטן
און כ'זע בלויז ביזע יונגים.

גאָט האָט געלאָזן דעם דרויסן אַליין,
זיין פֿנים פֿון מיר באַהאַלטן.
ס'איז געבליבן איוב'ס שטן אין אים,
און איצט טוט ער שאַלטן און וואַלטן.

כ'זיך אַליין, כ'זויין און כ'טראַכט :
ווי קען עס אינמיטן טאָג ווערן נאַכט ?
נאָר פֿלוצים דערשיינט דיין ליכטיק געשמאַלט — — —
כ'גלויב נישט, איך שעם זיך, מיין פֿנים כ'באַהאַלט.
נאָר דו נעמסט מיך אַרום און זאָגסט איידל און צאַרט — — —
„כ'בין דאָ לעבן דיר, האָסט זיך דערוואַרט און דערהאַרט“ . . .
— איצט טאַרסטו נישט זיין פאַרטראַכט און פאַרצווייפֿלט,
דער שטורעם ט'אַריבער —
אונדזער פֿרייד ט'זיין גע'כפֿל'ט.

און פֿון דעמאַלט-אָן, ס'איז שוין יאָרן און יאָרן — — —
בין איך עפעס אַן אַנדער מענטש גאָר געוואָרן.
מעג זיך צומאַל מאַכן אינמיטן טאָג — נאַכט — — —
מיר און שויער מעגן זיין צוגעמאַכט,
נאָר אונדז ביידע איז ליכטיק, און וואַרעם און פֿריילעך —
דאָס אַלץ אין פֿרייד און אין חדווה דערצייל איך.

איינער אליין צווישן יא און ניין

„ישׁ“, ס'איז דא א מאמענט
 פון „דא“ — — —
 „אין“, אן אייביקייט
 פון „נישטא“ — — —
 אַמ-דא און אַמ-אויס!
 פונוואנען קומט דער
 שמוים? — — —
 כ'מיין, צום „זיין“ און „נישט-ווערן“,
 צו וועמען טוט ער געהערן?
 דער-א מאכטיקער
 דינאמישער שמוים:
 „אריין“ און „ארויס“?
 ארויס פון דער ווארעם,
 אריין אין דער קעלט —

ס'נישט אנדערש, נאָר אימיצער
 אן איבערנאטירלעכער גיגאנט
 מיט א פעסטער, מעכטיקער האנט
 פירט א שפיל אזא, צי א גערענגל
 צווישן „דא“ און „נישטא“,
 און קיינער זיגט נישט קיינמאל . . .

ס'וואַלט זיך געוואַלט כאַטשבי איין מאל, איין מאל
 דאַרט כאַפּן אַ בליק ביים לעבן
 פון ערגעץ-וואו זייטיק,
 פון ערגעץ-וואו אויבן — — —
 זענען אַכער פאַרהויכט און פאַרשמירט די שויבן —
 און יעדער איינער מוז טראַכטן אליין,
 אז מיר אַלע שוועבן
 צווישן „יא“ און „ניין“.

ב. צער און אונקום

א זעאונג

כ'האָב אַ זעאונג אַט-אַזאַ
געהאַט אין פּיפּטן יאָר, תּש"ה :

פּרילינג קומט פּון אומעט-אום —
מיט שפּראַץ פּון גראַז,
מיט בלי פּון בלום ;
ער גרינט מיט פיבערדיקן בליט ;
מיט רויט-באַפּלעקטן ווייסן צוויט . . .

און אין איד פּרילינגט ניט,
ס'טוט פּון צייט צו צייט אַ שניט
אויף פּרילינג'ס אַנקום אינדערמיט
מיט רויט-באַפּלעקטן ווייסן צוויט . . .

איך האָב אַ זעאונג אַט-אַזאַ
געהאַט אין פּיפּטן יאָר תּש"ה :
מיט פּייגל-צוויטשער און געזאַנג
שלאַגט דער פּרילינג אויף-דאַס-ניי ; —
גאַט, אַ, גאַט, כ'בין קראַנק, קראַנק!
מיין האַרץ פּאַרנעמט נישט קיין געזאַנג.

אַז פּון צוויט באַפּלעקט מיט רויטן
ווייעט מיט מיליאַנען טויטן ;
אַז פּון אידישע לעבנס פּאַרשניטן
בליעזן איצט די פּרילינג-צוויטן . . .

און עס איז נישט צו באַנעמען
פּרילינג'ס אַנקום אין-דער-מיטן
פּון מיליאַנען קידוש-השמ'ען
און פּון אידישע לעבנס פּאַרשניטן . . .

דער שונא האָט אין וואַלד, אין פעלד
מיט זיין בייזן בלוט, צעקאַכטן,
גאָט אַנטקעגן זיך געשמעלט
און אונדזערע קינדער אויסגעשאַכטן.

אין מזרח, מערב, צפון, דרום
גייט דער פּרילינג אויף מיט צווייט
אויף מיליאָנען ברידער-קברים —
און ס'פּרילינגט טרויעריק אין מיר דער איד . . .

זע, גאט!

(א תפילה)

זע, גאט, וואָס פון אונדז איז געוואָרן,
א הערד פון פאַרבלאַנדזשעמע שאַף;
און ס'נעמט נישט קיין סוף צו דיין צאָרן,
ס'נעמט נישט קיין סוף צו דיין שטרעף!

דו האַסט דאָך אַמאָל אונדז געשוואָרן:
„צו מכולם עם מוז נעמען אַ סוף!“
איצט זע וואָס פון דיין פאַלק איז געוואָרן,
אונדזער בלוט שרייט צום הימל אַרויף.

די תיבה — זי האַלט אין איין שווימען
און מאַגט זיך דורך שטורעם אָן ענד;
ס'הערן זיך פון געוויינען די שטימען:
„מיר ווערן פון מכול פאַרלענדט!“

די וועלט ווערט פאַרפייניקט, פאַר'צרה'ט
פון מכול וואָס יאָגט זיך פאַרשייט;
ווי אַמאָל אויף די בערג פון אררט —
אין רו פאַרוויג די תיבה — ס'שוין צייט.

שיק אונדז, גאט, דיין פאַסטוך געמרייעם,
און לייז אונדז שוין אויס, ווי אַמאָל
פון פרעה'ן אין דעם לאַנד מצרים,
אַ זכר (זעיקער) פאַר דיין פאַלק ישראל.

שיק אונדז דיין פאַסטוך געמרייעם,
פון ברענענדיקן מידבר פיר אונדז אַרויס;
און פיר אונדז אין לאַנד אין דיין נייעם;
ריכט-אויף, גאט, פאַר ישראל דיין הויז . . . !

כ'וועל דיר זינגען

אשירה נא... (ישעיה, ה"א)

— כ'וועל דיר זינגען א לידל, ר' יידל —
 א לידל, א ניגון אן ווערטער.
 מ'פלעגט עם אפט אמאל זינגען
 אין אונדזערע היימישע ערטער.

— כ'וועל דיר זינגען א לידל, ר' יידל —
 א פשוט לידל, אן פשט'לעך.
 מ'פלעגט עם אפט אמאל זינגען
 אין אונדזערע היימישע שמעטלעך.

א-הא! א-הא! א-הא!
 די זינגערס — מער נישטא.
 א-הא! א-הא! א-הא!
 קיין שמעטלעך — אויך נישטא.

— ס'איז טרויעריק דער ניגון —
 אומעטיק דאס ליד;
 וואס האלט איצט אין פארוויגן
 מין יידיש געמיט.

און אין געטאָס קלאַגן יידן ...

ווי קען איך ליגן איצט אין רו, און שמיל אויף מיין געלעגער, ווען דער חלום וועכט פאר מיר בלויז שוואַרצע ליכט און פּגַר? מיט שמילע טריט ער פּאַלגט מיר נאָך ווי דעם הירש דער יעגער.

ווען פינצטער איז דער היינט-צו-טאָג און אומעטיק דער נעכטן, דער גולם שפּאַנט פאַרוויסמנדיק מנוול און גערעכטן; דער שוחט שעכט, ער בלייבט גערעכט, און טוט אַלץ ווייטער שעכטן.

עס שטיקט מיך נאָך דער וויי-געשריי פון ערשטער וועלט-מלחמה; איך וואָלט ווי שמשון אָננעמען די זיילן פון נקמה; אַ, שטאַרקער גאַט, אין שעה פון גענאָד, באַרוואַיק מיין נשמה.

און מהר"ל מפראַג, ער זאָל אַ גוטן זכות אונדז טראַגן, האָט פון טיפּן צירוף-סוד קיין וואַרט ניט געמאַן אונדז זאָגן; שטעכן שטערן ווי מיט שפיזן אין געמאַ-ווענט וואָס קלאַגן.

איז פריי דער גולם, קראַכט און לאַכט, זיין מויל און אויגן אָפּן, עס איז די טומאה פון דעם שטן אונדז דעם וועג פאַרלאַפּן; און אין געמאַס קלאַגן אידן, וויינען, בענקען, האַפּן.

שרעק אין חלום

צעפאמלמע נאכט.
 דער מולד, א דינער, אויסגעקריממער הארן.
 אויף אלע פוסמע וועלדער געזאגט געוואָרן.

פורפור-בלויע, גרינע פראַכט
 נידערט על כל היקום.
 ס'איז אומעטיק אומעטום.

שלאַפּלאַז, שלוה'לאַז.
 מענמש — א דערשראָקענער האַז.
 טוויאיק טרערט ס'גרינע גראַז.
 האַרבסטיק פאַלט ס'בלאַט
 פון גאַלדיק-זשאַווער בוים.
 די וועלט איז מיד און מאַט,
 מלחמה זינקט אַריין אין טרוים.

אלע שרייען: שלום!
 און איך — אין שלאַף,
 צי אויף דער וואַר —
 כ'זע דיך קלאַר,
 אַמאַם-באַם-בחלום . . .

„א גרוס דיר, בערלין!“

נעם-אן מיין גרוס, מיין מיטלייד-שיר,
דו שיינע שטאַט, בערלין,
וואָס איך שיק אַצינד צו דיר
פון דאַנען אַזש אַהין.

איך האָב געהערט —
דו ווערסט צעשטערט
פון באַמבעס נאַכאַנאַנד;
אַז ענדלעך האָט געהויבן גאַט
אויף דיר זיין שטאַרקע האַנט.

פאַר דעם וואָס דו געשפּרייט האָסט מוים
מיט שווערד און קרייצנהאַק;
פאַרוויסט ליגט איצט אין מיסט און קוים
דיין העפלעך „גומער טאַג!“ . . .

זאַל אַלע נאַכט דיין שוואַרצע מאַכט
פאַרגיין זיך אין אַ בראַנד;
ענדלעך האָט געהויבן זיך
אויף דיר גאַט'ס שטאַרקע האַנט.

א זעקס מיט זעקס נולן ...

א זעקס מיט זעקס נולן, א שבעה'דיקער, אַבל'דיקער ציפער —
און דער מאַרטירערישער וואַנדער-וועג ווערט אַלץ שמאַלער, שיפער.
אַלץ וואָס איז אונדז פאַרבליבן פונ'ם נאַצי-הון דעם דולן
איז ניט מער און ניט ווייניקער ווי א זעקס מיט זעקס נולן.

א זעקס מיט זעקס נולן; ווי אומעטיק, און שוואַרץ און גרוי,
זעקס מיליאָן נשמות זוכן זייער תיקון אויפ'ן עולם-התוהו,
זיי האָבן ממעמקים גערופן גאָט, מן המיצר, פון גרויליקן קלעם,
די זעקס מיליאָן פאַרלאָשענע לעבנס — על קידוש השם.

א זעקס מיט זעקס נולן אין טאַטואירטן אידן-לייב,
די בלוטיקע פאַרב פון אונדזער אידיש-עלנטן פאַרבלייב;
עס וועט בלייבן א קין-צייכן אין פנים פון דער אייביקייט
כל-זמן ס'וועט זיין א וועלט מיט מענטשן און מיט גלייביקייט.

א זעקס מיט זעקס נולן וועט איבערגיין פון דור צו דור
און דערציילן די אימה'דיקע מגילת-איכה, געשען אויף דער וואַך,
אַז אַלץ וואָס איז אונדז פאַרבליבן פון דעם נאַצי-הון דעם דולן
איז א פלאַמיקע מצבה פון א זעקס מיט זעקס נולן.

א זעקס מיט זעקס נולן איז אונדזער פאַלק פאַרבליבן,
דער שבעה'דיקער ציפער וועט אייביק שטיין פאַרשריבן
אויפ'ן מאַרטירערישן וואַנדער-וועג וואָס ווערט שיפער, שמאַליק;
מיר'ן דיך געדענקען, דו קין-הימלער, ווי דעם אַמאַליקן עמלק!

א זעקס מיט זעקס נולן; און כל-זמן ס'איז נאָך באַשערט,
אַז ס'זאָל זיך דרייען אויף זיין אַקס דער קיילעך פון דער ערד,
וועט בלייבן אַט-דער קין-צייכן אויף דיין פנים,
דו רציחה'דיקע עשיר-וועלט!
ביז ס'וועט דיך גובר זיין די שטילע שיין פון צדק (צעדעק)
וואָס שיינט אין יעקב'ס געצעלט.

מ ל ז מ ה

ווער קען איצטער דיכטן און לידער איצט זינגען,
פון ליבשאפט און שיינקייט די מענער אויסקלינגען;
ווען בלומ-רויטער מאַרם האָט זיך העליש צעצונדן,
און קדושה פון מענטש ליגט אין קייטן געבונדן?!

צו מאַנסטער-מלחמה וואָס האַלט אין איין שפּאַנען,
שפּרייט מעמפּ איבער ערד, איבער לופט, אַקעאַנען —
און שווינט ניט קיין קינדער, קיין מאַמעס, קיין טאַטעס;
קיין טורעמס, פּאַלאַצען, קיין אַרעמע כאַטעס?!

ס'קומט-אום גאָט'ס באַשאַפּ איצט אין פּלאַמען פון שנאה,
און ס'וויינט אין מסתרים מיין זעל מיט דער שכינה;
פאַרוואָר, די אייגענע הענט וועלכע גרייטן איצט וואַפּן,
האַבן זיי ניט בשוגג דעם מאַנסטער באַשאַפּן?!

ווען פאַר אייגענע אויגן שוין שפּילט זיך די סצענע,
ס'פינצטערט שוין שטאַט און ס'קלאַנג די סירענע,
און ס'שרעקן זיך קינדער, ס'גרייט זיך דער עולם,
צי שפּאַנט אויך ביי אונדזערע ברעגעס דער גולם?!

אויף שלאַכטפּעלד ס'האַלט די שוואַרצע קראַ אין איין רופן;
פאַרזייט ליגן פעלדער מיט מענטש-שלעכע גופן;
און וואָס עס וועט קומען, דאָס ווייסט נאָך ניט קיינער;
צי פעלדער מיט זאַנגען, צי טאָלן מיט ביינער?!

ווער קען-זשע איצט דיכטן און לידער איצט זינגען,
פון ליבשאפט און שיינקייט די מענער אויסקלינגען;
ווען בונט-רויטער מאַרם האָט זיך העליש צעצונדן —
און קדושה פון מענטש ליגט אין קייטן געבונדן?!

שטערנדל, מיין שטערן

שטערנדל, מיין שטערן, וואָס קומסטו מיר איצט זאָגן,
איז שוואַרצע נאַכט שוין נאַכאַמאַל פאַרגאַנגען זיך אין טראַגן? !
און אויף יענער זייט פון ים, אין ענגע געמאַ-מויערן
מוט נאָך אַלץ די נאַצי-שרעק אויף אידיש לעבן לויערן? !

שטערנדל, מיין שטערן, וואָס קומסטו מיר איצט זאָגן,
וועסטו בלייבן אויף דער וואַך, ביז ס'וועט נעמען מאַגן? !
צי ברענגסטו מיר איצט, שטערן ליב, אַ ליכטיק וואַרט פון טרייסט,
אַז אַמאַט קומט גאולה אָן, מיר ווערן אויסגעלייזט? !

— יא, מיין קינד, איך ברענג אַצינד אַ בשורה דיר פון ווייטן,
פון שחיטה-שמעט, פון שלאַכט-פעלדער, קום איך איצט צוריימן;
און שוועבנדיק אין הויכער הויך, איבער בלומיק מבול
האַב איך געזען ווי עס וועבט זיך שמיל דער סוף פון דעם מחבל.

— יא, מיין קינד, איך ברענג אַצינד אַ בשורה דיר פון ווייטן,
פון געמאַ-ווענט, פון שמעט פאַרלענדט, קום איך איצט צוריימן.
דאָך שוועבנדיק האַב איך געזען איבער מבול, בורע,
ווי עס וועבט זיך מיזאַם, שמיל, תפארת שכגבורה . . .

מיין ליד איז געלעגן שטיל, פאַרשטומט...

(אין זכרון־טאָג נאָך די זעקס מיליאָן קדושים)

א.

מיין ליד איז געלעגן שטיל, פאַרשטומט
אין דער לאַנגער נאַכט פון צוועלף יאָר
אינאיינעם מיט'ן „דלות־דיכטער“, דער גריל,
געגרילצט מאַנאַטאָן און אין כאַר.

מיין ליד, מיין אידיש ליד,
איז געלעגן מאַט און מיד,
ווען רשות איז געגעבן געוואָרן
משחית און מחבל צו פאַרדאַרבן.
ס'איז געווען אַ וועלט פון טויט
און פון גיהנום/דיקן שטאַרבן.

די גרויע, סאַמעמענע טויב
האַט עלנט פאַר זיך אַליין געברומט.
מיין ליד, מיין אידיש ליד,
געלעגן שטיל איז און פאַרשטומט.

די טויב, זי וואַרקעט אונטער דער סטריכע
און עשיו שפאַנט און פלאַקערט מיט רציחה,
מיט ווילדן האַס, מיט כעס, מיט סם.
ס'לעבן — אַ צעברויזטער ים.

ב.

ס'האַט זיך אָנגערוקט אַ מורא'דיקע צייט,
וואָס האַט געשטראַמט פון „סיטראַ-אחראַ“,

פון דער „לינקער“ טומאה-זייט.
 מיט מיר אינאיינעם, אין דער נאכט,
 איז געלעגן און געוואכט — —
 דער שומר, „שומר אין דער נאכט“.

געשטאנען איז א מענטש אין בלוטיקע בגדים —
 ס'איז געוועזן דאן — „בקים עלינו אדם!“

ס'איז אויפגעשטאנען און געשפאנט דער גולם,
 און געשאכטן לינקס און רעכטס „עם-עולם“.

און געשוויגן האט די גאנצע וועלט ציווילע,
 און געהאלפן האט נישט דאן קיין תפילה.
 ער אליין, דער „סבא“, אלטער זיידע
 פירט זיין איין-און-איינציק פאלק
 — — — צו דער עקידה . . .

ג.

כ'שטיי א פייערדיקער אות צווישן אלטע שמות,
 כ'רעד צום מאטן מאמע-לשון און גאנץ היימיש.
 אין חלום שוועב איך, צווישן וואָר און דרימל,
 כ'שטיי און שריי-ארויף צו אים אין הימל:
 צו וואָס, צו ווען, האָסטו דאָס אלץ געדארפט?
 און די שאלה ווערט פון טאָג-צו-טאָג פארשארפט.

און אַן ענטפער קריג איך אויף מיין פרעגן:
 „קיינער קאָן נישט וויסן זיינע וועגן!“
 „שומר, מה מלילה?“ — אינדערפרי!
 וועט זיך פרעגן אלעמאָל,
 כל-זמן מיר זיינען הי.

כ'געדענק! ס'ליגט מיר טיף אין
— — — מיינע ביינער און געלענק!
ביחידות טראָג איך אין זיך טיף
דעם ווייטיק און דעם צער.
כ'ווייס, אַז עשׂיו האָט אין הימל אויך אַ „שר“!
ס'קאָן נישט קלינגען נישט „באַנאַל“
און נישט „שאַבלאַן“ — — —
דער אַבלי'דיקער ציפּער „זעקס מיליאָן“!
און געבליבן הענגען איז מיין האַרבע שאלה
ביז אויף אייביק פאַר פּמליא, דאָרט, של מעלה:
פאַרוואָס און ווי אזוי — — —
האַט אַ ווייל געזיגט דער „שר של גוי“ ?!

ד.

כ'פרעג, באַהאַלמנדיק מיין פנים אינ'ם קישן:
ס'שטייט דאָך פאַרט געשריבן: „הנה לא ינום ולא יישן“ ?!

און מיין לשון ווערט מיר פּשומ אַפּגענומען
ביז דער אויף וועמען אַלע וואַרטן,
וועט ערשט קומען. . .

אַ קינה אויף מיין היים־שטעטל

(צום יזכור־טאָג נאָך די קאַראָלופּקער קדושים בימי הגאזים ימ"ש)

היים־שטעטל, איך בין היינט געקומען

אַפּגעמען אַ גרום פון דיר —

נאָר וויי איז מיר און ווינד,

ס'לשון ווערט מיר אַפּגענומען:

זיבעציק פאַרוואַגלטע נפשות

זיינען קוים לעבעדיקע אַרום

פון די רוצח־מ'ס בלוטיקע הענט;

דיינע היימישע, אייגענע, וואוילע אידן

האַבן זיי דער'הרג'עט, פאַרברענט.

היים־שטעטל, איך צינד נאָך דיר היינט אַן אַ ליכט,

ווער האָט זיך אויף אַזאַ אומגליק געריכט?

יזכור!

זאָל גאָט דיך געדענקען אין פרידן,

דיך און דיינע קדושים, די פשוט'ע, ערלעכע אידן;

דיינע חסידישע לומדים אין דער טשאַרמקאָווער קלויז;

לעבן מיין זיידנ'ס הויז — — —

אינמיטן די קולות פון דיינע וואַכיקע יאַרידן

פלעגט זיך צעקלינגען זייער גמרא־ניגון;

דאָרט האָבן זיי געשאַכטן אַלט און יונג;

מאָן, פרוי און קינד — — —

היים־שטעטל, אַז אַך און וויי איז מיר

און ווינד.

נישטאַ קיין ירמיהו, וואָס זאָל דיך באַקלאַגן;

ווער זאָל נאָך דיר היינט קדיש זאָגן?

ס'גייט־אויף אין זכרון דיין גאַנצער מהות —

ווען איך הער איצט פון דיר

אַזאַ אימה'דיקן גרום.

מיין הייס־שטאָט

געשיכטע האָט אַ דריי געטאָן אויף אַקס פון צייט דאָס ראָד,
און שמורעם האָט אַ וויי געטאָן אויף וועלט און לאַנד און שמאָט.

מיין היימשטאָט וואָס איז לאַנג געווען אַן עיר רבתי עם,
איצט טו איך אין געפאַנג זי זען ביי האַרדעס פון פאַגראָם.

אין אירע פרייע טויערן שפּאַצירט איצט שונא אום,
און נאַצי-כלבים לוייערן אויף איר מיט ביז געברום.

דורך וועלט און מענטש עם גייט פאַרביי אַ מורא קאַטאַקליסק,
געעפנט ברייט האָט אַשמדאי זיין גרויליק-פרעכן פּיסק.

ס'האָט דער ווייזער פון דער צייט געטאָן אַ שפרונג צוריק,
און וויי, דער אַשמדאי, ער רייט אויף שוואַרצע פּערד פון קריג.

מיין היימשטאָט ערשט ניט לאַנג צוריק געווען איז אַ ברך
איז איצטער אין איין אויגנבליק אַ חורבה אָן אַ דאָך.

יא, געשיכטע האָט אַ דריי געטאָן אויף אַקס פון צייט דאָס ראָד,
און וועלט, זי ברענט, מיט געטאָ-ווענט און מיט שמעכיק דראָט.

א, גאט, האסט באהאלטן דיין פנים!

א, גאט, האסט באהאלטן דיין פנים,
 אנדערש קען נישט זיין,
 אנישמ, ווי קען-זשע דער שטן
 מיר לאכן אין פנים אריין ?

כ/זויס, א, גאט, כ'בין ווערט דיינע שטראפן,
 כ'בין בלויז א זינדיקער מענטש,
 נאר ס'זאל נישט אזוי טרעפן ווי ס'האט געטראפן,
 אז אנשטאט דיך צו שעלטן כ'בענטש.

כ'זאג נישט ווי איוב'ס ווייב :
 „לעסטער גאט און קום-אום!“
 פארקערט — כ'זאג און פארשרייב :
 מורד זיין אין דיר איז קרום.

דו ביסט גערעכט, א, גאט,
 נאר כ'קום מיט א טענה צו דיר :
 אז דו גיסט א צעפראלע פון גיהנום די מיר
 און דו לאזסט דיין רומ אראפ איבער מיר,
 איז וויפיל אן ערך צו שלאגן דער שיעור ?

דו לאזסט דאן דעם טייוול אין בלוטיקן גאנג,
 און שטום ווערט מיין ליד, און שטום מיין געזאנג.
 די הינט נעמען בילן אין הוישך פון נאכט
 און צו דיר זענען מיר און טויער פארמאכט.

און פינצמערער ווערט אלץ דער וועג צו דיין ליכט,
 דיין טויטלעכער צארן קומט אזוי אומגעריכט,
 א, גאט, האסט באהאלטן דיין פנים,
 אנדערש קען נישט זיין.
 אנישמ, ווי קען-זשע דער שטן
 מיר לאכן אין פנים אריין ?

ג. לזכרון ...

אַ ל י י ן

(הדסה'ן, ני"ע)

כ'בין אליין,
נאַר איך זע דרך לעבן מיר
אַן אומעטיקע שטיין.

ווען דער טרויער הויערט
אויף מיין וויסט געביין,
קומסטו, טייערע, קומסטו,
דו קומסט דאַן שטיל צוגיין.

כ'וויין, נאַר נישט אליין . . .
דיין ליכטיק פנים
קומט צו מיר צוגיין
אַזש פון „דאַרטן“ ביז אַהער
אַון ווישט מיר אַפּ מיין טרער.

צו די טויערן פון טרערן...

(געווינדמעט הדסה'ן, ג"ע)

אָט איז דאָס לעבן :
 דער טיש, די נאַכט,
 דער אומגענדלעכער בריוו,
 וואָס עס שרייבן די שטערן ;
 אַ גאַנץ לעבן באַהאַלט זיך
 אַמאָל אין צוויי קליינע טראָפּנס טרערן.
 (לייזער וואָלף — לידער, געזאַמלט פון לייזער ראָן, זייט 100)

די טויערן פון טרויערן און טרערן
 זיינען ווייט פון מיר ווי די שמערן,
 וואָס קוקן אויף מיר אין הושך
 פון דער פינצמערער נאַכט.
 איך בין אַבער זיכער, אַז ער,
 ער וואַכט און נעמט-אויף
 מיינע טרערן ווי די טוי-טראָפּנס
 קעגן דער זון אין פרימאָרגן,
 מרייב איך אַוועק מיינע זאַרגן און כ'זאָג :
 עס וועט קומען דער מאָג — —
 און די שלאָפּלאַזע נאַכט וועט אַוועק
 אין תהום פון פאַרגעסן ווערן,
 ווייט פון מיר ווי די שמערן,
 אין עבר פון מיינע לידן און בענקען,
 כ'וועל דיך קיינמאָל נישט אויפהערן צו געדענקען,
 יא, אין עבר פון מיינע ליידען.
 דער נייער מאָג וועט זיין ליכטיק, פריילעך און זיידן
 פאַר אונדז בידן.
 דאָס וועט זיין אין „קץ-הימין“,
 ווען ער, אויף וועלכן מיר
 וואַרטן אַלע מאָג, וועט קומען.

ר' אברהם אבן עזרא

„מילדי יום“ – אַ מכתם

פאַר דין

מילדי יום אל תבהל,
כי ילדי יום לא ירגעו;
אל תשמח בם אם יימיכו
גם אל תחת אם ירעו;
כי הטובות גם הרעות,
כאשר יחנו כן יסעו.

אין מיין פרויער איבערזעצונג לייענט עם זיך אזוי:

פאַר די טעגלעכע פאַסירונגען
דערשרעק זיך נישט,
ווער דו זאַלסט נישט זיין;
וואָרים די טעגלעכע פאַסירונגען
שטייען אויף קיין אַרט נישט איין.

פרייפריי זיך נישט מיט זיי,
אויב זיי זיינען גוט;
און אויב זיי זיינען שלעכט
פאַרליר אויך נישט דיין מוט;
ווייל די טובות זייערע
און די צרות, וועלכע
ברענגען אונדז אזוי פיל שרעק
אַט דוכט זיך, רוען זיי;
אַבער זיי פאַרן גלייך אַוועק.

בעריש ווינשטיין

שיפסהעד-בעי, הארבסמ, א פריע שקיעה.
 אפשר דוכט זיך מיר אזוי?
 נאָר ס'ווייזט אויס, ס'איז וואָר!
 בעריש, סמייטש? ס'הייסט?
 דו ביסט דאָך שוין פון מיין דור?
 דער מאָג ליגט אויף דער עקידה
 פון דער נאכט ווי אַ קרבן.
 ווי קומט עס, מ'זאָגט אויף דיר:
 „געשמאָרבן“?

וויי איז מיר, וויי!
 כ'בין עקסטער אַריינגעפאָרן דאָ אין שכנות,
 אין שיפסהעד-בעי.
 אַ בלאַט איז אַראָפּ פון אַן אַלטן בוים.
 דיין פנים טראַגט זיך דאָ אַרום אין רוים.
 אין געמורמל פון ווינט
 הער איך אַ געוויין פון אַן אומבאַהאַלפן קינד.

דער בין-השמשות שאַמנט אויס דיין
 „ממזר פון דער וואַליע“ . . .
 אויף שיפסהעד-בעי האַט זיך אַראָפּגעלאָזט
 אַ פינצטערע דאַליע. . .

כ'דריי זיך דאָ אַרום אַ מידער,
 אין מיין האַנט האַלט איך, בעריש,
 דייע „באַשערטע לידער“.
 די שקיעה איז צונמער-רויט
 און כ'פאַרלייקן, בעריש, דיין טויט!

אָנשטאַט אים זע איך בפירוש,
ווי מיר אַלע גייען שפּאַצירן, בעריש,
דיין מלכה, מיין הדסה, איך און דו —
מיר גייען-צו צום מייכל און זעצן זיך צו.

שפּעטער וועלן מיר אַלע, אין שיפּסהעד-בעי
אַריין צו אייך אין שטוב אויף אַ גלעזל טיי,
און זיצן, און רעדן ביז שפּעט אין דער נאַכט . . .

נאַר די ביזע וואָר האָט זיך פרעך,
ווילד און הילכיק — צעלאַכט . . .
ווי איז מיר, בעריש, ווינד און וויי,
כ'גיי אַרום אַליין אויף דיין שיפּסהעד-בעי.

על מות יעקב גלאטשטיין

דער ווייטיק איז גרויס, דער בראך — אומגעווער,
 דאס אידישע פאלק איז פארוונקען אין טרויער.
 צי איז עס אן אמת, צי א קאשמאר, א חלום?
 „יעקב גלאטשטיין עליו השלום“!

ס'שוועבט נאך ארום זיין ליבלעכער שמיכל —
 ער איז שוין און שלאנג אין דעם פאעמישן היכל.
 ווי ער וואלט פיקחות'דיק שמיכלען, און זינגען און זאגן:
 „קלאגט נישט און וויינט נישט, ס'ארט מיך א האר נישט!“

דער מעכטיקער טויט אין גארנישט מיט גארנישט!
 איך בין אקארשט אריין פון פרוזדור אין טרקלין
 אן שום שוועריקייט און אן שום וואקלען“.

ס'איז ווי אריין פון איין קארדאר אין א צווייטן — — —
 צי פון א מידבר א וויסמן אין א פעלד א פארזייטן.

ס'כאפט-אן א צימער, אן אימה צו הערן,
 ס'איז שווער צו פארהאלטן דאס גיסן פון טרערן.

אט ערשט געפראוועט, אז ווינד און אז ווי!
 מיט פאלקישער פרייד דעם דיכטער'ס פארזיי!

און איצט? איז עס אמת, צי א קאשמאר, צי א חלום?
 „יעקב גלאטשטיין, עליו השלום!“

י . י . ס י ג א ל

מאחורי הפרגוד, סיגאל, ביסמו געקומען צו גיין,
דיינע שמייכלענדיקע ליפן אין תחינה'דיק געוויין —
האָסט געשעפּשעמט בלחש:
„כ'האָב נישט פאַרענדיקט מיין לעצט ליד
וועגן דעם וואָס כ'האָב זוכה געווען
צו זיין אַ איד . . .“

כ'האָב געשטוינט אין האַלב-חלום,
ווען כ'האָב געהערט וואָס האָסט געזאָגט,
ס'האָט געבלויט אין די פענצטער;
אין דרויסן האָט געטאַגט.

„כ'בין דאָ פון מאַנטרעאַל
ביי אייך אין ניו יאָרק
מיט אידישן עול, מיט אידישע זאַרג.“

ס'האָט מיך אַרומגעכאַפּט אַ גליק:
ס'איז אַזוי אידישלעך און וואַרעם.
אַט זיצט סיגאל ביי אַ גלאַז מיי
מיט זיין ליכטיקייט און שאַרם.

אַט שמייט ער און רעדט
וועגן „קאַריצער“ און בעל-שם
אין לשון אידיש-קודש
מן המיצר — פון קלעם.

וועגן רילקע'ן, פון זיין „תהלים-ליד“
זומט ער קאַטאַוועס טרייבן,
ווי רילקע האָט זיך פון אַ מזמור-תהלים
זיינע לידער געלערנט שרייבן.

ער, סיגאל, און רילקע
 מיט זיין ליולקע אין דער האַנט — — —
 און צווישן אונדז דער „פרגוד“ —
 אן אייזערנע וואַנט.

איבער דיין „ספר-אידיש“, סיגאל
 שוועבט אַ מלאך אום מיט פליגל.
 כ'זוייס גאַנץ גוט, ביסט עפר ואפר,
 נאָר ווען כ'נעם פון צייט צו צייט
 פון דער פּאַליצע אַראָפּ דיין ספר,
 גייט אויף פאַר מיר דיין אידיש ליכט,
 ביסטו דאָ אין שטוב צונאַסט — אומגעריכט.

זע, נישטאָ כמעט קיין איד
 אין דער לידיקער, גרויסער שוהל,
 נאָר ס'שוועבט אַרום דיין ליד
 „לזכר חיים קרול“...
 און איידער-וואָס איז צווישן-מאַג-און-נאַכט,
 אַ בין-השמשות מיט שאַמנדיקע האַרבן;
 אן אומגעזעענער לץ שטייט און לאַכט:
 „י. י. סיגאל לעבט, ער איז נישט געשמאַרבן“... .

כ'האַלט דיין „ספר-אידיש“, סיגאל
 פעסט אין מיין האַנט —
 צווישן אונדז ביידע, דער „פרגוד“,
 אן אייזערנע וואַנט.

אָ — הָ אָ! ...

איך וועל דיר זינגען אַ לידעלע, ר' אידעלע —
אַ לידעלע אָן ווערטער,
אַ ניגון, וואָס מ'פלעגט זינגען
אין אונדזערע היימישע ערטער.

איך וועל דיר זינגען אַ לידעלע, ר' אידעלע —
אַ לידעלע אָן פּשטלעך,
אַ ניגון, וואָס מ'פלעגט זינגען
אין אונדזערע היימישע שטעטלעך.

אַ-האַ, אַ-האַ, אַ-האַ!
קיין ווערטער זיינען מער נישטאָ —
אַ-האַ, אַ-האַ, אַ-האַ!
קיין שטעטלעך — אויך נישטאָ.

ס'איז טרויעריק דער ניגון —
ס'איז אומעטיק דאָס ליד,
דער אומעט נעמט פאַרוויגן
מיין טרויעריק געמיט.

מאַמע, מאַמע!

(געשריבן צו די שלושים נאָך מיין מאַמע, פרומע, נ"ע)

דיין סידור, דיין תחינה,
דיין סליחת, דיין מחזור
און דיין „צאינה-זרעינה“,
זיי ליגן איצט און וואַרטן
אויף דיין שטילן באַריר
— אויף דעם צארטן —

אויף די פרימאָרגנס יענע,
בייטאַגן, בין-השמשות'ן און הצות'ן,
ווען דו האַסט איבער זיי
זיך מיט זוּיבערע, פּערלדיקע,
כשר'ע, אידישע טרערן באַגאַסן.

דיינע עלטערע, כשר'ע, אידישע חבר'טעם
זיצן אין אַ מסיבה און וואַרטן
אויף דיין היימיש-שמייכלענדיקן קול
... אויף דעם צארטן ...

זיי זאָגן: ס'גייט זיי ממש אויס דאָס חיות,
דו זאָלסט קומען פאַר זיי לייענען די אידישע נייעס.

דיינע שבת-יום-טוב'דיקע לייכטער
שטייען און וואַרטן און וואַרטן
אויפ'ן באַריר דיין צארטן —
דו זאָלסט מיט דיין פנים-פאַרשמעלטן
איבער זיי די ליכט בענטשן,
און באַלד דערנאָך אַן אומעטיק-פריילעכע אַ זאָג-מאַן:
„גוט-שבת, קינדער, גוט יום-טוב, מענטשן!“

מאמע, מאמע —

ביי אונדז איז איצט, אין זוניקסטן,
קלאַרסטן, מיט'ן-העלן-טאָג
די זונקלסטע, טרויעריקסטע
ליקוי-חמה.

נאָר מיר, דיינע קינדער,
טוען ווי דו וואָלסט געוואָלט
מיר זאָלן טאָן נאָך אַן ערלעכער
אידישער מאמען ;

ביי אונדז, דיינע קינדער, מאמע,
ביסטו דאָ,
נישטאָ קיין „נישטאָ“ !

ווען מיר זאָגן דעם קדיש
זיינען מיר מיט דיר צוזאמען.
דיין הערלעכע געשמאלט
גייט פאַר אונדז אויף
אין פרייד און אין אומעט,
אין אונדזער זכרון, מאמע,
ביסטו דאָ און וועסט בלייבן תמיד.

די נאַכט קומט־אָן אין טרויער

(נאָך דער פטירה פון גרויסן דיכטער איציק מאַנגער)

און דער לעבעדיקער דאַרף זיך געמען צום האַרצן ...
וואַרים דאָס איז דער סוף פון יעדן מענטשן — (קהלת, ז'ב')

ס'טריפט אַ רעגנדל אין דרימל
און פאַרטערט מיין שויב.
אַ שטערן איז פון קלאַרן הימל
היינט אַראָפּ אין שטויב.

דער הימל היינט איז נישט קיין בלויער,
נאָר פינצטער, שוואַרץ באַפאַרבט.
די נאַכט קומט־אָן געהילט אין טרויער,
אַ גרויסער דיכטער שטאַרבט.

כ'שריי אין חלום, ס'איז אַ ליגן!
ס'הויבט זיך גאָר נישט אָן.
ווי קען עס אַפּשטאַרבן אַ ניגון,
אַ ליכט וואָס צינדט זיך אָן?

וואָס צינדט זיך אָן און פּלאַקערט־אויף
אין האַרץ פון פּאַלק אַזוי,
ווי קען אַזויפיל חן אָן סוף
ווערן שוואַרץ פון בלוי?

ס'האַט די אייביקייט פאַרשלונגען
אין פלי אַ מעטעאָר,
און לידער בלייבן נישט דערוואַנגען.
טרויעריק איז די וואָר.

כ'זע א שאַטן, קלאַר און בליציק,
פיקחות'דיק און שאַרף.
אין קאַשמאַר כ'שריי-אויס : איציק,
ס'האַט געפלאַצט דיין האַרף !

א שאַטן האַרער, דינער, לאַנגער
רעגט זיך אויף דער וואַנט.
כ'שריי אין חלום : מאַנגער, מאַנגער !
כ'שטרעק דיר אויס מיין האַנט.

ס'קלעמט ס'האַרץ און איך דערשטיק
אין זיך מיין טרויער-טרער.
ס'טוט וויי : דו וועסט נישט זיין צוריק,
דו וועסט נישט זינגען מער.

„מאחורי הפרגוד“

פורפור-כלוי און רעגנבווגנדיקע קאלירן
קענען אן ערלעכן מענטשן ווייט פארפירן.
בדידי הווא עובדא, מיט מיר האָט עס פאָסירט,
נישט פאַר קיינעם געזאָגט : א „שפיצל“,
וואָס דער שטן האָט מיט מיר פאַרפירט.

אויב איר ווילט די מעשה הערן,
מאָ זאָל אייך נישט זיין פאַרווערט;
נאָר לאָזט אייך פון קיינעם נישט שמערן,
זעצט זיך אַוועק און הערט :

ס'איז געווען אין אַ בין-השמשות,
ס'האַט געווייעט מיט שקיעה-לופט.
ס'האַט אויף מיר געשלאָגן חלשות,
ווען כ'האַב דערהערט אַ קול, וואָס רופט :

„כ, בין דאָ, כ'לעב!
יא, נאָר אַן אַנדער סאַרט לעבן . . .
זינט דאָס וואָס איר רופט-אָן „טויט“
האַט מיך דאָ געטאָן פאַרוועבן
אין „אמת'ן לעבן“, אַן בלוט, אַן הויט,
אַן אַדערן, אַן פלייש און ביינער —
קיינער וועט דאָס ניט פאַרשטיין
פון אייך, קיינער —
נאָר איך בין דאָ, אַזאָ סאַרט „זיין“ —
אַן זאַרג, אַן צרות, אַן עול און אַן פיין,

נאָר איך בין דאָ און כ'וואָרט גלייך מיט אייך
אויף אים, וואָס וועט קומען,

אויף וועמען איר אלע ווארט — — —
ער'ט זיכער קומען, פריער צי שפעטער,
נאר קומען מוז ער, קומען וועט ער!

„קיינער האט נישט קיין דעה
צו זאגן, אז ניין!
אף-על-פי שיתמחה,
וועט ער קומען צוגיין!

כ'בין דא אינדערהיים!
אלע זיינען דא,
זיי ווארטן ווי איר
אויף דער אויסגעקענקטער שעה!

מיר דא, איך און מיינע אומגעבראכטע
חברים — — — — —
אומגעבראכטע פון וועמען?
פון די נאצי-היטלער
חזירים — — — — —

אלע אידן, דו הערסט?
מתנגדים און חסידים —
צונויפגעקומען זיך דא
פון אלע גלות-יארידים:
אידן פון זייד, פון „אטל"ס" און „סמו"ט",
אינאיינעם מיט'ן „לעבן". דעם „דרדקי-מלמד" . . .

כ'האב די ווערטער דערהערט,
האט זיך מיין לשון אפגענומען.
„מיר ווארטן „דא", און איר — „דארט" —
אויף זיין „קומען"!

כ'האָב געוואָלט הערן און האַרכן נאָך,
נאָר פּלוצים בין איך פון „שבת-יום-טוב“
אַריין אין גרויער וואַך . . .
כ'מראַג ווייטער דעם יאָך, דעם שווערן עול.
ס'איז פאַרשוואַנדן ס'וואַרט, מ'הערט נישט קיין קול!

ס'לשון האָט זיך ביי מיר אָפּגענומען —
כ'האָב געוואָלט הערן נאָך ווערטער,
כ'האָב געקוקט אין אַלע ווינקעלעך,
געקוקט אין אַלע ערטער —

כ'בין געבליבן ווי געטויט,
ווי פון עמיצן דער/הרג'עט.

— — — — —

עמיצער האָט, הפנים, גערעדט
צו מיר „מאחורי הפרגוד“ . . .

ס'באגלייט מיך שטענדיק מיין מאמע'ס ניגון

אין בין-השמשות פלעגט מיין מאמע
אין דער שמיל מיך וויגן,
און איצט באגלייט מיך אלעמאל
איר שיינער, זיסער ניגון.

ס'ציגעלע, ס'קלאר-ווייסע
אונטער יענעם וויגל,
איז ערגעץ-וואו פארשלאסן איצט
הינטער טויער און ריגל.

ס'לשון ווערט מיר ממש
איצטער אפגענומען ;
וואו איז איצט דאס ציגעלע
מיר אהינגעקומען ?

ס'פארשוואונדן מיר ס'ציגעלע,
ס'איז געפארן האנדלען
ערגעץ-ווייט אויפ'ן יארד
מיט ראזשינקעס און מאנדלען.

„תורה“, פלעגט זי זינגען,
„איז די בעסטע סחורה,
אז דו וועסט לערנען, מיין קינד,
וועט היטן דיך דער בורא“.

כ'גיי-ארום זוכן עם
אויף אלע שליאכטן, וועגן.
ס'העלפט מיר נישט קיין זוכן,
ס'העלפט מיר נישט קיין פרעגן.

כ'בין אליין, כ'בענק און וויין.
דער טרויער נעמט מ'ך וויגן,
ס'באגלייט מ'ך איבער שטאָק און שטיין
מיין מאַמע'ס זיסער ניגון.

כ'געזעגן זיך מיט דיר, טאָג מיינער ...

ס'איז די צייט פון מנחה און מעריב,
טאָג מיינער, און דו פליסט אַוועק
אין דער אייביקייט פון „נירוואַנאַ“.
דו ווערסט צעברעקלט צו גאַרנישט.
איז לאַמיר זיך געזעגענען ווי גוטע פריינט
נישט פון נעכטן, נישט פון מאַרגן,
נאָר פונ'ם טרויעריק-פאַרבענקטן, צעקאַראַוואַשעטן,
פאַרוויינטן היינט.

געדענקסט? געווען אַמאָל אַ שיינער,
לאַכנדיקער, שמייכלענדיקער,
זון-אויפגייענדיקער, טוי-באַשפּרענקלטער פרימאַרגן,
כ'שעם זיך עס איצט דיר אויסצוזאָגן,
אַז כ'האַב דאָן נישט געוואוסט פון קיין זאַרגן.
געמיינט, אַז ס'עט זיך ציען און ציען
אייביק אַזוי יונג און פריש, און שייין.
איצט איז אַכער די צייט פון מנחה און מעריב,
איז לאַמיר זיך געזעגענען
ווי אמת'ע, ערלעכע גוטע פריינט.
ס'איז פאַרנאַכט, ס'גייט אַוועק דער ה י י נ ט.

איז זיי-זשע מיר געזונט
און איך פאַרבלייב דיר געטריי און ערלעך,
צו זיין אַזוי געטריי איז איצט היפש-שווערלעך,
נאָר איך זאָג דיר צו, אַז אַזוי וועל איך דיר זיין
ביז איך וועל נאָר זיין אימשטאַנד
צו זען דיין ליכטיקע, קלאַרע און וואַרע שייין.
נאָר ערגעצוואו גייט איצט אויף אַ שמערן,
אַלע טוען זיין ניגון שוין זען און דערהערן.
מיר ביידע האַבן אַ חלק אין זיין ליכט,
וואָס וועט זיכער אַמאָל קומען — אומגעריכט.

כ'זע אייך ערשט איצט ...

(געשריבן צו 25 יאר מדינת ישראל)

כ'זע אייך ערשט איצט, מיינע
ליבע זיידעס און עלטער-זיידעס,
אין דער פינצטערער צייט
פון די גירושים, שייטערן
און אומזיניקע עקידות.

כ'זע אייך זיצן ערשט איצט
מיט די קרוינען אויף די קעפ
אין די טויערן פון גן-עדן,
אויף די מארמארענע טרעפ,
און הנאה האבן מזויר-השכינה.
נישטאָ ביי אייך די פינצטערניש
פון בייזער קנאה-שנאה.

כ'זע אייך אין די נעכט
ווען איר האָט געפראָוועט חצות'ן,
כ'הער דעם ניגון פון אייערע געוויינען
און כ'זע די טרערן וואָס איר האָט
אויפ'ן חורבן דאָן פאַרגאַסן.

כ'מוז אייך זאָגן :
די נאַכט צימ-אַפּ,
מיר געפינען זיך איצט
אין סימן פון „אתחלתא“.

איר ווייסט דאָך, די מעשה-נמים
איז גאָר נישט קיין שפּאַגל-נייע,
ס'איז אַן אַלמע, גאָר אַן אַלמע
מעשה, גאָר פאַר אונדז אַ נייע.

זי הייבט זיך אָן אין חומש
מיט'ן „הר-המוריה“,
אין ירושלים — מיט'ן „אכּן-השתיה“,
און פליסט און רינט שוין
אינאיינעם מיט אונדזערע מרערן
צוויי טויזנט יאָר.

נאָר אין א י י ע ר זכות
האָט זיך דערמאָנט
דער פאַרכטיקער, הימלישער מאַמע
און מיר קערן איצט זיך אום אַהיים
קיין ציון, אין ירושלים של מטה.

ס'האַלט אין א י י ע ר זכות אין גוכר-זיין
נישט עשיו'ס איסלאַמישע שווערד,
נאָר מיר, עם ישראל,
וואָס האָט דורך זיינע גבורים
געהייליקט די אידישע ערד.

און זיגן זיגט, און זיגן מוז
ס'פאַלק פון באַרג סיני,
מיט זיין אַמאָליקן „נעשה ונשמע“ געשריי.
מזל טוב אייך, מזל טוב אונדז
מיט'ן פאַרזיי פון כ"ה . . .

און מדינת-ישראל איז געווען,
איז דאָ אין אַ מזל'דיקער שעה.
אַלע אידישע אויגן קוקן אויף איר אַרויף
פון נאָענט און פון ווייט —
דו וועסט בלייבן אונדזער היים
כל-זמן די וועלט וועט זיין אַ לייט.

עם ישראל חי,
כ"ה לחי!

ח. נ. ביאליק

הכניסיני — נעם מיך אונטער דיינע פליגל

איבערזעצט פריי פאר דין

נעם מיך אונטער די פליגל דיינע
און זיי א מאמע, א שוועסטער מיינע;
אן אנטרינונג פאר מיין קאפ זאל זיין דיין שוים,
די נעסט פאר מיינע פארשמויסענע תפילות — דיין הויז.

און אין צייט פון רחמים, צוושן טאג און נאכט,
בויד זיך אן, הער-אויס וואס איך איצט טראכט:
מ'זאגט, ס'פארען יוגנט אויף אונדזער וועלט,
פארוואס האט די יוגנט מיך פארפעלט?

און נאך א סוד זאג מיר, און ניט פארזאם,
מיין זעל ווערט פארברענט אין איר פלאם;
מ'זאגט, ס'פארען ליבע אויף דעם פלאנעט,
וואס איז עס אזוינס ליבע? זאג מיר, כ'בעט.

די שמערן האבן מיך גענארט אין זייער גאנג,
געווען א הלום, ער איז אויך אוועק פון מיר שוין לאנג.
איצט האב איך גארנישט אויף דער וועלט,
אל-דאס-גומע האט מיך אויסגעפעלט.

נעם מיך אונטער די פליגל דיינע,
און זיי א מאמע, א שוועסטער מיינע;
אן אנטרינונג פאר מיין קאפ זאל זיין דיין שוים,
די נעסט פאר מיינע פארשמויסענע תפילות — דיין הויז.

ד. צום אידישן אַוּת

די הייליקייט פון די אידישע אותיות

(לויט'ן תלמוד און מדרש)

געווינדעט מיין פאטער, משה לייב, נ"ע

דער הייליקער תנא רבי מאיר איז געווען א סופר. ער פלעגט ארבעטן שווער און פארדינען דריי סלעים (אזעלכע מטבעות) א וואך. פלעגט ער זיך שפייזן פאר איין סלע, און זיך קליידן פאר איין סלע, און דעם דריטן סלע פלעגט ער אויסגעבן צו שפייזן ארעמע תלמידי-חכמים. (קהלת רבה, ב').

האָט רבי מאיר געזאָגט: — אַז איך בין געקומען לערנען תורה ביי רבי ישמעאל'ן, האָט ער מיך געפרעגט: „זון מיינער, וואָס איז דיין באַשעפטיקונג?“ — האָב איך אים געזאָגט, אַז איך בין אַ סופר. האָט ער צו מיר געזאָגט: „זון מיינער, זיי פאַרויכטיק מיט דיין אַרבעט, ווייל זי איז אַ מלאכת שמים (אַ געטלעכע אַרבעט); אויב דו זאָלסט אויסלאָזן, ענדערן, אָדער צוגעבן בלויז איין אות, קענסטו, חלילה, חרוב מאַכן די גאַנצע וועלט.“ (עירובין, י"ג, סוטה, כ').

עס שטייט געשריבן: „לא תשתחוה לאל אחר“ (שמות, ל"ד), דו זאָלסט זיך ניט בוקן צו קיין אַנדערן גאָט; אויב מען זאָל, חלילה, פאַרכייטן דעם „ריש“ (פון אַחר) אויף אַ „דלד“ — קען מען חרוב מאַכן די וועלט... עס שטייט געשריבן: „והכיתי לה“ (ישעיה, ח', י"ז), און איך וועל וואַרפן (האַפן) צו גאָט; אויב מען זאָל, חלילה, פאַרכייטן דעם „חית“ (פון והכיתי) אויף אַ „הא“, קען מען חרוב מאַכן די וועלט... עס שטייט געשריבן: „ולא תחללו את שם קדשי“ (ויקרא, כ"ב), און און איר זאָלט ניט פאַרשווערן מיין הייליקן נאָמען; אויב מען זאָל, חלילה, פאַרכייטן דעם „חית“ (פון תחללו) אויף אַ „הא“, קען מען חרוב מאַכן די וועלט... (שיר השירים רבה, ח').

אין פסוק שמיים געשריבן : „קווצותיו תלתלים“
(שיר השירים, ה', י"ב),

זיינע לאַקן זיינען געקרייזלט. האָט רבי לוי געזאָגט :
אפילו זאָכן, וואָס ווייזן זיך דיר אויס ווי קלייניקייטן,
ווי קליינע דערנער (קוצים), זיי זיינען אָבער „תלי תלין“, ווי גאַנצע
הויפּנס, גאַנצע בערג, און זיי קענען, הלילה, הרוב מאַכן די וועלט
און מאַכן פון איר אַ תלעולם ; אַ שטייגער : עס שטייט געשריבן :
„שמע ישראל, ה' אלהינו, ה' אחד“ (דברים, ו'), הער, ישראל,
גאָט אודער האָר, גאָט איז איינער ; אויב מען זאָל, הלילה,
פאַרבייטן דעם „דלד“ (פֿון „אחד“) אויף אַ „ריש“, קען מען הרוב
מאַכן די וועלט (שה"ש רבה ה').

רבי יהודה האָט געזאָגט פון רב'ס וועגן :
בצאל (דער), וואָס האָט געמאַכט דעם משכן, דעם אַרון און די כלים),
האָט געקענט מצרף זיין די אותיות, וואָס פון זיי זיינען באַשאַפן
געוואָרן הימל און ערד. (ברכות, מ"ה).

ווען דער אויבערשטער האָט געגעבן משה'ן די לוחות, האָבן זיי זיך
אַליין געהאַלטן (מיט'ן כוח פון דער געטלעכער קדושה, ווי אַ לעבעדיק
וועזן, וואָס טראָגט זיך אַליין) אין דער לופטן, אָבער ווען משה
רבנו האָט אַראָפּגענידערט, זיך דערנענטערט צו דער מחנה
אידן און דערוען ווי זיי טאַנצן אַרום דעם מצר'ישן גאַלדענעם קאַלב
(עגל הזהב), זיינען די אותיות אַרויסגעפּלויגן פון זיך אַליין,
און די שטיינערנע לוחות זיינען שווער געוואָרן אויף
די הענט פון משה'ן. גלייך — איז משה געוואָרן אין כעס און
אַראָפּגעוואָרפן פון זיינע הענט די לוחות (מדרש תנחומא, פ' תשא).
די לוחות זיינען צעבראַכן געוואָרן, און די אותיות זיינען
אַרויסגעפּלויגן (פּסחים, פ"ז):.

רבי אלעזר בר אבונא אין נאַמען פון רבי אחא האָט געזאָגט :
— זעקס און צוואַנציק דורות האָט דער „אַלף“ געהאַט אַ תרעומת
צום רבנו של עולם. — רבנו של עולם — פּלענט
דער „אַלף“ מענה'ן, — דו האָסט מ י ך אַוועקגעשמעלט אין

אָנהויב פֿון אַלע אותיות און האָסט ניט באַשאַפֿן די וועלט
מיט מ י ר, נאָר מיט'ן „בית“, ווי עס שטייט געשריבן:
„בראשית ברא אלהים“, האָט דער אויבערשטער געזאָגט:
— מיין וועלט און אַלעס וואָס איז פֿאַראַן אין איר איז ניט באַשאַפֿן
געוואָרן נייערט אין זכות פֿון דער תורה, ווי עס שטייט געשריבן:
„גאָט האָט מיט חכמה באַגרונדפֿעסטיקט די ערד“, אָט וועל
איך זיך אַנטפלעקן און געבן די תורה צו די אידן, דאָן וועל איך
דיך אַוועקשמעלן אין אָנהויב פֿון די צען געבאָט און אָנהויבן מיט
דיר, ווי עס שטייט געשריבן: „אָנכי ה' אלהיך“. (בראשית רבה, ה').

זאָלן זיך פֿרוואוון פֿאַרוואַמלען אַלע מענטשן פֿון דער וועלט
און וועלן אַפּווייסן אַ פֿליגעלע פֿון אַ שוואַרצער ראָב,
וועט זיך זיי איינגעבן דאָס צו מאַן? אַזוי וועט זיך קיינמאָל
קיינעם ניט איינגעבן אַרויסצורייסן דעם „יוד“ פֿון דער תורה, כאַטש
ער איז דער קלענסטער אות פֿון אַלע אותיות. (ויקרא רבה, פ"ט).

צום אידישן אות — אַ געזאַנג

איבער צייט און איבער רוים,
 אין יעדער ווירקלעכקייט און מרוים;
 אויף וועגן גלייך און וועגן קרום —
 שוועבסטו, אידיש אות, אַרום.

שוועבסט אַרום און ליכטיקסט אוים
 פרייד פון וואָרט פאַר קליין און גרוים,
 און דו מראַנגסט פון דור צו דור
 ליכט פון אמת און פון וואָר.

באַשייד פון דמיון און פאַרשטאַנד,
 שווערע מי פון אַרבעטס-האַנט
 מוט שמידן דיך אין נצח'ס קרוין
 און שאַפונגס-פרייד איז אונדז דער לויין.

איבער צאָל און איבער וואַג,
 אין יעדן זינג, אין יעדן זאָג;
 וואו דער גייסט פון גאַט שוועבט-אום,
 שוועבסטו אידיש אות אַרום.

איבער פינצמערניש און ליכט,
 איבער בשורה, אומגעריכט —
 מיר מיען זיך מיט דיין געבוי
 פון קינדווייז-אַן ביז עלמער-גרוי.

סיי אין פרייד און סיי אין צער,
 דיין שוין געשמאַלט איז אונדזער שכר.
 אַז וואויל איז אונדז, וואָס אונדז ז'באַשערט
 צו מיען זיך אַרום דיין ווערט.

יעמוד הבחור הזעצער! ...

אונדזער יחוס ציט זיך פון ווייטן אַמאָל,
פון מזרח און מערב, פון צפון און דרום,
אונדזער קראַפּט ווערט געשמידט פון בליי און פון שמאַל,
ביי דער מלאכת הקודש פון אידישע ספרים.

פון לענדער צעשפרייטע אין דער ווייטסטער ווייט,
אין דער אַרומיקער וועלט פון שנאה און האַסן,
מיר טראַגן די ירושה פון אַמלאַס און זייד,
פון חומש מיט רש"י, סידורים און ש"ס'ן.

מיר געדענקען די ספרים געדרוקט אין סלאַווישע;
אין פאַרשידענע לענדער מעבר לים,
און ווילנע, די שמאַט, ירושלים ד'לימע
מיט איר „דפוס האַלמנא וּהאַחים ראָם“.

דורך פייער און שווערד, דורך שנאה און דורך שמאַך,
אין די מחזורים, פיוטים, קינות און מליחות;
דורך די אַלף-בית אותיות, דורך דער שפראַך פון תנ"ך
טראַגן מיר מיט שמאַלץ אונדזער הייליקע שליחות.

און ביי יעדער שמחה פון אידישן אות —
הויכט-אויף זיך פון אייערע פלעצער.
לאַמיר מאַכן אַ „לחיים“, גיסט-אַן פול דעם כּוּס;
יעמוד הבחור הזעצער!

אָ דודעלע דעם יוד'עלע

(חסידיש)

אם מתכנסים כל באי-עולם לעקור יו"ד
שהיא קטן-האותיות שבתורה — לא יכולים.

(ויק"ר י"ט ; שהש"ר ה')

לאַמיר זינגען אַ דודעלע דעם יוד'עלע —
דעם קלענסמן אות אין דער תורה ;
אַ פינמעלע קליין, מלא-חן, אין נאַמען פון דעם בורא

לאַמיר זינגע אַ דודעלע דעם יוד'עלע —
דעם קלענסמן אות אין סידור ;
דעם צענטן קליינעם ברודערל
צווישן צוויי און צוואַנציק ברידער.

דעם ערשטן אין „ישראל“ ;
ביים סוף פון „חולם-גימל“ . . .
דער „צען“ אין אונדזער צאַל,
און דרייַס זיך נאַר צום הימל.

צוויי מאַל אין „ישעיה“ ;
אין-דער-מיט פון „א מחייה“ ;
ביים סוף פון אידישן „אוי“ ;
פון אונדזער ווייס-און בלוי.

אין „בראשית“ — דאָ,
אין „לחיים“ — דאָ ;
אין „עברית“ — דאָ,
אין „אידיש“ — דאָ ;
אין „קידוש“ — דאָ,
אין „הסידיש“ — דאָ ;
און אין פרייד און אין לייד —
דער „יוד“ דעם איד באַגלייט.

ביי דער זאָן־מאַשין

די אותיות פאלן אַרונטער,
שמעלן זיך אויס אין אַ ריי;
אַזוי ווי סאַלדאַטן, גאַנץ מונטער,
זיי פליען אין פּויער פון בליי.

די זאָן־מאַשין שמייט ווי אַ טורעם,
מיט אַ קאַפּ און מיט פּיס און מיט הענט;
שמעלצט־אויס יעדע שורה אין פורעם
פון אייז און שטאַל און צעמענט.

אַן אויפהער עס דרייען זיך רעדער,
ווי מעשה־מרכבה געמאַכט —
זיי דרוקן כתב־יד'ן וואָס יעדער
מחבר און שרייבער פאַרטראַכט.

דער בחור־הזעצער מוז זיצן,
מאָן דריי מלאכות ביינאַנד:
לייענען און קלאַפּן מאַטריצן,
און אַוועקשיקן זיי מיט דער האַנט.

ער ווערט דאָן אַ שותף־ליצירה,
צו מעשה־בראשית פון וואָרט,
און צי איז עס פּראָזע, צי שירה,
ער שמעלט יעדעס אות אויף זיין אָרט.

נאָר איין נס זאָל גאָט אונדז באַווייזן —
בעטן שרייבער און זעצער ביינאַנד,
מיר זאָלן ניט מאַכן קיין גרייזן;
ניט ווערן צו שפּאַט און צו שאַנד . . .

ה. חסידיש

תיקון חצות לר' נחמן מברצלב

(חסידישער מאַטיוו)

אין אוקראינער דרויסן איז פינצטער —
ס'שמעטל מעזשיבוש דרימלט שוין לאנג,
פון ערגעץ-וואו גייט-אויף אן אומעטיק
התבודדות- און דביקות-געזאנג.

ס'איז „וימש חושך“, ווי אַמאַל אין מצרים,
ס'שטורעמט, ס'מבול'ט אַ רעגן, אַ גאַס!
ס'גייט-אויף אַ קול פון אַ ניגון אַ נייעם,
נאָר איין קאַניצל צאַנקט צו תיקון-חצות.

ר' נחמן דרייט זיך אַרום, רעדט צו זיך אליין:
„אי, אי, אי, פאַטער אין הימל,
משיח, ער קומט ניט צוגיין!
וואָס מ'זיין, וואָס מ'זיין?“

מיטאַמאַל שטילט אַלין זיך איין.
דער מאַרגנשטערן גייט-אויף,
ר' נחמן קוקט צום הימל אַרויף.

ס'זאַריעט אויף טאַג —
געוואַלד! געוואַלד!
ווען וועט שוין אויפהערן ס'געקלאַנג?
אפשר באַלד, באַלד!

— רבנו של עולם,
און ער, דער ילוד-אשה,
די קרוין פון דיין יצירה?

שא, שטיל, די מלאכים
זינגען איצטער שירה.

ר' נחמן קלאגמ, ער זינגט
 און ער זאגט :
 „אי, פאסטוכל געטרייער,
 העלף אונדז, העלף!
 מיר זיינען דאך דיין
 איין-און-איינציק שעפעלע
 צווישן זיבעציק ביזע וועלף!
 און זיי שטייען אלעמאל גרייט
 אונדז צו פארצוקן!
 שוין צייט, טאמע זיסער,
 אויף אונדז זיך אומצוקוקן!
 וויפיל איז דער שיעור
 אונדז פלאגן און מאַרדן,
 און אַנצושיקן אויף אונדז
 ביזע, ווילדע האַרדן?“
 עס הערט זיך בלויז
 אַ ברונז-קול
 פון דעם הייליקן ר' נחמן
 דעם גרויסן,
 און אַלץ בלייבט ווידער שטיין
 ווי פריער, אין אוקראינער
 פינצטערן דרויסן.
 און אַ קול גייט-אויף, אַ זיס,
 ווי אויף סטרוגעס פון אַ מאַנדאַלינע,
 ס'זינגט איצט מיט די גאַנצע וועלט
 ר' נחמן מברצלוב'ס נגינה.
 און אַ קול דערהערט ר' נחמן :
 „גענוג! מאַך אַ סוף צו דיין קלאַג!“
 אין מעזשיבוש הייבט-אַן שוין צו טאַגן,
 ס'הויבט-אַן זאַריען אויף טאַג.

ס'שטייט ר' אורי'לע דער שרף און זאָגט...

ס'מאָגט אין סטרעליסק —
ס'שמעטל וואַכט-אויף פון דער נאַכט.
ס'גייט-אויף אַ ווייט-שמילע נגינה,
ס'צארמע אידישע קול תפילה'מ-אויס
„הנותן לשכוי בינה“
פון דער סטרעליסקער קלויז.

איינגעהילט אין מלית און תפילין
שטייט ר' אורי'לע, דער שרף, און זאָגט:
„געלויבט'ז השם-יתברך,
ס'מאָגט אויף-אן-אמת, ס'מאָגט“.

ס'קרייעט דער האָן!
ס'בייזע ווילדע ווינטל
מאַכט קלאַפן אַ צאָן אין אַ צאָן.

ס'בלויט אין די פענסטער —
ס'שטייט ר' אורי'לע, דער שרף, און זאָגט:
— „רבנו-של-עולם,
פון אַלע דיינע דרויסנס
איז דיין סטרעליסקער דרויסן
דער שענסטער!“

— „פאַרוואָס?
וואָרן אין סטרעליסק ב י ס מ ו דאָ
און איך בין דאָ — — —
און אַלע דיינע אידן זיינע דאָ!“

— „און מיר, אידן, זיינען קיינמאל נישט אליין.
 מיר זיינען מיט דיר,
 דו ביסט מיט אונדז
 לעד ולעולמי עולמים, אָמֵן!“

* * *

— „אָבער וואָס'ט פאַרט זיין מיט אונדער ירושה,
 ווען וועלן אונדערע אויגן שוין זען
 ווי דו קערסט-זיך-אום אין קדושה
 קיין ציון, מיט רחמים, ווען? ווען?“
 — ס'מאַכט זיך פון מאַל צו מאַל —
 אַ חלום פון פחד און שרעק,
 ווען כ'זע ווי דיין ליב פאַלק ישראל
 איז צעשפּרייט וואו די וועלט האָט אַן עק.
 ס'איז טאַקע, כ'לעבן, אַ שרעק!

ס'נעמט נישט קיין עק
 צום גלות פון אונדז ביידע;
 אַלע מאַל, אַ פּרישע, אַ נייע עקידה!
 וויפיל איז דער שיעור
 דאָס אַלין צוצווען?!

ווען ס'פּליאַמעט אין מיר אויף
 דיין קדושה, פיל איך, איך פּלאַקער,
 א י ר ע ן !

* * *

— במחון! במחון! ר' אורי!
 אַ טויב אונטער דער סטריכע,
 זי ברומט
 „אוזר ישראל בגבורה!“
 יענע צייט האַלט אין קומען,
 זי קומט!

אויס! נישטאָ מער די טשאַרטקאָווער קלויז!...

ווי לאַנג, מיינט איר, נעמט עס
צו קומען אַהיים, אין חלום —
אין שמעמל וואו מ'איז געבוירן?
ווי לאַנג, מיינט איר, אָן ערך?
אַ רגע'לע קפיצת-הדרך . . .
און מ'איז דאָרט —
אין חלום ז'ניט שייך קיין דויערן.
אַ פלי און מ'קומט-אָן בשלום.

נישט געשטויגן, נישט געפלויגן,
ס'האַט געשלאָגן די שעה, כ'בין דאָרט דאָ,
כ'קוק מיר אויס די אויגן:
ס'איז קיינער דאָרט נישטאָ.
אויס! נישטאָ מער דאָ
די טשאַרטקאָווער קלויז!

אינדרויסן טאָגט, די נאַכט לאַזט זיך אויס,
און פון צווישן די חורבות שאַרט זיך אַרויס
אַ טשאַרטקאָווער חסיד, אַ היימישער איד.
שלום עליכם, זאָגט ער, טויט און בלאַס און מיד.

אינדרויסן טאָגט —
און דער חסיד, היימיש מיט זיין ליבן נאַמען
שטייט צווישן די געוועזענע אידישע קראַמען
און זאָגט —
— ברוך אתה!

ז י י זענען שוין נישטאָ,
אַבער ד ו ביסט דאָך דאָ,

רבנו של עולם, כ'קען אין דיינע עסקים
זיך נישט מישן —
ס'נעמט מיך אַבער קיין שלאָף נישט,

גאַנצע נעכט בין איך וואָך און כ'טראַכט —
האַרט ווי אַ שטיין איז מיין קישן.
ס'אַראַ ביזער קאַשמאַר!
ס'אַראַ פינצטערע נאַכט!
און ער ניגונ'ט-אַרויס מיט אַ ניגון,
מיט אַ קול ווי נישט פון הי.
ס'ראַודרעכעט זיך ס'שמעמל —
ווי אַמאַל אין אַ זומער-טאַג אינדערפרי.

אינדרויסן טאַגט און ער שטייט און זאַגט:
— וואו ביסמו טאַקע געווען דעמאַלס-אַ,
אין יענער פינצטערער, נאַכטיקער שעה?

ס'קען דאָך נישט זיין, אַז דו ביסט נישט געווען —
ס'וואַלט דאָך געווען שקר, אַ ליגן,
צו זאַגן, אַז דו ביסט, חלילה, נישטאַ!
דו ביסט דאָך אומעמוס דאָ!
— ביסטו דאָך זיכער געווען
אַלץ, אַלע פיינען צוגעזען,
יא, געווען און געשוויגן?
כ'קען עס נישט גלויבן, ס'אַ ליגן!

ס'נעמט מיך אַרום אַ מורא,
שדי אַיום ונורא!
דו, וואָס דו נעמסט אַרום
די גאַנצע וועלט בכל יום תמיד
און באַנייט זי מיט אַלעס גומן;

ד' וואָס פאַר דיר שטיי איך
טאָג-איינ, טאָג-אויס פאַר'ן עמוד
און כ'תפילה-אויס מיינע תפילה'ס;
איצט וויל איך עם וויסן, כ'וויל עם:
פאַרוואָס האָסטו דיין פנים פאַרבאָרגן,
ווען כ'האַב געוואָרט אויפ'ן ליכט פון פרימאָרגן?

דעמאָלט, אין יענער פינצטערער שעה,
ווען ס'איז געוואָרן אויס
פון דיינע וואוילע חסידים און פון דער
משאַרמקאווער קלויז?

ווי לאַנג, מיינט איר, נעמט עם,
צו קומען אַהיים, אין הלום?
אַ רגע, אַן אויגן-בליק, און מ'איז דאָ צוריק,
געטרייסט? ניין, ס'איז הכל-הכלים.

ס'איז אַ שיינער פאַרנאַכט...

אפשר האָט ער געמיינט, אַט-דער-אַ,
וועמען כ'האָב קיינמאַל נישט געזען
אַזוי-אַ אַ רייץ צו טאָן זיך
אין דער פאַר-אַזונטיקער שעה?

ס'איז אַזאָ שיינער פאַרנאַכט,
די זון רוקט-זיך שקיעה'דיק אַרונטער
ביים ים מערב'דיק אין רויע, פּלאַמענדיקע ווייטן;
דאָרט אויבן אין די אמת'ע מרחקים,
און איך תפילה-אויס מיינע שטילע תחנונים
איינער אַליין, בין-השמשות'דיק און ממעמקים.
ס'זוערט פינצטערער און טונקעלער וואָס גיכער
און גיכער, ווי מ'וואָלט געבלעמערט אַ ספר
און אויפגעמישט דעם לעצטן בלאַט;
אַ טאָג נאָך אַ טאָג לעשט זיך אויס
און פאַרשווינדט אויף אייביק, סלה!

כ'זוייס נישט פאַרוואָס, נאָר מנחה-צייט ווער איך אַלעמאַל
פרום און גלייביק; כ'זע די שטרעלן פון טאָג
זיך אַלע אינאיינעם צוגניפהויפן — — —
נישטאַ וואוהין צו אַנטלויפן,
וואוהין צו גיין איינער אַליין. . .
מאָנאַטאַנע פּוסטקייט נודיעט
שרעקלעך מיין עלנט געביין.

דער האַריוואָנט טונקלט זיך און קוקט-אויס
ווייטער און ווייטער, און ווייטער — — —
ס'קומט צורייטן אין געפלי
אַ מאַדנער, אומפאַרשטענדלעכער רייטער

לידער און תפילות

פון גאָר ווייט, ווייט, און קוקט אויף מיר
פון אַ זייטיקער זייט — — —
און זאָגט: „געדענקסט?
מיר'ן געמיינט, אז מיר'ן אַלעמאַל זיין אזוי ווי מיר זיינען . . .
גאָר ליידער, איז עס ניט אזוי . . .
זיי מיר געזונט!“
אַפגערעדט און אַפגעזאָגט איז דער רייטער
אזעק אַלץ ווייטער און ווייטער
ביז ער איז פאַרשוואַנדן.

די זון אין מערב-זייט איז נאָך אַלץ צעצונדן,
און שטראַלע-אַרויף ווי אַמאַל, גאָר אַמאַל, אין דער יוגנט-צייט.
ס'איז גוט צו זען ווי אין מערב-זייט פאַרגייט זי, די זון
וואָס דערנערט, שפייזט, מונטערט און שטאַרקט מיך —
זי איז געוואַלדיק גרויס און שייך, אפילו ווען
זי האַלט אין פאַרגיין.
איך, אַבער, כ'בלייב אַליין, נאָר איר פאַרנאַכטיקער שאַטן
קומט צו מיר צוגיין.
דוכט זיך מיר דאָן, אז כ'בין נישט אַליין.
ס'איז אַ שיינער פאַרנאַכט,
נאָר א י י י ג אַ ט האַט אים אזוי געמאַכט.

א מעשה־נורא וועגן קאזשעניצער מגיד

(חסידשער מאַטיוו)

(לויטן ספריל „מעשיות מהגדולים והצדיקים“)

אויף א בארג הינטער קאזשעניץ איז זיך די מעשה פארלאָפן.
אנהויב ניסן דעם חודש — אין א מוצאי־שבת־קודש,
האט זיך די מעשה געטראָפן.

— טוֹאָפּ, רבנו־של־עולם, פון אונדז אַלע גזירות קשות,
ס'איז אַ מונקעלער שבת־פארנאַכט,
אַ שלוש־מעודות־דיקער בין־השמשות.

ס'איז נישט נאַכט, און נישט טאָג,
חסידים זיצן און וואַרטן
אויף ר' ישראל'עניוס אַ זאָג.
מיט אידישע צרות די הערצער זיינען פולע,
נאַר איצט גייט צו פסח, ס'איז דער חודש פון גאולה . . .

און פלוצים, דער רבי טוט אַ מאַך
מיט דער האַנט — — —
די שאַטנעס, זיי שפרייטן זיך
לאַנגע אויף דער וואַנט.

„נישטאַ פון אים קיין ליידיק אַרט!
אַפריער זיין מחשבה, דערנאָך זיין וואַרט!“

פאַר זיין כבוד וועגן
האַט ער באַשאַפן דעם בשר־ודם,
אין מלך בלאַ עס!
„און ס'זאָל, חלילה, נישט קומען אַזאַ פינצמערע שעה,
אַז מיר זאָלן, חס־ושלום, נישט דינען אים אונטן, דאָ

לידער און תפילות

אונדזערע תפילות, רבש"ע, מן-המיצר, פארנעם,
צוויי פלעגט דאך זאגן דער הייליקער בעל-שם".

דער רבי צימערמ-אויף: טאמע, טאמע!
כל-זמן ס'איז פאראן „אתערותא דלתתא"
נועט שוין זיין ממילא „אתערותא דלעילא".

ס'איז שוין נאך מעריב, נאכ'ן שמש'ם
כשמים-פייערדיקער, הויכער הבדלה,
דער שבת-קודש גייט אוועק,
ס'איז פון וואך די התחלה.

די חסידים, זיי האבן קוים באנומען
דעם קאזשעניצער'ס הייליקע כוונה,
און אלע זיינען ארויס אינאיינעם מיט'ן רבי'ן
צו דער בלויער קידוש-לבנה.

ווען אידן מיט ערלעכער, אמת'ער כוונה
אין דער מיסטישער בלויקייט
זיינען מחדש די לבנה,
קוקט אלץ אויס ווי איין בלוי-ווייסער חלום.

היינט נאך ביי חסידים,
ווי אלע וואלמן קומען
פון ווייטע ירידים —
שלום עליכם, עליכם שלום!
מאכט זיך, ס'פאלט אריין א גוי,
איז ווי אין סוכה א יוון —
„בגדול זרועך ידמו כאבן!"

מ'זינגט און מ'זאגט, ס'דוכט זיך, ס'מאגט!
ס'איז עמלעכע מעג נאכ'ן מולד דעם נייעם:
— דוד מלך ישראל חי וקים!

ארום-און-ארום די חסידים, זיי מורמלען,

זיי ברומען — — —

ס'דוכט זיך, משיח,

אָט האַלט ער אין קומען.

נאָר פּלוצים — האַלט!

פון אַ דערבייאַיקן וואַלד

האַט איינער פון מיטן אַ כאַפּטע באַנדימן די עדה אידן דערזען,

און אזוי איז די מעשה געשען:

ווי נאָר זיי האָבן אין-דער-פינצטער דערזען

די „קידוש-לבנה-אותיות“,

האַבן זיי גענומען אין זיך גיסן איינס-נאָך-איינס

דעם „ביטערן טראַפּן“ פון כוסות.

און שיכור'ערהייט אַנגעהעצט זייער הויפט-באַנדיט, דעם שררה:

— לאַמיר זיך אַ שפּיל-טאַן מיט די דאַזיקע „זשידקעס“,

לאַמיר ברענגען אויף זיי אַ צרה!

און זיי זיינען זיי באַפאַלן מיט שמעקנס און מיט העק,

אַלע אידן זיינען אַנטלאַפּן וואו די וועלט האַט אַן עק.

נאָר דער רבי, ער שטייט און איז מחדש די לבנה

אין טיפע רעיונות און מיט גרויס כוונה.

און אַט גייט-צו אים צו דער הויפט-באַנדיט —

מיט אַ פרעכן פנים און מיט שפּאַרנדיקע מרים.

אַן שום ציטער, אַן שום מורא, שטייט דער רבי פאַרטיפט

אין די הייליקע כוונות פון דער תורה.

דער רוצח אין זיינע שפּאַרן טומ, רחמנא לצלן, אַ שפּיי

מיט אַ ברענענדיקן צאַרן,

און מיט אַ ביז געשריי דערביי,

און ער טוט נאָך דערצו אַ „מגושמ'דיקן גרעפּץ:

„דו אַלטער, נאַרישער „זשידאָוּסקי שעפּס!“

דער רבי בלייבט שטיין, קוקט אים גלייך אין די אויגן.
גלייך ווי גארנישט וואָלט געשען ;
ס'איז נישט געשטויגן, נישט געפלויגן.

דער באַנדיט בלייבט פאַרשטיינערט
און פאַרשטומט אויף זיין אָרט —
ער קען זיך נישט אַ ריר טאָן,
קען נישט אַרויסרעדן קיין וואַרט.

דער רבי האָט געענדיקט און איז געגאַנגען אַהיים.
דער רוצח איז געליימט געוואָרן געוואָרן — איין שטיק ליים !

זיינען געקומען עטלעכע רויבער צום רבי'ן צו לויפן,
דעם רשע-מרושע פון זיינע זינד ביים צדיק אויסקויפן.

זיי זיינען געפאלן דעם רבי'ן צו די פיס, פאַרשעממע,
ער זאָל זייער פירער אויסהיילן זיינע פיס די געליימטע.

האָט דער רבי געזאָגט : „פאַר זיין פרעכן שפיי
קען איך אים מוחל-זיין נאָר בזה התנאי :
„אז נישט נאָר ער, נאָר ער זאָל אויך פאַרוואַגן אַלע סאַרטן שררות,
אז זיי זאָלן מער קיין אידן נישט אַנטאָן קיין צרות.

„אז מ'זאָל קיינמאָל נישט מאַכן די אידן צו שפאַם,
נאָר אויף אַזאָ אופן קען איך פאַר אים בעטן צו גאָט.

„נעם דיר גוט אין זינען, געדענק, רשע, געדענק!
נאָר אַזוי וועסטו געהיילט ווערן פון דיין געליימטער קרענק!“

די לבנה איבער קאָזשעניץ איז געשטאַנען בלוי און הויך,
און אַלע האָבן געזען דעם נס פון קאָזשעניצער'ס כוח.

ויפתח ה' את פי הבאנדים,
און ער האָט פאַמעלעך גענומען שטעלן עטלעכע טרים,

און ער האט גענומען באוועגן מיט זיינע ליפן קוים :
 „איך שווער ביי אלץ וואס איז מיר טייער און ביים „פאטערל“ אין רוים,
 אז פון היינט-אן ביז'ן צענטן דור
 זאל מען קיין אידן נישט משעפען אויף קיין איינציקער האר,
 אבי כ'זאל נאך קענען רעדן, שטיין און גיין —
 כ'שווער ביים הייליקן „ויזל“ אליין!“

„ג י י ן!“ — זאגט דער רבי, שווער ביי גאט אליין,
 און ווי נאך דער רשע האט עס געמאן —
 האט ער אנגעהויבן גיין.

און פון דאן-אן האט ער געמאן א סך טובות אידן,
 געמאן אלץ וואס ער האט געקענט זיי זאלן זיין צופרידן.

און ביים סוף פון אט-דער מעשה
 לאמיר אלע אינאיינעם זאגן :
 „זאל דער קאזשעניצער מגיד
 פאר אונדז א גומן זכות מראגן“.

ווי באַהעפט מען זיך אין דיר, גאָט ?

דער „שויתי“ מוז נישט הענגען דווקא אויף דער וואַנט,
אַז מ'טראַגט אים אין האַרצן, קען מען אים אויך טראַגן,
— — גאָר פשוט, אין דער האַנט.

ווען מ'זיצט אין דער היים, ווען מ'לייגט זיך שלאָפן און
— — און ווען מ'לאָזט זיך אַרויס אין וועג.

פאַראַן אַ ספּר'ל אַ קליינס, אַ צאַצקעלע, אַ זאַכעלע —
ווי דער טל-זמטר אין אַ קליין סידור'ל — אַ תנ"כ'עלע
וואָס גייט מיט דיר אַרום גלייך, משופּע'דיק און קרום
אויף אַלע דיינע וועגן — או — מע — טום . . .
אַ צווייטער וועג איז: — תלמידי-חכמים,
ווער נאָר אַזעלכע פריינט עס האָט —
דער קאַן דורך זיי זיך באַהעפטן אין גאָט
און די אמת'ע דביקות קומט שוין ממילא אַרויס
וואו מ'זאָל נישט גיין און וואַנדערן
וועלט-איינ — און וועלט-אויס.

ממעמקים...

ממעמקים — פון די טיפענישן פון די ימ'ען
 רופן אידן דרך אצינד, א, גאט:
 עם וועלן שונא'ס אייזן-פעסטע צאמען
 ניט פארהאלטן אונדזער שטארקן מראט!

ממעמקים — פון די טיפענישן פון תהומות
 רופן אידן דרך אין גורל'דיקער שעה:
 צוויי טויזנט יאר געטרייבט זיך מיט חלומות,
 מיר שטייען אלע גרייט צום קאמף, מיר זיינען דא!

ממעמקים — פון די טיפענישן פון די קברים
 שרייט צו אונדז דאס בלוט פון זעקס מיליאן:
 איר מוזסט מיט שטארקער האנט, מיט אויסגעשטרעקטן ארעם
 ארויפציען איבער ציון אונדזער פאן!

ו. פון דער כואכע'ס סידור

נ ש מ ת

(א תפילה פון סידור)

(געווינדעט מיין מאמע'ן, פרומע)

די נשמה פון יעדן לעבעדיקן וועזן טוט דיין נאָמען בענטשן און לויבן
גאָט אונדזער האַר ;
און דער אַמעס-צוג פון אימלעך לייב טוט דיין נאָמען רימען
און דערהויבן
אַלעמאַל, אין צייט פון רו און פון געפאַר.

פון אייביק-אַן ביז אייביק ביסטו גאָט ;
און אויסער דיר האָבן מיר
קיין קעניג וואָס דערלייזט און העלפט און שפייזט און דערבאַרימט זיך,
נאַר דו מיט דיין גענאַד.

דו דערלייזסט און האַטעוועסט, און שפייזסט און דערבאַרימסט זיך
אין יעדער צייט פון גויט און פיין,
מיר האָבן קיין אַנדער קעניג וואָס העלפט און שטיצט, נאַר דו
ביסט תמיד געווען, דו ביסט און וועסט אַלע מאל זיין.

דו ביסט דער האַר פון די ערשמע דורות,
וואָס זיינען שוין לאַנג פאַרגאַנגען,
דער האַר פון אַלע באַשעפענישן ;
דו, וואָס ווערסט געלויבט מיט אַלע לויב-געזאַנגען,
דו, וואָס פירסט דיין וועלט מיט חסד
און דיינע באַשעפענישן אין שוים פון רחמים האַלטסט געפאַנגען.

און גאָט איז וואָך, ער טוט ניט שלאָפן און דרימלען
אין אַלע העכסטע הויכע הימלען.
וואָס וועקט מיט-שלאָפנדיקע און מאַכט וואַכזאַם דרימלענדיקע ;

און מאכט רעדן שמומע ;
 און בינדט-אויף געבונדענע,
 און גלייכט-אויס קרומע ;
 און אנטפלעקט פארשוואונדענע ;
 און לענט-אונטער די וואס פאלן
 אין אלע נויטן און אומגליק-פאלן.

דו אליין, גאט, ביסט דערהויבן,
 נאך דיך אליין טוען מיר לויבן.

ווען אונדזער מויל וואלט געווען פול מיט געזאנג ווי דער ים,
 און אונדזער צונג ווי דאס גערויש פון די כוואליעס אין דיין צאם ;
 אונדזערע ליפ פול מיט לויב ווי פון אויסשפרייט די גערצמען
 און אונדזערע אויגן וואלטן לייכטן ווי די זון און לכנה אין פלאמען.
 אונדזערע הענט אויסגעשפרייט ווי הויך-פליענדיקע אדלערס
 מיט כוונה און תפילה,
 און אונדזערע פיס וואלטן געווען גרינג ווי גיך-לויפנדיקע הינדינס
 אין פארבארגענישן שטילע,
 וואלטן מיר אלץ ניט אוספייעט און אימשטאנד געווען
 צו דאנקען דיר, גאט,
 און צו לויבן דיך פאר דיין גענאד.

פאר איינער פון די טויזנט מאל צען טויזנטער און פיל מיליאנען טובות,
 נסים און וואונדער וואס דו האסט געמאך מיט אונדזערע עלטערן און
 מיט אונדז, —

נאך צומאל, פון מצרים, האסטו אונדז דערלייזט, גאט, אונדזער האר,
 און פון שקלאפן-הויז האסטו אונדז אויסגעלייזט, פון גרויס געפאר.
 אין הונגער האסטו אונדז געשפייזט און אין דער זאמקייט האסטו אונדז
 ביים לעבן דערהאלטן ;

פון דער שווערד האסטו אונדז גערצמעוועט,
 און פון דער פעסט האסטו אונדז געמאכט אנטרינגען ;
 און פון פיל קראנקהייטן, שלעכטע און געפערלעכע
 האסטו אונדז געמאך דערהויבן ;

דארום דארפן מיר דײך שמענדיק דינען
און דיין הייליקן נאָמען לויבן.

ביז אַהער האָט אונדז דיין דערבאַרעמקייט געהאַלפן,
און דייןע חסדים האָבן אונדז ניט געמאַן פאַרלאָזן;
נאָט, אַנדזער האָר,
אין צייט פון רו און פון געפאַר.

דו ביסט באַגלויבט און מיר זיינען גלייביק,
און דו זאָלסט אונדז ניט פאַרלאָזן, נאָט, אַנדזער נאָט אויף אייביק.

דאָרום, די גלידער וואָס דו האָסט געמאַן אין אונדז איינטיילן
טוען אַלע דייןע שבתים, נסים און וואונדער דערציילן.
דער אָטעם-צוג וואָס דו האָסט אַריינגעמאַן אין אונדזערע נאָז-לעכער
און די צונג וואָס דו האָסט אַריינגעלייגט אין אונדזער מויל
באַווייזן אַז דער מענטש וואָס שטרעכט צו דיר אַליץ העכער
ווי גוט איז אים און וואויל.

זיי, די איברים, טוען דאָך דיר דאַנקען, דײך בענטשן און לויבן;
דײך רימען, און באַזינגען און דערהויבן.
זיי טוען דײך פאַרערן און פאַרהייליקן אומעטום,
און זיי מאַכן קיניגן דיין נאָמען, אַנדזער קעניג, אַלעמאַל —
אויף ישוב, אין וויסמעניש, אויף ווייטסמע ימ'ען,
אויף פעלד, אין וואַלד, אויף באַרג און טאַל.

ווייל יעדעס מויל טוט דײך לויבן,
און יעדע צונג טוט צו דיר שווערן,
און יעדעס אויג טוט אויף דיר אַרויסקוקן,
און יעדע קני טוט קניענדיק דײך ערן,
און יעדע הויכקייט וואָס איז דערהויבן
טוט זיך צו דיר בוקן.

און אלע הערצער טוען דײך פירכטן,
 און אלע אינגעווייד און נירן
 טוען זינגען צו דיין נאָמען,
 דיין הייליקן, און שיינעם און ליבן ;
 ווי עס שטייט געשריבן :
 אלע מיינע איינצלנע ביינער
 זאָגן, גאָט איז איינער ;
 פון אַרים צי פון רייך
 ווער איז צו דיר גלייך ? !

דו ראַטעוועסט דעם אַרימאָן פון דעם שטאַרקערן פון אים
 און דעם עני ואביון פון זיין רויבער.
 דעם וויי-געשריי פון אַרעמעלייט מוסמו דערהערן,
 דאָס געשריי פון געפאלענעם פאַרנעמסטו און העלפסט אים.

ווער איז צו דיר ענלעך ? און ווער קאָן זיך צו דיר גלייכן ?
 און ווער קען זיך שאַצן אין דיין ווערט ?
 דו גרויסער, שטאַרקער און פורכטיקער גאָט,
 דו אייבערשטער גאָט, באַשאַפער פון הימל און ערד ?

דאַרום טוען מיר דײך לויבן, רימען און באַשיינען,
 מיט תפילה און לויב דיין נאָמען באַקריינען,
 ווי עס ווערט געזאָגט :
 צו דוד'ן, לויב גאָט, מיין זעל,
 און מיין גאַנץ אינגעווייד
 זיין הייליקן נאָמען.

באַמערקונג : וועגן דער אַנטשטייאונג פון דער תפילה „נשמת“ זיינען דאָ פאַרשיידענע
 השערות. זיי גייען אַזוי ווייט, די גויאישע פאַרשער און אידיש-גויאישע
 קריטיקער, אַז זיי זיינען אַזש מייחס די תפילה צו שמעון-פעטרוס דעם
 אַפאָסטאָל. די דאָזיקע מיינונג איז זיכער אַ פאַלשע. אין סידור „עבודת ישראל“,
 הוצאת שוקן, שטייט געשריבן, אַז די תפילה האָט מען מתקן געווען אין דער
 צייט פון דער משנה אַז אַ טייל פון איר האָט מען געזאָגט ווען מען פלעגט
 בעטן אויף רעגן (ברכת הגשמים), אַז איר פאַרפאַסער טיילווייז איז געווען
 שמעון בן כּיפּא, און אַ טייל זאָגן, אַז שמעון בן שטת. צ. ש.

אַ ל אָ ד ו ן

(א לויב געזאנג)

גאָט, דער האַר איבער אַלע מעשים,
איז געאַכפערט און געבענטש
אין מויל פון אַלעס וואָס לעבט —
מיט זיין גרויסקייט און גוטסקייט
איז ער פול אומעטום;
וויסן און פאַרשטאַנד
רינגלען אים אַרום.

ער, וואָס גרויסט זיך
איבער די הייליקע מלאַכים
און ווערט געפראַכטיקט מיט כבוד
איבער דער מרכבה;
באַרעכטיקונג און רעכטפאַרטיקייט
זיינען פאַר זיין הייליקן שמול —
מיט גענאָד און רחמים
איז זיין פראַכטיקייט פול.

גוט זיינען די ליכטער
וואָס אונדזער האַר האָט באַשאַפן,
ער האָט זיי געפורעמט מיט וויסן,
מיט שכל און פאַרשטאַנד;
קראַפט און שטאַרקייט
האַט ער אין זיי אַרײַנגעגעבן
זיי זאָלן הערשן אין גאַנצן באַשטאַנד.

זיי זיינען פול מיט לויטערקייט
און גיבן אַרויס ליכט;

שיין איז זייער פראכט
 אין דער גאנצער וועלט;
 זיי זיינען פריילעך ביים אויפגאנג
 און פריידיק ביים אונטערגאנג,
 זיי טוען מיט פורכט
 וואס זייער באשעפער זיי באפעלט.

פראכט און כבוד טוען זיי געבן זיין נאמען,
 הילכיקייט און געזאנג צום אנדענק
 פון זיין קיניגרייך;
 ער האט גערופן די זון
 און ס'האט אויפגעשיינט א ליכט,
 ער האט געזען און האט אנגעברייט
 פון דער לבנה דאס געזיכט.

א לויב טוען אים געבן אלע
 הערשאפטן פון אויבן;
 די שרפים און אופנים און הייליקע מלאכים
 טוען אין שיינקייט און אין גרויסקייט
 זיין ליבן נאמען לויבן.

י ד י ד נ פ ש

(א תפילה)

מיין פאטער, משה לייב, ג"ע

י — זעלישער פריינד, דערבארעמדיקער פאטער,
צי-צו דיין קנעכט צו דיין ווילן. —
זאל לויפן דיין קנעכט ווי א הינד,
זאל ער זיך בוקן אנטקעגן דיין פראכט
זיין דורשט צו שטילן.

זאל אים זיין אנגענעמער דיין פריינטשאפט
פון זיס-טריפיקן האַניק און פון יעדן
גוטן טעם.

ה — פראכטיקער, שיינער, לויטערקייט פון דער וועלט, —
מיין זעל איז קראַנק פון ליבשאַפט צו דיר,
איך בעט דיר, גאט, הייל זי אויס
ווייזנדיק איר די ליבלעכקייט פון דיין וועזן;
דאן וועט זי זיך שטארקן און ווערן גענעזן,
און האַבן די אייביקע פרייד וואָס איר פעלט.

ו — געטרייער, זאל זשע דיין רחמים ברומען.
באַשיץ, איך בעט דיר, דיין געליבטן זון, דיין וואוילן;
שוין לאַנג אַז איך האָב געמאַן גלוסטן
צו זען דעם רום פון דיין שטארקער מאַכט.
צו דעם אלעמען מוזט מיין האַרץ גאַרן,
טאָ האַב-זשע רחמנות און מו זיך ניט פאַרהוילן.

ה — אַנטפלעק זיך, איך בעט, און פאַרשפּרייט
מיין געליבטער, איבער מיר, דיין סוכה פון שלום;

זאל די ערד באַלויכטן ווערן פון דיין פראַכט,
 און לאַמיר זיך פרייען מיט דיר אין גרויס פרייד.
 אייל זיך, געליכטער, שוין געקומען די צייט;
 מיר קוקן אַרויס אויף דיר אויף אימלעכן וועג,
 לייטזעליק אונדז ווי אין די אַמאָליקע טעג.

דער מחבר פון „ידיד נפשי“, מיט'ן אַקראַסטיך פון שם־הויה איז געווען ר' אלעזר (אָדער אליעזר) אזכרי (אזכרי), רב, מקובל און מחבר פון ספר „חרדים“, וועלכער האָט געלעבט אין 15טן יאָרהונדערט. ער איז געווען אַ מיטצייטלער פון אר"י הקדוש. איז אויך געווען אַ תלמיד פון יוסף סאגיס און אַ מוסמך פון ר' יעקב בירב. אַ צייט לאַנג האָט מען עפ"י טעות מייחס געווען די דאָזיקע שיינע תפילה צו ר' יהודה הלוי אָדער צו ר' ישראל גיאגרה. צ. ש.

אנעים זמירות

(שיר הכבוד)

עברייטיש

געווידמעט מיין פאטער, משה לייב, ג"ע

איך מאך ליבלעך געזאנגען און לידער טו איך וועבן,
זויל צו דיר טוט מיין זעל גלוסטן און שמרעבן.

מיין זעל גלוסט צו זיין אין שאטן פון דיין האנט
צו דערגיין יעדן אנוואונק פון דיינע מודות מיט פארשטאנד.

ווען איך רעד נאר פון דיין כבוד וועגן
טוט מיין הארץ נאך דיין ליבשאפט זיך רעגן.

דארום טוט איך וועגן דיר מיט גרויס כבוד ריידן ;
דיין נאמען מיט פריינטשאפט-לידער באשיידן.

איך דערצייל אויס דיין פראכט און זען דיך, איך זע ניט ;
איך אן דיך און רוף דיך און פארשטיין דיך, איך קען ניט.

דורך דיינע נביאים, אין געהיים-ראט פון דיינע קנעכט
האסטו געשילדערט דעם אפגלאנץ פון דיין פראכט וואס איז עכט.

דיין גרויסקייט און שטארקייט יעדע באזונדער
רופן-אויס די תקיפות פון דיינע מעשים און וואונדער.

זיי האבן דיך געזאגט, אבער ניט לויט דיין „יש“,
דיך געגליכן צו דיינע מעשים פון אומענדלעכער גרייס.

געזען דיך אי אלט, אי יונג אזוי ;
די האר פון דיין קאפ — אי שווארץ, אי גרוי.

אלטקייט ביים דין און יוגנט אין קריג ;
ווי א מאן פון מלחמות זיינע הענט פול מיט זיג.

מיט א קיווער פון הילף איז זיין קאפ אומגעבונדן ;
זיין רעכטע האנט און ארעם מיט הייליקייט געצונדן.

מיט ליכטיקן טוי איז זיין קאפ אָנגעפילט ;
זיינע לאַקן אין טראַפנס פון נאַכט — איינגעהילט.

ער רימט זיך מיט מיר, ווייל ער טוט נאָך מיר גארן,
ער וועט מיר זיין ווי פון שיינקייט א קרוין פאר די הארן.

דאָס געשטאַלט פון זיין קאָפּ איז ווי פיין-גינגאַלד גאַנץ ;
אויף זיין שטערן געקריצט איז זיין נאַמען אין גלאַנץ.

מיט צדק און שיינקייט, און פראַכטיק באַוואַוינט
טוט ער אויפגיין אויבנאָן ביי זיין שמחה געשוינט.

ווי אין די טעג פון דער יוגנט די צעפּ פון זיין קאָפּ ;
זיינע לאַקן געקרייזלט און שוואַרץ ווי אַ ראַב.

זיין אויסדערוויילטע זאָל זיין אַ קרוין אין זיין האַנט ;
אַ דיאָדעמע פון חן און אַ קינילעכער באַנד.

ער וויל גערן זיין פאַלק, טוט באַשיידענע באַשיינען ;
זיצט אין לויב-געבעטן זיך מיט זיי צו באַקריינען.

די באַלאָדענע האַט ער געטראָגן מיט אַ קריינדל באַצירט ;
ליב אין זיינע אויגן זיי מיט כבוד געפירט.

מיין שיינקייט איז אויף אים און זיין שיינקייט אויף מיר ;
ווען נאָר איך רוף אים איז ער נאַענט צו מיין מיר.

לויטער און רויט איז זיין קלייד געווען רויט ;
אַ קעלטער ווען ער האַט געטראָטן פון אדום אין נויט.

לידער און תפילות

א קשר פון תפילין האָט ער דעם עניו געווין ;
דאָס אָפּבילד פון גאָט צו זיינע אויגן באַווין.

דיין זיגל-וואָרט, אמת, רופּט פון באַגינען ;
א, זוך דיין פּאָלק אין יעדן דור וואָס טוט דיר באַזינען.

דאָס געכרום פון מיינע פיל לידער, איך בעט דיר, נעם-אָן ;
זאָל מיין געזאַנג גענענען אַזש ביז צו דיין טראָן.

מיין לויב אויף דיין קאַפּ ווי פיל קרוינען אָן צאָל,
און מיין תפילה נעם-אָן ווי די קטורת אַמאָל.

זאָל דיר ליב זיין דאָס געזאַנג פון אַרימאָן ווי מתנות ;
ווי דאָס ליד וואָס ווערט געזונגען אויף דייןע קרבנות.

זאָל מיין בענטשונג אויף דעם קאַפּ פון דעם אַלץ-שפּייזער שטייגן ;
וואָס באַשאַפט דעם שטאַרק-גערעכטן זיינע וועגן אַנצוצייגן.

צו מיין בענטשונג ניג דיין קאַפּ ווי צום געבעט פון צדיק תמים ;
און נעם זי אָן ווי די טייערסטע בשמים.

זאָל זיין אַנגענומען און זיס מיין געבעט און מיין שיר ;
ווייל מיין זעל טוט בלויז גלוסטן און שטרעבן צו דיר.

צו דיר גאָט, איז די גרויסקייט, שטאַרקייט, פּראַכטיקייט אייביקייט
און גלאַנץ ;

צו דיר, גאָט איז דאָס קיניגרייך און דו דערהייבסט זיך איבער אַלץ
און אַלעמען, און ביסט גאַנץ.

ווער קאָן דערציילן די שטאַרקייטן פון גאָט,
לאָזן הערן זיין גאַנצע לויב וואָס ער האָט ?

באַמערקונג : דער שיר הכבוד איז מיוחס צו רבי יהודה החסיד מרעגנסבורג, צ. ש.

ל כ ה ד ו ד י

קום מיין פריינט, קעגן דער כלה דיין,
 לאַמיר דעם שבת מקבל-פנים זיין.
 אַפּהיטן און געדענקען אין איין געבאַט
 האָט אונדז געלאָזט הערן דער געאַינציקטער גאַט ;
 גאַט איז איינער און זיין נאַמען איז איינער,
 צו זיין שייַן-געלויבטן נאַמען איז נישט גלייך קיינער.
 קום, מיין פריינט . . .

אַנטקעגן דער מלכה שבת קומט, לאַמיר גיין,
 ווייל זי איז דער קוואַל פון בענטשונג אַליין ;
 פון אַנהויב, פון אַמאַל, געקרוינט אין איר ציר,
 דער סוף פון אַ מאַט מיט אַ מחשבה אַפּריער.
 קום, מיין פריינט . . .

דו, הייליקטום פון קיניג, מלכה-שטאַט גרויס,
 שטיי-אויף, גיי אַמאַל שוין פון חורבן אַרויס ;
 גענוג דיר שוין צו זיצן אין דעם יאַמער-מאַל ;
 און ער, גאַט, וועט זיך דערבאַרעמען איבער אונדז ווי אַמאַל.
 קום, מיין פריינט . . .

טרייסל-אַפּ זיך פון שטויב, שטיי-אויף, —
 מו-אַן דינע פּראַכטיקע קליידער, מיין פּאַלק ;
 דורך דעם זון פון ישי, בית-לחם, דער שטאַט,
 גענען צו מיין זעל, דערלייז זי, אַ, גאַט !
 קום, מיין פריינט . . .

דערוואַך, דערוואַך, דיין ליכט קומט-אַן ;
 שטיי אויף באַשמראַלט מיט ליכט אויף דיין טראַן.
 וואַך-אויף, וואַך-אויף, רעד מיט געזאַנג,
 גאַט'ס פּראַכט איבער דיר האָט אַנטפּלעקט זיך שוין לאַנג.
 קום, מיין פריינט . . .

לידער און תפילות

שעס זיך נישט, און ווער נישט פארשעמט,
וואס בויגסטו זיך אן, און ברומסט אזוי פארקלעמט.
אין דיר טוען זיך שיצן מיין פאלק'ס אַרעמעלייט
און די שמאַט וועט ווידער ווערן געבויט און באַנייט.
... קום, מיין פריינט . . .

און אלע דיינע רויבער וועלן ווערן צו רויב ;
אלע דיינע פארדארבער — דערווייטערט צו שטויב !
עס וועלן זיך פרייען איבער דיר גאַט און אלע,
ווי עס פרייט זיך אַ התן איבער זיין כלה.
... קום, מיין פריינט . . .

רעכטס און לינקס זאלסטו זיך שמאַרקן און שפרייטן,
און גאַט צו פארערן זאלסטו זיך גרייטן ;
דורך דעם מאַן, דעם זון פון פּרין-שמאַם,
און לאַמיר זיין לוסטיק און פריילעך אַן צאַם.
... קום, מיין פריינט . . .

קום אין פרידן, דעם מאַנ'ס קרוין-געשאַנק,
אויך מיט פרייד און מיט הילכיקן געאַנג,
צו דיין אויסדערוויילט פאַלק, די גלויביקע אלע,
קום-זשע, כלה, קום-זשע, כלה.
... קום, מיין פריינט . . .

באַמערקונג : דעם דאָזיקן שיר לכבוד שבת האָט פאַרפאַסט, ווי מיר זעען עס אין אַקראַסטיק,
שלמה הלוי אלקביץ, אַ תלמיד פון אר"י ז"ל ; דאָס דאָזיקע ליד פלעגט געזונג
גען ווערן אלע פרייטיק פאַרנאַכט, ווען דער אר"י מיט זיינע תלמידים פלעגן
זיך אַנטאָן אין ווייסן און אַרויסגיין אין די בערג מקבל-שבת-זיין.

י ג ד ל

(א תפילה)

זאל זיך גרייסן גאט, וואָס לעבט, און זאל געלויבט ווערן;
ער געפינט זיך און ס'איז נישטאָ קיין צייט צו זיין געפונען ווערן.

ער איז איינער, און ס'איז נישטאָ קיין איינציקער ווי זיין איינציקייט;
ער איז פארהוילן, און ס'איז אויך נישטאָ קיין סוף צו זיין איינציקייט.

ער האָט נישט קיין קערפער-געשמאַלט
און ער איז נישט קיין גוף;
מ'קען אים נישט שאַצן לויט דער הייליקייט
וואָס ער אַנטהאַלט.

ער איז דער ערשמער צו אימלעכער זאך וואָס איז
געוואָרן באַשאַפן;
דער ערשמער, און ס'איז נישטאָ אַזאָ ערשמקייט.
ווי זיין ערשמקייט.

ער איז דער האַר פון דער וועלט;
צו יעדן באַשאַפן געוואָרענעם
טוט ער זיין גרויסקייט און קיניגרייך באַווייזן;

די שפּע פון זיין נבואה
האָט ער געגעבן צו זיינע באַליבטע מענטשן
און פראַכטיקע.

ס'איז נאָך נישט אויפגעשמאַנען אין ישראל ווי משה,
אַזאָ נביא, וועלכער האָט געזען גאָט'ס געשמאַלט.

לידער און תפילות

א תורה פון אמת האָט ער געגעבן זיין פּאָלק, גאָט,
דורך זיין נביא, דעם געטרייען פון זיין הויז.
ער וועט נישט אויסכייטן, גאָט, און ער וועט נישט
פאַרבייטן זיין געזעץ אויף אייביק, צו קיין אַנדערן.

ער קוקט און ווייסט אונדזערע פאַרבאַרגענישן,
ער זעט דעם סוף פון אַ זאַך אין זיין אַנהויב ;
ער פאַרגעלטיקט צו אַ מענטשן גענאָד
לויט זיין מאַט איז,
ער גיט דעם רשע אַפּ שלעכטם
לויט זיין רשעות.

ער וועט שיקן אין דער רעכטער צייט
זיין משיח
אויסצולייזן די וואָס וואַרטן אויפ'ן סוף,
אויף זיין הילף ;
די געשטאַרבענע וועט ער לעבעדיק מאַכן,
גאָט, מיט זיין פיל גענאָד ;
געבענטשט איז ביז אייביק זיין געלויבטער גאַמען.

באַמערקונג : דאָס דאָזיקע לויבגעזאַנג איז געבויט אויף די י"ג (13) עיקרים פון „אני
מאמין“. דער מחבר פון דער תפילה „יגדל“ הייסט, לויט שד"ל, אין מבוא ז',
18, און לויט יום טוב ליפמאַן צונץ אין זיין ליטעראַטור געשיכטע זייט 507,
דניאל בן יהודה דיין (דער זיידע פון באַרימטן רב פון טיוואָל, דניאל בן
שמואל הרופא), וועלכער האָט געלעבט אין 14טן יאָרהונדערט אין רוים.
צ. ש.

בריך שמיה

געבענטשט איז דער נאָמען פון האַר פון דער וועלט,
געבענטשט איז דיין קרוין און דיין אָרט;
זאַל זיין דיין פריינטלעכער ווילן מיט דיין פאַלק ישראל
אויף אייביק און אויף אַלעמאַל.

און די דערלייזונג פון דיין רעכטער האַנט
באַווייז דיין פאַלק אין דיין הייליקן הויז,
און זאַלסט אונדז מאַכן דערגרייכן
פון דער גוטסקייט פון דעם ליכט
וואָס שטראַלט פון דיר אַרויס.

און זאַלסט אָננעמען אונדזער געבעט מיט רחמים.

זאַל זיין דער ווילן פאַר דיר, אַז דו זאַלסט אונדז
פאַרלענגערן ס'לעבן אין גוטסקייט;
און אַז איך זאַל זיין פאַררעכנט צווישן די גערעכטע
צו דערבאַרעמען זיך איבער מיר
און אָפהיטן מיך און אַלעס וואָס איז צו מיר,
און אַלעס וואָס דיין פאַלק ישראל האָט פון דיר.

דו ביסט דאָך אַלעמענ'ס שפייזער,
און דו טוסט אַלעמען ביים לעבן דערהאַלטן.
דו טוסט איבער אַלעמען שאַלטן
דו געוועלטיקסט איבער מלכים
און דאָס קיניגרייך איז דיינס.

איך בין דער קנעכט פון דעם הייליקן, געלויבט איז ער,
וואָס איך טו זיך פאַר אים בוקן
און פאַר דער טייערקייט פון זיין תורה
צו יעדער צייט.

נישט אויף קיין מענטש מו איך זיך פארלאזן,
און נישט אויף קיין גאט'ס-זון לען איך זיך אן,
נאר אויף דעם גאט וואס איז אין הימל,
ווארים ער איז דער אמת'ער גאט,
און זיין תורה איז אמת, און זיינע נביאים זיינען אמת ;
און ער גרייסט זיך צו טאן גוטס און אמת.

אויף אים מו איך זיך פארלאזן
און צו זיין הייליקן, טייערן נאמען מו איך זאגן א לויב.

זאל זיין דער ווילן פאר דיר,
אז דו זאלסט עפענען מיין הארץ אין דער תורה
און זאלסט דערפילן די פארלאנגען פון מיין הארץ
און פון הארץ פון דיין גאנצן פאלק ישראל, די אידן,
צום גוטן און צו לעבן און צו פרידן, אמן.

באמערקונג : די דאזיקע תפילה איז א קאפיטל פון הייליקן זוהר, פרשה ויקהל, שצ"ט, וואו
פאר איר שטייט אזוי געשריבן : „ר' שמעון האט געזאגט : אז מינעמט ארויס
א ספר-תורה צו לייענען בציבור, עפענען זיך די טויערן פון רחמים אין הימל
און סיווערט דערוועקט די ליבשאפט פון גאט אויף דעם מענטשן, און ער
דארף דעמאלט זאגן די דאזיקע תפילה. צ. ש.

שפתי צדק — פון „מעבר יבק“, פרק יז

א קול רופט: לייען עם אלעמאל, מענטשן-זון
און נעם זיך אראפ א מוסר-השכל דערפון.

אין א סך ספרים אוממעגלעך איבערצוציילן
טוען די חז"ל אונדז נאכאנאנד דערציילן,

אז א צדיק דארף זיך אין גרויס פרייד פארגיין,
ווען דער טאג פון זיין טויט קומט צו אים צוגיין.

ווי אין פסוק שטייט געשריבן און עם איז אנגענומען,
אז גאט ווייסט דעם וועג פון גערעכטן, פון פרומען.

אז אויף אייביק וועלן בלייבן זייערע פרוכטיקע גארבן
הגם זייער גוף גייט אַוועק ווען זיי שטארבן.

אז פון דער נשמה פון מענטשן ווערט א רייטוואָגן פאר דער שכינה
פאר די רעכטפארטיקע מעשים וואָס ער טוט טאָן בצנעה.

אז נאָכ'ן טויט ווערט דער צדיק מיט אייביקייט באַצירט,
ווי ס'האַט מיט די הייליקע, חנוך און אליהו פאַסירט.

ווי עם זאָגט די גמרא, אז איינער שטאַרבט מיט אַ שמייכל
און געלעכטער,

איז דאָס אַ גומער סימן פאַר אים, אַן עכטער.

והנה טוב מאד — דאָס מיינט מען דעם טויט.

ווען דער גערעכטער גייט אַוועק פון דער וועלט מיט פרייד,
טוט מען אים באַווייזן זיין גוטן לויף — צוגעגרייט.

און זיין זעל ווערט מיט „חסד“ צוזאַם געשפּייזט,
און ער שלאָפט-אין אין די אַרעמס פון גאָט'ס הייליקן גייסט.

לידער און תפילות

ווי די מאָרגן-רויט-שמראַלן פון פריען באַגינען
שפּרייזט-אַרום זיין גוטער נאָמען וואָס ער האָט זיך געטאָן פאַרדינען.

און אַלץ וואָס איז געווען פאַר אים פאַרהוילן, פאַרבאַרגן
שיינט פאַר אים איצט אויף ווי די זון אין פרימאָרגן.

אין דער צייט וואָס דער צדיק גייט אַוועק פון דער וועלט
שטייען די מלאכי השרת אין אַ ריי אויסגעשטעלט ;

און זיי זאָגן צו גאָט : רבש"ע, צדיק פּלוני, דער און דער —
קומטאָן פון יענער וועלט אַהער.

זאָגט גאָט : זאָל ער קומען אין פּרידן און צו אייביקער רו,
און אַלע מלאַכים, זיי הערן זיך צו. —

און עס שמראַלן זיך פאַנאַנדער בונטע שמראַלן פון אצילות
געפלאַכטן פון מעשים טובים, צדקה און תפילות.

און עס גייען אים אַנטקעגן אַלע גערעכטע מענטשן,
און טוען זיין ליבן נאָמען לויבן און בענטשן.

און די צדיקים, וואָס שלאָפן אין אייביקער רו,
קומען אַלע צוגיין און זעען עס צו. —

און דרייערליי כתות פון הייליקע מלאַכים
גייען ביי זיינע זייטן, פאַר אים און נאָך אים.

און דעם גוף פון גערעכטן טוט „שלום“ פאַרוועבן,
און זיין זעל ווערט פאַרבונדן אין בונד פון אייביק לעבן.

(1) די ראשי־תיבות פון וואָרט יבק זיינען יענע ביום קראנו.
(2) דער מחבר פון „מעבר יבק“ איז געווען אַ גרויסער מקובל, וואָס האָט געלעבט
מיט דריי הונדערט יאָר צוריק. זיין נאָמען איז געווען רבי אהרן ברכיה במהו"ר
משה ממודינה. אין דער הקדמה צו דער „ראָם“ אויסגאַבע (ווילנע, תרפ"ז) פון
דעם „געטלעכן הימן צום טויט“ שטייט געשריבן אויפֿן מחבר, וועלכער איז געווען
אַ כּהן און האָט געהייסן אהרן : „ויעל אהרן הכהן אל או"ר ה"ר בעש"ק, ח'
תמו, שנת שצ"ט. צ. ש.

ז. אנהייב פון גאולה...

און די מעשה האָט נישט קיין סוף...

און די מעשה האָט נישט קיין סוף, זי הייבט זיך אָן:
מ'שערט די שאַף; פאַר אַן אַ שעפּסעלע אַ קליינס,
באַליבט ביים פאַסטוך, איינציק-איינס.

ס'האָט דער פאַסטוך אַ געצעלט
פאַר'ן שעפּסעלע אויפגעשטעלט —
דאָס לאַנד דאָס שענסמע אין דער וועלט
אים צוגעזאָגט און אויפגעשטעלט.

און ס'איז אַ יום-טוב אויף דער וועלט,
אַ פרייד אין אימלעכנ'ס געצעלט.
מ'טאַנצט, מ'הוליעט אָן אַ סוף —
ס'איז אינמיטן טאָג, מ'שערט די שאַף.

נאָר פּלוצים — חושך, חורבן, שרעק:
דאָס שעפּסל איז אַראָפּ פון וועג.
די זון פאַרגייט, ס'איז שקיעה-שעה,
דאָס ליבע שעפּסעלע — נישטאַ.

שוין אויסגעוועזן אומעטום,
און זיי זוכן זיך אַרום —
דער פאַסטוך זוכט אויף באַרג און טאַל;
דער שעפּס — ער בענקט, שרייט אויפ'ן קול:

מע, מע, און ווי לאַנג נאָך?
כ'בענק זייער שטאַרק, אַז וויי ז'און אַך!
דאָס קול פון שעפּסעלע — אַרויף, אַרויף —
און די מעשה האָט נישט קיין סוף...

איז ערגען-וואו נאך דא א שפאן?

איז ערגען-וואו נאך דא א שפאן
 אויף גאט'ס גערוימער, גרויסער וועלט,
 וואו דער איד האט ניט געמאכט א פלאן
 דארט אויפצושמעלן א געצעלט?

איז ערגען-וואו נאך דא א שפאן
 אויף גאט'ס גערוימער, גרויסער ערד,
 וואו זיין סוכה מיט זיין פלאן
 ליגן ניט פארוויסט, צעשמערט?

שוין אויסגעוועזן אומעטום —
 אויף וועגן גלייך, אויף וועגן קרום;
 דער שעפס, וואס בלאנדזשעט צווישן וועלף
 און שרייט צום פאסטוך: „העלף, אוי, העלף!“

דער טאג שפראצט-אויף אין ווייס-און-בלוי,
 די נאכט ציט-אָפּ ביים מידבר-ראַנד —
 דער שעפס פארבענקט, אין טרערן-טוי
 קומט-אָן אין צוגעזאָגטן לאַנד . . .

א, מאַרגן, דו שטעלסט זיך אַוועק מיר אַנטקעגן

א, מאַרגן, דו שטעלסט זיך אַוועק מיר אַנטקעגן
מיט אַזויפיל פאַרוואַסן, אַזויפיל פאַרווענען,
און איך גיי אַרום און כ'האַלט אין איין פרעגן
צי ס'האַלט נאָך דער „סנה" אין איין ברענען און ברענען.

כ'בין איינגעדרייט אין געצווייג פונ'ם ווירקלעכן לעבן,
ווי דער ווידער, אַמאַל, פון יצחק'ס עקידה —
און מיסטיש-פאַרבאַרגן דאָ שטייט מיר דערנעבן
דער ליבינקער, טייערער, אַלמינקער זיידע.

— הערשעלע, זאָגט ער מיר שטיל אויפ'ן אויער,
און קוים וואָס כ'הער ווי ער ציילט זיינע ווערטער,
דו קנוילסט זיך אין אומעט, אין עלנט און טרויער,
דיין יום-טוב איז וואָך, דיין שבת — פאַרשטערמער.

— טאָ פאַלג מיך, מיין קינד, טו-אויס זיך פון זאַרגן;
דו ווייסט נישט קעגן וואָס-פאַר-אַ מאַרגן דו גייסט,
עס ליכטיקט זיך אויס אַ שענערער מאַרגן
פאַר דיר און דער וועלט, און דיין פאַלק. זיי געמרייסט!

— אַ, ליבינקער זיידע, כ'ווייס ווער דו ביסט,
שוין צוויי טויזנט יאָר אַז דו ברענגסט אונדז נאָר טרייסט;
אונדזערע „ברית'ן" און „סדרים" האַסטו אונדז פאַרזיסט,
און איידער משיח וועט קומען, שפּרייזסטו אויך און דו גייסט.

טאָ, קום-זשע שוין, זיידעניו, און בשורה אונדז אָן,
אַז משיח, ער קומט אונטער בלוי-ווייסער פאַן!

ווי שיין זיינען אויף די בערג!

(מה נאוו על ההרים רגלי מבשר... (ישעיה, נ"בז)

ווי שיין זיינען אויף די בערג
 די פיס פון מבשר!
 און זאל קוקן דער שונא,
 זאל פלאצן דער האסער,
 ווי מחנות מויבן ווייסע פליען
 און גאט קערט זיך אום
 מיט די אידן קיין ציון.

און וואס רעדט דער מבשר,
 וואס מוט ער אונדז זאגן?
 „די נאכט ציט צוועק
 און ס'הייבט באלד אן צו מאגן“.

און אין אימלעכן ריר
 און אין אימלעכן בויג
 וועלן אלע זען אויג אויף אויג
 ווי מיר קערן זיך אום
 מיט א וועג מיט א נייעם
 אינאיינעם מיט גאט קיין ירושלים.

אונדזערע מעפילים גייען...

מעגן פוילע ווינטן ווייען,
מעגן ביזע ווינטן ברומען;
אונדזערע מעפילים גייען —
אונדזערע חלוצים קומען.

זיי קומען-אן מיט עראפלאנען,
מעגן ביזע שונאים העצן —
זיי שפרייזן איבער אקעאנען
אין אונדזער לאנד זיך צו באזעצן.

געקומען איז דער סוף-פון-סוף,
זיי מוזן אונדזער לאנד באפרייען;
זיי נעמען אויף זיך אלע שמראפן;
אויב נויטיק — גורמן זיי כלי-זיין!

פון אלע גלות-לענדער, וויימע,
טוען זיי זיך איצט אומקערן —
פון חלום און פון קאמף — פארשיימע:
דער חלום מ ו ז פארווירקלעכט ווערן!

אַזוי איז דער נס פון גבורה געשען

(צום זיג פון ישראל אין דער זעקס-טאָגיקער מלחמה, אין 1967)

ונקיתי דמם לא נקיתי... (יואל, ד"כ"א)

ווען גאָט פון צבאות איז אַרויף אויף זיין טראָן
 אין דין און אין משפט אָנגעמאָן,
 האָט ער אין דער פינצטער פון מידבר-נאַכט
 אַן אומגעזעענע מחנה חיילות געבראַכט.

אַ ריזיקע מחנה, ווי אין טאָג פון גור,
 שפּאַנט שמיל קעגן שונא אין צאָרן און צער.
 געקומען דער טאָג פון נקמה און גמול,
 מיט אידישע טרערן דער כּוּם איז שוין פול.

דער שומר ישראל, ער וואַכט אויף זיין טראָן
 אין דין און אין משפט אָנגעמאָן;
 ער האָט אין דער פינצטער פון דער מידבר-נאַכט
 אַ זעקס-מיליאָניקע מחנה חיילות געבראַכט.

„די קדושים וטהורים — זעקס מיליאָן“
 — איז אַרויס אַ באַפעל פון זיין הייליקן טראָן —
 „זאָלן קומען אַהער און זיך שטעלן אין ריי,
 מדינת ישראל מוז ווערן איצט פריי!“

און אימלעכער העלדישער ישראל-סאַלדאַט
 האָט אין צוגאַב צו זיך אַ צאָל קעמפּער געהאַט.

און איצט קומט דער נס וואָס איז פּלוצים געשען,
 אזא ריזיקער נס איז נאָך קיינמאַל ניט געווען.

און אימלעכער העלד האָט געמראָפּן אין ציל,
ווייל „מימיני מיכאל ומשמאלי גבריאַל“ . . .
לעבן זאָל אייביק מדינת ישראל!
„מלפני אוריאַל ומאחורי רפאל!“

אַלע ווי איינער האָבן זיך אַ לאַז געמאַן,
און דער שומר-ישראל האָט געוואַכט אויף זיין מראַן.
אַ גיהנומ'דיק פייער האָט צעצונדן די נאַכט,
און ה' צבאות האָט געהיט און געוואַכט.

דאָס האַרץ פון פּאַלק ישראל איבער דער גאַנצער וועלט
האָט אויף עמלעכע רגע'ס זיך אָפּגעשטעלט.
געוואַרט אין געגליווער, אין תפילה, אין פיין:
וואָס וועט איצט זיין, וואָס וועט איצט זיין?

די געשיכטע האָט מיט העלדישע גיבורים זיך באַנייט
איידער מיר'ן געזען אַלט-ירושלים באַפרייט.
די נעמען פון די געפּאַלענע וועט די געשיכטע פאַרוועבן
אין בונד פון געהייליקטן אידישן לעבן.

און אין זעקס טעג — „ימי המעשה ששת“
האָט דאָס ליכט אויפגעשיינט ווי אין „מעשה-בראשית“:
גאָט האָט פון „קעגן נעכטיקן מאַג געדאַכט“ . . .
די נשמות פון אונדזערע קדושים אין מידבר סיני געבראַכט.

און איידער וואָס און איידער ווען איז דער גרויסער נס
פון גבורה געשען, און אין חודש סיון, תיו-שין-כף-זין
האָט די גאַנצע וועלט געזען עין בעין —
און דערהערט די ליכטיקע, פריילעכע בשורה:
געשען איז דער נס פון תפארת שבגבורה.

א, זע ווי ס'האלט אין איין וואַכן דיין וועכטער

א, זע, ווי עס האלט אין איין וואַכן דיין וועכטער,
און קומען וועט באַלד דיין נצחון, גערעכטער ;
דער סוף צו די מערדער פון קינדער, די שעכטער.
א, זע, ווי עס דרימלט ניט, ס'שלאַפט ניט דיין וועכטער.

א, זע, ווי אין מזרח עס הייבט שוין אַן טאָגן,
ווי העלדישע קעמפער דעם שונא פאַריאַגן ;
דו, מאַן פון מלחמה, וואָס טוסט דעם יאָך טראָגן,
דיר דאַרפן מיר געבן אַליץ וואָס מיר פאַרמאַגן.

א, זע, ווי עס האלט אין איין וואַכן דיין וועכטער,
און קומען וועט באַלד דיין נצחון, גערעכטער ;
דער אייביקער שלום פון פעלקער און לענדער,
דער טויט אויף דעם צינדער, שינדער און שענדער.

א, זע, ווי עס האלט אין איין וואַכן דער וועכטער,
מיר דאַרפן נאָר זען, אַז דער זיג זאָל זיין אַן עכטער,
אַז קיינער זאָל אונדז פונ'ם ציל ניט פאַרפירן
דעם חלום פון שלום צו רע-אַ-לי-זירן . . .

דער מזרח, ער ליכטיקט מיט טויזנטער קאַיאָרן,
שוין נאַענט איז די שעה ווען ס'וועט שאַלן דער האַרן
פאַר אונדזער נצחון וואָס ס'צייטיקט בטחון,
קיין רשע וועט מער שוין די וועלט ניט פאַריאַכן.

און דו, פאַלק ישראל, דיין צייט וועט אויך קומען,
אַזוי טוט די טויב אויף באַרג חורב נאָך ברומען ;
ס'מוז נעמען אַ סוף צו דיין צער, דיין פיינען,
דיין זון וועט אויפגיין, דיין ליכט וועט אייביק שיינען.

אויפ'ן עראָפלאַן

פון סוף-מערב, וואו כ'האָב אַליץ געזען
כ'ווער געטראָגן אין דער הויך
אויף שטאַל-און-אייזן אַדלער-פליגל,
פונקט ווי צוגעזאָגט אין דער תורה.
אַן אַן עפעס פחד, אַן שום מורא
פון צפון קיין דרום —
על כנפי נשרים.

פון סוף-מערב, וואו כ'האָב אַליץ געזען
קיין מזרח וואו מיין האַרץ איז אַלעמאַל געווען.
מיר זענען העכער פון די וואַלקנס,
נענטער צום הימל ווי צו דער ערד.
מיף אין האַרצן דאַנק איך גאַט
וואָס אַזוי איז מיר באַשערט.
אין האַרצן גייען-אויף אי טרויער, אי טרויסט.
איז עס חלום, איז עס וואָר?
חלום פון צוויי טויזנט יאָר?

נאָך אַזויפיל האַפן, טרוימען,
בענקען, גלוסטן, גאַרן,
נאָך ביזע גלות'ן און פינצטערע קאַשמאַרן
בין איך טאַקע נאַענט צו דיר,
אַ, שענסמע, הייליקסמע און גאַט-געבענשמע שטאַט?
כ'בעט דיר, גאַט, ס'איז נאָך דער אַשמורה שוין דער דריטער,
שמיל-אייזן מיין האַרץ פון חדווה'דיקן ציטער.
ס'פאַלט מיך אַן אַ לייכטער, זיסער דרימל.
כ'דערנענטער זיך צום טויער פונ'ם הימל . . .
כ'פלי, און פיל, ס'ענדיקט זיך די נאַכט — — —

כ'הער : טוב, טוב, ס'איז גומ!
מיר לאזן זיך אראפ אין לוד.
ס'איז א צושווים צו א זיכערן ברעג.
כ'גיי אראפ מיט א גיכען טראַט,
כ'דערנענטער זיך צו גאָט.

א איד הילכט-אויס א „לחיים!“
נאָך היינט, זאָגט א צווייטער
מיט חדווה, נאָך היינט
וועלן מיר זיין אין ירושלים.

און קיין ירושלים דיין שטאָט

און קיין ירושלים דיין שטאָט
מיט רחמים און גענאָד
מיר קערן זיך ענדלעך צוריק,
מיר וואוינען אין איר
אינאיינעם מיט דיר,
א, גאָט, ווי גרויס איז דאָס גליק!

פאר דיין אויסדערוויילט אָרט
ווערט מקויים דיין וואָרט,
די רייד פון דיין חוזה און נביא.
אָט שטייען מיר ווידער
מיט דיין הייליקן סידור
און דאוונען ביים כותל מערבי.

טאָ ריכט זי שוין אויף,
פון שיינקייט די קרוין,
ציון, עיר מיקדש מלך.
און נעם אונדז צונויף
און זאָל עס זיין שוין,
לאַמיר זיין לוסטיק און פריילעך.

טאָ בוי זי אויף גיך,
זאָל קומען משיח,
זאָל קיינער נישט פעלן צום מנין.
סיי דו, סיי איך
זאָלן זאָגן צו זיך:
ירושלים איז אַן אייביקער בנין.

רעפלעקס אין זכרון

(קינה למעלות)

שוין יארן און יארן, און ס'מוט זיך נישט אפ
 דער פלעק פון מיין זכרון ;
 דער פלעק וואס האט איבערגעלאזט אן אימה
 דאן אויף מיין קינדערשער נשמה
 יענע נאכט — — —

ווען אין דער פינצטערניש פון אלע וויסמע תהומות
 פלעג איך זיך אויפכאפן פון קאשמארן און בייזע חלומות,
 און שרייען: נ ק מ ה !
 מ'מוז נעמען נקמה !

ווי האט ביאליק געשריבן אין יאר תרס"ג,
 ווען די רוצחים האבן געהויבן
 איבער אידישע קינדער די האק?
 נ ק מ ה !
 נ ק מ ה ?
 „אזא סארט נקמה, די נקמה פאר'ן בלוט
 פון א קליין קינד —
 האט נאך דער שטן אליין נישט באשאפן
 צי אויסגעטראכט ביז אצינד!" —

נאר זעט וואס ס'געשעט אין אונדזערע טעג —
 ס'מישט זיך אויף איבעראניס יענער פינצטערער פלעק,
 און ס'כאפט'אן א גרויל, און ס'נעמט דורך א שרעק.
 ווי קען א מענטש, דער מענטש פון היינט,
 מעג ער זיין דער מערדערלעכסטער שונא און פיינט,
 הייבן א רציחה'שע האנט אויף קינדער
 און באפלעקן און פארפינצטערן די וועלט,
 און זי מאכן נאך שויבער און בלינדער ?

אלץ וואָס ס'בלייבט איז צו זאָגן דעם שונא :
„פאַר מעשים אַזעלכע, פאַר אַקטן אַזוינע
וועט דיר אַפגעצאָלט ווערן כּפּל-כּפּליים!
מיר'ן האָבן מיט דיר אַ חשכון אַ נייעם.

אַז מיר רעדן פּון שלום, ווילן זיי מלחמה,
ס'וועט זיך קיינמאַל נישט ענדיקן
אונדזער נעמען נקמה !
געדענק, דו רוצח, דו הימלער, דו קין !
פאַרשטומט וועלן ווערן דיינע כּלי-זיין !
דאָס בלוט פּון די קינדער וועט שרייען און שרייען
ביז די מויבע וועלט וועט סוף-כל-סוף דערהערן,
און דיך אַליין, און דיינע מערדערשע פּלענער צעשמערן !”

ירושלים — די העכסטע שטאָט

הייליק, הייליק, הייליק ביסטו אין מיין געדעכעניש,
 אין דער אידישער נשמה אויף אייביק א פארצייכעניש.
 אלע צוויי טויזנט יאָר פון אידישע
 ליידן, עינויים, גזירות און גירושים
 כ'נעם דיך אויף מיט אלע מיינע נאטירלעכע
 פשוט'ע, מענטשלעכע חושים — — —
 שמאָט פון אלע מייערסמע הייליקייטן;
 פון מיין פאָלק'ס גרויסקייט און ליכט.
 אַז איך וועל זוכה-זיין צו זען דיך נאָך אַזוי פיל פינצטערנישן — — —
 ווער האָט זיך אויף דעם געריכט?

כ'קוק אין דיינע בלויווייסע הימלען
 און ס'גייען-אויף פאַר מיר אלע גרויסע, הייליקע זכרונות און מאַמענטן
 געפלאַכטן פון ריינע גייסטיק-אידישע צעמענטן:
 פון חסד, גבורה, תפארת און נצח,
 פון הוד און יסוד און מלכות'דיקער קרוין.
 כ'זע אין ווייטן עבר דעם אבן-השתיה,
 דעם נסיון פון אונדזער פאָטער אברהם
 מיט זיין איינציק-באָליבטן זון אויפ'ן הר-המוריה.
 כ'זע און איך גאָף, כ'זע און איך שמוין.

די וואָר פון ישעיה הנביא'ס נבואה:
 „זיי וועל איך געבן אין מיין הויז
 און אין מיינע מויערן א יד ושם“.
 כ'באָוואַנדער די מיסעריע פונ'ם
 צוויי-טויזנט-יאָריקן אומקער אַהיים.

דו, שמאָט פון מיין פאָלק'ס אב-אָוואַ,
 די בערג ברעכן-אויס אין א געזאַנג
 צום הדווה'דיקן גאולה-גאַנג

און די בויער זינגען, די טייכן
קלאפן מיט די הענט: ברעוואָ! ברעוואָ!

גאַט, אַ, גאַט פון צבאות!
ווי גרויס איז אין מיינע אויגן דער נס!
אַנשטאַט דאַרן גייט-אויף דער בליענדיקער ציפּרעס,
אַנשטאַט ווילדגעוויקס גייט-אויף אַ מירם.
כ'מוז זאָגן: הייליק, הייליק, הייליק!
ביסטו מיר מיין אייביקע שטאַט מיט דיינע בלוי-ווייסע הימלען
און מיט די פינטעלעך גאַלד,
דיינע שימערירנדיקע טיף-בלויע שטערן
פאַר אַן אייביק-געמלעכן צייכן,
וואָס וועט קיינמאַל נישט פאַרשוואַנדן ווערן.

געוואָלד! פאַרוואָס זעען נישט איין
אַלע פעלקער פון דער וועלט,
אַז אַ ליכט גייט-אויף אין מזרח,
אין דער הייליקער העכסטער שטאַט?
אויף אַ קליינער רגע האָט ער דיך פאַרלאָזן,
אַבער מיט גרויס רחמים זאַמלט ער דיך איין.
אין אויסגוס פון כעס האָט ער אַ רגע פאַרבאַרגן זיין פנים פון דיר,
אַבער מיט אייביקן גענאַד טוט ער דיך
דערבאַרעמען — דיין אייגענער גואל — גאַט!

ווי גרויס איז דיין חסד
מיט דיין פאַלק ישראל, וואָס דו קערסט זיך אום אינאיינעם מיט אים
פון אַלע וואָגל-און-וואַנדער ערטער,
נישטאַ אין קיין מענטשלעכן מויל גענוג ווערטער
צו שילדערן די פרייד פון אַנהויב פון גאולה.
„דיך וועל איך מאַכן פאַר אַ פרייד אויף אַלע דורות.
אַלע מענטשן פון דער ערד וועלן גיין אין ליכט פון דיינע תורות“ ...

זע, פאר אונדזערע אויגן ווערן מקויים די אייביקע
ווערמער פון נביא ישעיה;
און ס'געמט מיך ארום א ווארעמע פרייד, א שמחת, א חדווה א נייע:
„און מען וועט זיי רופן דאס הייליקע פאלק,
די אויסדערלייזטע פון גאט;
און דיר, ירושלים, וועט מען רופן
„געזוכטע“, ניט „פארלאזענע שטאט“.

נישטא אויף דער וועלט קיין שענערע ערטער.
געבענמשט זאלט איר מיר זיין:
ירושלים'ס זון, לבנה און שטערן!
ס'ווערן מקויים דעם נביא ישעיה'ס ווערמער:
„און אין ירושלים וועט איר אויף אייביק געטרייסט ווערן!“

צ פ ת

קרומע טרעפ, וואָס פירן מיך אַ מידן אַרויף, אַרויף צום „אור הגנוז“ . . .
כאַטש טונק זיך איין און זיי זיך אין דעם מתלבש, נאָר ווער קאָן
טאָן עס ?

איך קום פון דורות'דיקער ווייטקייט, ס'שוין מער ווי צוויי
טויזנט יאָר —

מיט הענט אויסגעשמרעקטע, מיט אַ קאָפּ זילבער-זוימע האָר — —
מיין האַרץ לעכצט אין מיר נאָך וואונדער וואָס דאַרפן ווענס געשען,
מיט די אויערן צו הערן, מיט'ן האַרץ צו דערשפירן, און מיט די אויגן
פלאַיפלאים און נסים ונפלאות צו דערזען . . .

ס'שטייען אין וועג די שפיזלדיק-אַנגעצונדענע שמערן,
די טונקל-בלויע נאַכט.

אַ וואוהין פירט איר מיך, קרומע טרעפ, מיט אייער
כישופ'דיקער מאַכט ?

אַ זעאונג, ווי יעקב'ס ליימער זע איך —

זיגזאַניק ביז צום הימל גיי איך —

אַ ששאַמע „יונגע לייבן“, נאַכפאַלגער פון „גרויסן לייב“
זיצן קלאָר מיט שטאַלצע קעפּ,

מיט די פיס אויף תכלת און אַרגמנ'דיקע טרעפּ.

די טרעפּ, די פרומע, לומע, קרומע,

וואָס פירן מיך אַרויס פון געווייטער, קאַלטן, דרויסנדיקן, בייזן,

ומלאַכים יחפזון —

וחיל ורעדה דאָ יאחזון —

צ פ ת ש ל מ ע ל ה !

דאָ זיצט, איך זע אים אַזוי קלאָר,

אַשכנזי רבי יצחק (לוריא) — דער אר"י ז"ל

מיט די גוריה-האר"י ז"ל און ר' חיים וויטאַל —

מ'זיצט, מ'דאוונט און מ'בענטשט,
און איך זע עס און איך ווער ממש אנטמענטשט.
איך, צ ב י —

עפעס בין איך איינער נישט פון הי
און יא פון הי — — —
איך בין כאיש עברו יין,
פון מיינ גאנצן וועזן, פון — אני
ווערט גאר פלוצים א י ג,
וואס קוועלט מיט פרייד ווי פון אן אייביקן קוואל
צום דארשטיקן — פון שפע מלמעלה —
איך פריי זיך, און ס'פרייען זיך אלע
מיט דער חדווה פון א חתן מיט זיין כלה — — —

ר' משה אלשיך מיט זיין פירוש אויף דער תורה,
ר' שלמה הלוי אלקביץ מיט זיין „לכה דודי“
און איבער אלע — — —
טרעפנס טרערן רינען נאכטיק
אויף די ביימער און די גראזן,
ס'קאמטשען זיך שעפעלעך וואס יאגן זיך כמארעדיק ווי האזן
ברענגענדיק דער וועלט רווח והצלה,
וואונדער-סודות פון קבלה,
אלע רזין דרוין — — —

קודשא-ברוך-הוא האט אָנגעבויגן איבער מיר
די גאַנצע וועלט ווי אַ ריזיק פאַס . . .
כ'שמי צופוסנס פון דיר,
א, ביימאָניקע און ביינאָכטיקע
מקובלים-שמאַט צ פ ת !

דער אַמאָל ווערט פלוצים היינט
און דער היינט — אַמאָל.
מיט די אויערן צו הערן, מיט'ן האַרץ צו דערשפירן, און מיט די אויגן

צו זען קלאַר ווי
מיסמעריע שפּרייזט אַרום אַמ־דאָ
באַדעקט מיט אַ הינומא
אויף דינע טרעפּ אַמ־דאָ, די גלייכע-קרומע.

ס'וואָלט זיך אייביק דאָ געוואָלט אַזוי פאַרבלייבן,
אויף בליי און שטאַל און שטיין אַמ־די זעאונג צו פאַרשרייבן,
כדי די קליפות בייזע פון די גלות'ן צו פאַרטרייבן,
און בלייבן ריין, אינגאַנצן איד — — —
און אויסזינגען דער וועלט אַ ליד
פון איד־זיין און פון דביקות — — —
צפת — דו הימלישער טוער
פון קבלה, פון אר"י און פון דעם זוהר . . .

חלום, א, חלום !

חלום, א, חלום, וויפיל ז'דער שיעור מיך צו פארפירן
 און מיך צו לאָזן פאנטאזירן ?
 דו האַלטסט אין איין גרימירן
 אמת'ע פאקטן, ס'גאַנצע לעבן, מענטשן, און זאכן וואָס טוען פאסירן.
 אפשר, חלום, וואָלסטו מיך שוין אַמאָל געלאָזן צורו ? !

ביי דיר בליען בלומען אינמיטן קאַלטסטן ווינטער
 אויף די שויבן אין די פענסטער.
 דער גרעסטער אומגליק איז ביי דיר דער קלענסטער ;
 דער מיאוס'טער נפש ביי דיר — דער שענסטער,
 אַבי ביסטו צו אים דער נענטסטער.

חלום, כ'בעט דיר, טרעט זיך אָפּ פון מיר
 און זאָל זיך עפענען פאַר מיר די מיר
 פון ווירקלעכקייט און וואָר.
 כ'וויל נישט זיין מער קיין פאנטאזיאָר !

גענוג צו זען אַלץ מיט ראַזעווער פאַרב !
 לאַמיר וויסן, אז כ'לעב און געדענקען, איך זאָל אזוי לעבן,
 אז איך שטאַרב — — —
 גלייך מיט אימלעכן בשר-זדם, וואָס דרייט זיך דאָ אַרום
 און לעבט . . . ביז ער שטאַרבט.

זאָל דער אמת ניט זיין מער באַפאַרבט,
 נאָר אמת'דיק אזוי ווי ער איז,
 און זאָל נישט הייסן, אז די זון שיינט
 ווען ס'איז פינצטער אינדרויסן,
 וואָרים וואָס ביסטו מיט דעם אויסן ?

לידער און תפילות

כ'בעט דיך, חלום, לאַמיך צורו!
כ'וויל נישט מער בלאַנדזשען צווישן „יא“ און „ניין“, ווי ד.ו.
זאל די וואָר אויפהייבן זיך איבער דיר און זיין דער זיגער,
כ'לעבן, ס'עט זיין בעסער,
כ'לעבן, ס'עט זיין קליגער.

איי, מ'זאָגט: דער אמת איז בימער?
ס'איז בעסער אַ קלאָרער וועטער
איידער אַ שמורעמדיק געווימער.

ס'גאַנצע לעבן איז אַ חלום אין אַ חלום,
ס'פאַרענדיקט זיך טראַגיש מיט „עליו השלום“ . . .

פריע שקיעה

(ביים ים-ברעג)

אלע טאג, בין מנחה למעריב —
קומט ער צוגיין, דער מאלער, דער חריף
אומגעזען — טוט עס געשען:

מיט זיין פאליטרע אויף דער דלאַניע
צינדט ער אן דעם מערב-ראַנד
אין אַ קאליריק-פיייערדיקער סימפאָניע.

מיט זיין פינזל שאַרף און כיטרע
אַן אומגעזעענער — מיט פאליטרע
מאַלט ער דעם האַריזאָנט און פאַרבט,
ווען אַ טאָג פאַרגייט און שטאַרבט.

המעריב ערבים!
דער מייסטער-מאַלער אַוונט-אויס אַן אַוונט!

ס'איז קלאַר,
מ'זעט עס אויף דער וואַר:
ער שטייט פאַר'חכמה'ט און פאַר'נבונ'ט.

נאָר פאַרבלענדט איז אונדזער ראיה,
אונדזער שמיעה — — —
ס'רוקט זיך אַן
ביים ים-ברעג דאָ
אַ פריע שקיעה.

דער אומגעזעענער ריזן-קינסטלער,
ער פאַרריזט מיט זיין כישוף'דיקן פינזל
אלע ווייטסטע ווייטן, יעדן מינדסטן אינדזל.

אָוונט — אַ ריטער קומט פון ערגעץ-וואו צו רייטן —
די פינצטערניש רינט-צונויף זיך
פון אַלע, אַלע זייטן.

דער מאַלער, דער ריזיקער ריז!
אומגעזען און אומבאַמערקט,
פאַר דער פינצטערניש קייקלט ער
דאָס ליכט אַוועק —

שמערן, ווייס-בלויע פינטעלעך אין הימל
גיבן זיך אַ צינד-אַן אומגעריכט
ס'שפּיזלט און ס'פינקלט זייער ליכט.

ס'זועכט זיך רחמימ'דיק אַ מעריב-תפילה,
זי איז דאָ, די שקיעה, אַזאַ שמילע.
לאַמיר זי באַטראַכטן כאַטש אַ ווייל,
וואָס איז דער געאייל?

יעדער טאָג, ווען ער האַלט ביים שטאַרבן
גיט ער אויף ערשט אין אַ
סימפּאָניע פון לעבעדיקע פאַרבן.

ער מוז קומען...

ס'גראָז איז שטיל, ס'ווייעט אַ ווינטעלע
און מאַכט עם זיך באַוועגן, ווי דינע געוועבן;
ווי ס'זאָל האַבן אין זיך אַן אַטעם פון לעבן.
דינע שאַטנס יאָגן זיך אויף די גראָזן ווי האַזן.

די טוי-טרערן זילבערן און שימערירן קעגן דער בלאַסער לבנה,
ס'גראָז שטייט שמונה-עשרה, ווי אַן עדה אידן, מיט כוונה.
כ'לייג זיך צו ביים זייטיקן וועג און שפּאַר-צו צום גראָז
דעם קאַפּ מיינעם דעם מידן,
און מיין ליד טוט זיך פון זיך ווייטער לידן. — — —
כ'הער אַרום זיך אין דער שטילקייט אַ מאַדנע קול,
וואָס האַלט אין זשומען און ברומען:

— מיר אַלע האַפּן און וואַרטן אין וואַכעדיקן דרויסן
און קוקן-אַרויס אויף זיין קומען,
אויף יענעם טאַג דעם יום-טוב'דיקן, דעם גרויסן — — —
צי וועט ער טאַקע קומען?, אויב יא, ווען?
ווי אַזוי און ווען וועט עם געשען?

אין דעם האַט קיינער פון אונדז נישט קיין שום וויסן, קיין אידייע
אין דעם פרעמדן דרויסן דעם האַרטן,
נאָר מיר האַלטן אין איין גאַרן און און וואַרטן
וואַף-על-פי שיתמהמה —
ווען די שטרויכל-שטיינער וועלן ווערן אַוועקגענומען,
דאַן וועט ער קומען . . .
דאַן מוז ער קומען . . .

לְשִׁירֵי טוֹתֶר וְלְשִׁירֵי קוֹדֶשׁ

מאת

צבי שטוק

ניו יאָרק, נ. י. • תשל"ה — 1975

כ"ז למדינת ישראל

התוכן

161	ישנם רגעים
162	לכנסת ישראל
163	בין ערביים
164	היו לילות
165	פנה בודדת ברמה
167	לניצני אביב תש"ה
168	משא גרמניה
170	אילן בודד
171	סח לי הליל
172	אל כוכב קט
173	שירי טוהר ושירי קודש
179	ליל תעודה
180	הושענא
181	הוי, אלי, אל תעשה שבתי חול!
182	עדיין לא באה הגאולה
183	משירי הטוהר לאהבה
184	משירי הטוהר לאהבה
185	צפת
188	המנון לעברית
189	אז היו לי חיי

ישנם רגעים

ישנם רגעים לא אדע מנוחה, אז פני ישטנו ככרום ;
וילנפשי הנלאה לא תעל ארוכה עד ידא דמיוני לרום
באותם הרגעים אהבתי התבודד הרחק מעיר וממתים ;
ויחידי, עירי בדרך התגודד לדרוש סוד אלהים.

לבקש פתרון לתוגת לבבי, לחלום נעורי שנו ;
שביל ברקיע שם יזרח כוכבי, נתיב לאל עובני מאז.
- רגעים פאלה הם רגעי יצירה, -
אז ירד הפתרון מעל ;
- ערגת הכנס לטרקלין השירה,
לפני ולפנים להיכל ...

לְכַנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל

(ע"פ נוסח ר' יהודה הלוי)

מְצַאֲתֶיךָ יוֹנֵת אֵלֶם מְקַנֵּף גּוֹדְדֵת
 וְאֵת צְמֵאֵת מוֹלְדֵת, לְבַתְךָ אֲמוּלָה;
 וְאִיךָ אֲשִׁיר לָךְ שִׁירִי, וּכְנַפְךָ רוֹעֵדֵת
 וְאִיךָ תַעֲרֵב לִי פְתִי וְהִסְפָּה נְפוּלָה.

מְצַאֲתֶיךָ וְאֵת תּוֹעָה בְּעֵמֶק הַבְּכָא,
 וְצוּאָרְךָ עֲרוּף לְכָל זְרוּעַ גְּטוּיָה.
 וְאִיךָ אֵישׁן אֵת שְׁנֵתִי לְבִטָּח, אִיכָכָה,
 וְאֵת סוּעָרָה וְנִדְהָמָה לְכָל רוּחַ מְצוּיָה.

זֶה שְׁנוֹת אֲלֵפִים הָיִית לְמַלְקָנָה,
 וְאִיךָ לֹא יִהְפֵּךְ לְאַבֵּל כְּנוּרִי
 לְכַף רִגְלֶךָ הַדְּוִיָּה לֹא תִמְצָאִי מְנוּחַ
 וְאִיךָ לֹא יִהְפֵּךְ לְקִינָה מְזֻמּוּרִי.

מְצַאֲתֶיךָ לְחַבְצֵלֵת הַעֲמֻקִּים וּמְשֻׁלֵּת,
 וְאַצְנַח אֵת מוֹרְךָ וְהִדְסֵךְ לְהַרְיָח,
 וְאֵת בְּרַחְבֵי כָל הָאָרֶץ מִתְגּוֹלְלֵת,
 עוֹרְגֵת לְגֵאוּלָּה, לְפַעְמֵי הַמְּשִׁיחַ.

לְבִי לָךְ, לְבִי לָךְ, הַעֲנוּגָה וְהַרְכָּה,
 אֵל יְאוּשׁ, אֵל יְאוּשׁ כִּי בָאת עַד הַלּוּם,
 לְבִשׁוֹרֵת-יֵשַׁע, לְרִמּוֹז-קָץ, בְּכָל יוֹם מַחְכָּה,
 אֵל לָךְ הוֹאֵשׁ בְּהַתְּמַמֵּשׁ הַחֲלוּם!

וְאַנְחֵנוּ בְּנֵי דוֹר, תְּקוּפַת הַתְּחִיָּה,
 הֵן נִשְׁבַּעְנוּ לָךְ אֲמוּן בְּיוֹם אֶסּוֹן, יוֹם קָרֵב
 עַד נוֹצִיאֲךָ מִיִּשְׁמוֹן הַגְּלוּת, הַצִּיָּה,
 וְנִהְפֹךְ לְיוֹם שְׁשׁוֹן יוֹם תְּשׁוּעָה בְּאֵב.

בֵּין עַרְבִים

הִירַח עָלָה פּוֹלְגִי, כְּעֵנִי, כְּתָם, וַיַּעֲמֹד עֹזֵר;
הִיְתָה דוּמְיָה רְכִירְכָה שֶׁל פְּרֻדַּת יוֹם אָבִיב לְעַד
שֶׁפָּרַשׁ וְהִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ וְעַם צָלָלִים שָׁפִי צָעַד;
נִלְחַמּוּ אֹר וְצֶלֶל, אֲשׁוֹן לַיִל וּבִרְקַק זֶהָר חֹזֵר.

זֶהְרָוּרִים אֵט גֹּעֵזוּ לְעֵת צֵאת הַכּוֹכָבִים;
חִבּוּ בְדַמְמָה אֲדֻמוּמִית לְנִעִילַת שְׁעָרִים,
כְּנֻעָוִים הַחֹלְפִים, הַהוֹלְכִים וְכָבִים
כָּבוּ עִם שְׁעוֹת אֶפְרוֹת עַל רֵאשֵׁי הַהָרִים.

יִמְאַלֶּיהָ הַתְּנַשְׂאָה מְנַגִּינַת רִזוּ גַעְלָמָה
וְתִשְׁתַּפֵּךְ בְּחֹלוֹת הָאֵי וּבִלְבָבִי,
וְאֲדֹלָה תְּנַחֲוּמִים מְשִׁירַת הַדְּמָמָה,
וְאֲדַע: אֵי שֵׁם עוֹד יוֹרַח כּוֹכָבִי.

היו לילות

היו לילות כחלי סהר, היו לילות כוכבי פז,
היו לילות שרוטי צער, לילות רחמים, גנוני רז.

היו לילות שאננים, לילות-וער רעננים,
לילות שוקטים, תמימים, זכים,
כמימי ברכה אט מפכים.

ואם לפתע לילות רעש הפכו לבי להר געש,
אז הייתי סר אל פנה ומתיחד עם השכינה.
היא לבבתי אז, ואירא,
ותנחמני: "בני, אל תירא".
וברטט גיל ובבת-צחוק געלה
דבר-מה לחשה לי מלמעלה...
ובלי גניעה, ובעצלותים,
(כש'לג יורד משמים).
דם, עם שקיפה בין ערבים,
בחשאי ובצנעה עזבתני אז השכינה.

ומכל זאת לי נשארים נפש בוכה במסתרים,
נפש חולת זיו של טהר,
לב נכסף לקדושת זהר.

פְּנֵה בּוֹדֵדֵת בְּרָמָה

שַׁעַת רַחֲמִים בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת תִּגִּיעַ
וּפְנֵה שׁוֹקֵטֵת מְסַעַר הַחַיִּים אַחֲפֵשׁ,
רוּחַ הָעָרֶב הַמֵּית נִפְשֵׁי תִרְגִּיעַ
וּבְרָמָה – בְּפְנֵה מַעֲיִן זֶה אֶתֶרֶפֶס.

יִקְרָת לִי הַפְּנֵה מֵאֵז מְצֹאֲתֶיךָ,
מִפְּנִינִים יִקְרָת לִי, מֵה אֶהְבְּתֶיךָ,
עַת גַּעְזוּעֵי עֲלוּמֵי בִלְבָבִי יִסְעָרוּ
שׁוּר! גַּם שְׁמוּךְ עַד תּוֹמָם יִבְעָרוּ.

מִמַּעַל שָׁמַיִם כְּחוּלָיִם יַעֲטְרוּךָ,
מִסְבִּיבֶךָ נִחְלֵי מְנוּחֹת יַעֲבְרוּךָ,
לֹא הִרְחַק מִפֶּה יַעַר וְשָׂדֵה יִשְׁתַּרְעוּ
בָּם עֲצֵי אֵל וְעֲשָׂבֵי אוֹזֵב בַּתְּפִלְתָּם יִכְרַעוּ.

בְּפִאֲתֵי־הַמַּעַרְב עוֹד שֶׁמֶשׁ צוֹלֵל,
בְּלִהְבוֹת אֵשׁ וּבִנְחָלֵי דָם מִתְּבוּלֵל,
תִּרְזֶה רַעְנוּהַ בְּצַמְרֶתָה זֶר קוֹלְעַת
וְכָל עֲצֵי אֵל גְּדִים רְאִישֵׁיהֶם לַחֲמָה הַגּוֹנְעַת.

הַצִּלְלִים מִתְּכַפְּזִים וּמִתְּלַכְּדִים לְכֹנּוּפֶיהָ,
כְּאֵילוֹ נַעֲרָמִים עֲרָמוֹת אֱלוֹמִים,
רוּחוֹת מְנַשְׁבוֹת בָּהֶם בְּעָרְבוּבִיָּה
וְאֲשַׁמַּע מְסָכִיב שִׁיר הַדְּמֻדוּמִים.

צִלְלֵי הַחֶשֶׁף כְּאֵילוֹ נַעֲלָמִים,
עֲצֵי הַחֶרֶשֶׁה כְּבֵר כָּלֶם נִרְדָּמִים,
דְּמָמָה, חֶשֶׁף, הַכֵּל דָּם,
מְצִיצִים כּוֹכְבִים מְשָׁמֵי רֶם.

בְּרוּכָה אֶת פְּנֵי בַעֲשָׂבֶךָ הָרֶךְ
וְתִיף לִי שְׂבַעֲתִים מִהֲמוֹנָה שֶׁל כְּרֶךְ.

כֹּה אֲשַׁכַּב לִי דוּמָם, אֵט אֲזַן לְדַמָּה
הַמְתַּרְקֶמֶת מִצְלִילֵי הָאוֹיֵר בְּרָמָה.
אֶף תִּפְתֵּ! גַם כִּאֵן הַדַּמָּה יִפְרִיעַ
אֲוִירוֹן בְּרוֹל פּוֹרַח וְשִׁשְׁקִים יִרִיעַ.

אֶף טָרָם עָלְיוֹ אֶסְפִּיק הַתְּבוּנוֹן;
צָרַח- צָרַח- צָרַח יִתְרוֹנוֹן
וְלִפְתַּע יַעֲלֶם וְנֶאֱלָם דִּימָה
וְתִנְצְחוּ הַדַּמָּה וְתָשׁוּב לְתַחִיהָ.

פְּתֹאֹם אֶלְפֵי עֵינַי אֲשׁ
אֵלַי יִקְרָאוּ, "הִנֵּה גֵשׁ!"
הַחֶפְזוֹ, הַחִישָׁה, טֹמַע בְּשִׂאוֹנֵי,
עֲמוּל, עֲבוּד, וְגֹעַ בְּעֵנֵי.

וְאֶתְעַמֵּק בְּמַחְשָׁבוֹת, וַיַּעֲלֶם
מִגְדֵי הַמַּחְזָה הַפְּלֵאִי,
וְאֵהִי כְּאֶחָד שֶׁלֹּא שָׁלֵם
עִם לְבוֹ, וּמִטְפֵּל בְּדַבְּרֵי הַבְּאִי.

מִנְכֵי־מַרְחָקִים הַכְּרֶךְ וְהִמּוֹנָה
קוֹרְצָה אֵלַי, לְהַתְּבֹלֵל בְּשִׂאוֹנָה.

כִּכָּה עוֹרוֹת שְׁעוֹת הַדַּמָּה
וּפּוֹשְׁטֵת צוּרָה וְלוֹבֶשֶׁת צוּרָה
הִיא פְּנֵי הַבּוֹדְדֵת - בְּרָמָה.

בְּרוּכָה אֶת פְּנֵי בַעֲשָׂבֶךָ הָרֶךְ
וְתִיף לִי שְׂבַעֲתִים מִהֲמוֹנָה שֶׁל כְּרֶךְ.

לְנֹצְנֵי אָבִיב תִּשׂה

הִיָּה לָנוּ בְרוּךְ, הַנּוֹצֵן יִרְק־הַנּוֹבֵט וַיִּפְה־הָעֶלְהָ;
כִּי עָלִיתָ, יַפְיִפִּיתָ גַם בְּאָבִיב זֶה, אָבִיב תִּשׂה
אָבִיב־תִּשׂה; –

אֵךְ מָה יִתְחַמֵּק לְבָבִי לְרֵאוֹתָךְ בְּלָה
וַיִּרְמוֹס־נֹעֲלִים מְפֹרְזָלִים
שֶׁל אֲחִים נוֹדְדִים, חִילִים,
שֶׁבְקָרִיאה הַזְעוּמָה:
יְהִי עָלֵינוּ מָה!
יִחַצוּ כְדוּר־עוֹלָם הַפּוֹךְ
לְנִקּוּם דָּם־אֲחֵינוּ שְׁפוּךְ.

שׁוּב עָלִיתָ, יַפְיִפִּיתָ,
נֹצֵן רֶךְ, יִפְה־צְבָעוֹנִים
עַל אֲרָץ־דְּמִים, רַב־תְּחוּחִים
וַחֲרוּלִים וְקַמְשׁוֹנִים.

שׁוּב נִגְלִיתָ, נִרְאִיתָ
בֵּין אֲחֵיךְ הַנּוֹצְנִים
בְּהַגְלוֹת אָבִיב שְׁנִית,
סִמֵּל עֵידֶן־הָעֵידוֹנִים.

משא גרמניה

1

עליך אשא נהי הנאורה!
 מה זה היה לך, שפה חשכת לפתע?
 שמשך אספה נגהה בעצם היום,
 צוללת את בנבכי "מרה שחורה",
 עמך נבוך בך, כולו יתע.

2

המן חדש הבערה בך דלק,
 עיר פרא, נחש עקלתון
 ויבטח "מיכל תם" - באתון,
 אולי שכח פרשת בלק? ...

3

אין זאת, כי אם אבד הזכרון
 בשתותו לשכרה מיינו
 ואנכי נשבעתי באף וחרון
 "כי הונגע בכם, וגוע - בבבת עינו".

4

אין זאת כי משח בפשר להטיו
 עיני עם נאור, - הצובע!
 ובקולו הפראי ובאפלת מבטיו
 הושיב עם שלם במצב גוע.

5

גוילי תורתו באש עולים,
נגד השמש פניה להטה;
משכיליו, חכמיו, בכבלים גולים,
בקצה תמרורים ובשאתה.

6

קנאת רשע זאת, התבלע לנצח?
כלום אין חכמה, אין עצה, נגד הרצח?
הבאמת כבר נסתם, כבר יבש המעין?
ולית דין ולית דין?

אֵילָן בּוֹדֵד

הִיָּה הִיָּה אֵילָן בּוֹדֵד
 וּבִסְעָרָה הוּא הַתְּנוּדָד:
 מִלֵּל – מִי עָלֵי יִרְחָם?
 מִלֵּל – מִי אוֹתִי יִנְחָם?

וּבִשְׁעַת יָבֵא הַסְּעָר
 מֵה אֲשַׁפָּה אֹז לִיעֵר,
 מֵה גְדוֹל יְהִי הַצֶּעֵר!
 פֹּה רְחוֹק מִנִּי הִיעֵר!

וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ בִּיחִידוּת
 בְּשִׁלְכַת הָאֵילָן הַבוֹדֵד:
 חֲבֵל! אֵין פֶּאן יְדִידוּת,
 אֵין רַע אֶת רִיחוֹ יַעֲוֹדֵד.

אֵין אָחַד מְשִׁתְּמֵהּ בְּצִעְרִי,
 אֲנִי חוֹגֵג אֶת חֲגֵי לְבָדִי.
 זֶה כָּבֵר נִכְרַתִּי מִיַּעֲרִי
 מִמְּנוּ מְצַצְתִּי לְשָׂדִי.

וַיֵּשׁ כִּי טוֹבָה לִי בְּדִידוּתִי,
 אֵין מִי יַעֲצוֹר בְּעָדִי.
 חֵיק הַטָּבַע הוּא בְּרִשׁוּתִי,
 כֹּל הָאָרֶץ לִי לְבָדִי.

וּמִתְפַּלֵּל הוּא תְּפִלָּתוֹ – בְּסִתּוֹ
 הַתַּעַל לְמָרוֹם – לְאֱלֹהִיו?
 הִירְחָם? הֵינְחָם?
 אוֹ תְּפִלָּתוֹ – תְּפִלַּת שׁוֹא?!

סַח לִי הַלֵּיל ...

(שיר)

(להדסה באהבה)

סַח לִי הַלֵּיל בְּאֶשׁוֹן וּבְדַמִּי:
יֵשׁ נוֹי גַם בְּצַל
וּבְדִמְמָה, בְּנִי.

יֵשׁ יוֹפִי בְּצַעַר,
כִּי פִתְאוֹם יִחְדֹּר
תּוֹף לֵב דְּוִי-סַעַר
תּוֹף לֵב צְמֵא-אוֹר.

כִּי תִהְיֶה, תִּתְבּוֹן
לְכֹל גִּיד וְהִיג,
גַּם שְׁקִיעָה תִּתְרוֹן
עַד אַחֲרוֹן הַזִּיק.

עַד אַחֲרוֹן הַקּוֹ אֲשֶׁר יוֹצֵת מֵעַל;
עַת נִפְשֶׁה תְּקוֹ
וּלְבָבְךָ יִחַל.

אֵל כּוֹכַב קֵט

לְבַנֵי נַחֲרִי, אֵלֵיהוּ נִיסַן-הַרְצֵל

כּוֹכַב פּוֹ נוֹצֵץ בְּלֵאט,
רוֹמֵז אֶל כָּל יְלֵד קֵט;
מִי מְדַלֵּקֶךָ שֵׁם בְּרוּם
עַת יִדְעֶךָ אוֹר-הַיּוֹם? –

אֲשַׁנֵּב קֵט תּוֹךְ עוֹלָם-רְזוּ,
אִישׁ לֹא רָאָה, אִישׁ לֹא חָזוּ;
מִי מְצִיג אוֹתְךָ בְּרוּם,
בְּן-סְפִיר וּבֶן-יְהִלָּם? –

אֶהֱבִיתִיךָ, כּוֹכַב-תָּם,
פְּנִינַת-זֹהַר בְּשִׁמֵי-הָרוֹם;
עַת הַשֶּׁמֶשׁ שָׁנְתוּ נָם,
נוֹצֵץ אַתָּה לִי מִשָּׁם.

וּלְכֹל בּוֹדֵד עִיר וּכְפָר,
אֶל כָּל עַמֶּק, עַל כָּל הָר,
תְּשַׁלַּח קוֹ, זֹהַר-פּוֹ;
קָרֹן-אוֹר מֵעוֹלָם-רְזוּ.

וּבְכֹל יוֹם עַת הַשֶּׁמֶשׁ רָדָה,
אֶל כָּל אָדָם נֶעַ וְנָדָה,
תּוֹפֵעַ אַט בְּרִטְט-אוֹר,
בְּבִשׁוֹרֵת-גִּיל וּבִתְקִנַת-דְּרוֹר.

שירי טוהר ושירי קודש

א.

חֲזוֹנֵי שְׂדֵי מִתִּיפִים לִי

חֲזוֹנֵי שְׂדֵי מִתִּיפִים לִי בְּתַכְלֵת לַיִל תְּעוּרָה,
חַז אֲנִי חֲזוֹן כְּבֶשֶׁת־טַבָּחָה צוֹעֵדֶת בְּרֹאשׁ מוֹרֵד
לְהַעֲקֵד וּלְהַבְלִיעַ בְּלִעּוֹ הַפְּעוּר שֶׁל אֱלִיל פְּשׁוּק־שִׁפְתִים,
לְבָבִי זוֹעֵק בְּתוֹכִי עַד לֵב הַשָּׁמַיִם,
נָחַר גְּרוֹנֵי וְלֹא אוֹכֵל לְפָצוֹת פֶּה וּבִקּוּל לְקֵרוֹא.
הֲרָקִיעַ מִתְעַנֵּן וְהֶאֱלִהִים לֹא מִכְּכִיבוֹ.
הֵיכָר הַמִּסְתָּרוֹ יַעֲמֵד עִרְם כַּחוּהָ וְאָדָם
בְּשַׁעַת יְצִירָתָהּ, וְה־עוֹלָם־גִּלְם־נִמְשָׁךְ
בְּפִסְיָעָה גִּסָּה מֵאַחֲזָרֵי כְּבֶשֶׁת־הַטַּבָּחָה
וּפְנֵי כוֹלָם מוֹעֵדוֹת לְאֱלִיל הַשֶּׁקֶר הַמִּסְפָּם,
אֵיכָה? אֵיכָה? רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם?

מֵעֲרַפֵּל כֹּה הַלֵּיל, חֲרָשׁ נוֹשֵׁק צֵל אֶת צֵל
וְאֲנִי לְעֲצָמֵי אִמְלֵל, מִתְבוֹנֵן וּמִסְתַּכֵּל,
מִתוֹךְ פְּלִיאָה וּבִתְמִיָּה אֶת עֲצָמֵי אֲנִי שׁוֹאֵל:
רְגִיל אֲנִי לְשִׁמוּעַ עַל "פְּרֵא־אָדָם",
אֵךְ אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְתַפּוֹס "פְּרֵא־עַם"?

אֶקְשִׁיב לְלֵב יֹנֵעַ בִּי כְּבִשְׁעוֹן הַמְּטַטֵּלָה,
אֶאֱזִין לְדַמְמָה הַעוֹנָה לִי מִצִּטְהֵלָה:
יְבוֹא הַיּוֹם, יְבוֹא הַיּוֹם, אֵךְ אִם יִתְמַהֲמָה
וּקְרַן־אוֹר וּבְשׁוֹרֶת־דְּרוֹר לְכַבֵּשׁ יִשְׁתַּמַּע.

ב.

מִזְקֵן וּמִמְשָׁקָה

יוֹם יוֹם מִזְקֵן וּמִמְשָׁקָה לִי אֲשֶׁבָה,
מִתְמִיָּהּ וּמִשָּׁמַיִם עַל פְּלִיאוֹת הָעֶכְשָׁיו,
צָף וְעוֹלָה עַל מְכֶסֶה הַתְּבָה,
כְּבֹאוֹתָהּ תַּבַּת נַח אֲנִי שֵׁט וְצָף.

רְסִיסֵי־זְמוּנֵי יִתְאַפְּרוּ תוֹךְ הָאֶפֶר
מִיָּתֶם וְשִׁכּוֹל לֵלֵא אִם וּלְלֵא אָב,
רֹאשֵׁי וְרַבֵּי נִתְוַנְּנִים תוֹךְ הַסֶּפֶר
וְאֲנִי מִתְאַבֵּק לְרַגְלֵי הָעֶכְשָׁיו.

אֶסְבֵּב הָעֵיר וּבְחַיֵּי – הַפֶּתַלְתֵּלֶת,
בְּבִלְבּוֹל הַהוּי וּבְסִחְרור הַגְּלָגֶלֶת.
אֲשָׂאֵל שְׂאֵלוֹת לְבָלִי קִבֵּל מֵעַן,
בְּדִידוֹת מְסוּנֹרֶת וּפְשׁוּט אֵין אִישׁ כָּאֵן.

עַל שׁוֹם מַה בְּגַד בֵּי כַּהֵן הַגּוֹרֵל?
הֵן לְפִתְחֵי רוֹבֵץ הָעֵזוֹן הַמְרֵעֵל?
הֵן מֵאֵז קוֹיִתִּי לְאוֹר וּלְיֵשַׁע,
אֵין זֹאת כִּי רְמוּנֵי כּוֹכְבֵי־שׁוֹא וְרֵשַׁע.

מִשְׁהוּ בֵּי רֵן, מִיִּשְׁהוּ בֵּי יַעֲזָן:
בִּירוּשָׁלַיִם תְּנַחֵם, רַק מִשָּׁם יָבֹא מֵעַן!
קוּה! יִסְתַּיִם בְּכִי־טוֹב הִיכָלֶת
עַת תּוֹצִיא עֲצָמָהּ מִמְשַׁלֵּט הַמְעַרְבֵלֶת.

ג.

הִיְקוּם לְלֹא-גְבוּל, לְלֹא-סוּף יוֹרֵם...
הִיְקוּם לְלֹא-גְבוּל, לְלֹא-סוּף יוֹרֵם
לְבִלִי-הָרַף יוֹרֵם תוֹךְ נִצְחִים,
וְנַחְנוּ מֵהָ? –
נִצֵּץ בְּרִמְץ מְשִׁמְלֵהֵב,
צֶל שֶׁל רִנֵּעַ, צֶלוֹ שֶׁל עוֹף הַפּוֹרֵחַ
בָּרֵם –
וְנַעֲלֵם בְּעַרְפְּלֵי-תַהֵם.

וּרְאָה, זֶה מִמֶּשׁ הַפֶּלֶא וּפְלֵא,
מִסְתְּרֵי הָעֶלְיָדַע, הָאֶל-יָדַע
יִגְהָרוּ לְאֶל-יָדַע; כְּלַתוֹךְ כְּלֵא.
סוּד כְּמוֹס בּוֹ, בְּיָקוּם,
רַז לֹא נִדְעָהוּ עוֹלָמִים.

כְּדָאֵי הִיָּה לִידַע,
לְהוֹדַע וּלְהוֹדִיעַ
מֵה פֶשֶׁר מַעֲשָׂהוּ
שֶׁל הַמְאֲצִיל, הַמְשַׁפֵּיעַ,
הַיּוֹצֵר, הַבוֹרֵא וְהַעוֹשֶׂה
שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה?

הַיְחִיד וְהַמְיֻחָד
שֶׁל כְּבוֹדוֹ בְּרָאָנוּ
יִצְרָנוּ, אֵף עֲשֵׂנוּ?

אֲמַנֵם לְשִׁאלָה אֵין שׁוּם מַעֲנָה
וְאִסוּר, וְאֵין לְהַרְהֵר בְּכָל זֶה.

.ד

גַּם הַכּוֹתֵב כָּל זֶה כְּמִשׁוֹרֵר –
 גַּם לוֹ אָסוּר, אֵינן רְשׁוּת לְהִרְהֵר;
 אַף גִּישָׁה חַיּוּבִית אָסוּר לְעוֹרֵר.
 רַק בְּשַׁעֲיָפִים מַחְזִינּוֹת הַלַּיִל
 אֵלַי דְּבַר יִגַּב כְּמוֹ צֵל בְּתוֹךְ צֵל
 עַל תְּגוּבָה כְּנֶה לְסַבֵּת יִשׁוּתֵנוּ,
 מְהוּתֵנוּ, דְּמוּתֵנוּ וְכָל הוּיָתֵנוּ
 פֶּה בִּיקוּם עָלַי אֲדָמוֹת –
 וְעוֹד לְהֶאֱמִין בְּהַשְׁאֲרַת הַנְּשֻׁמוֹת
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר מִפִּי קְדוּשֵׁינוּ,
 תְּמִימֵינוּ וְחִסְדֵּי־חִסְדֵּינוּ,
 כְּדָאֵי לְהוֹסִיף גִּפְךָ –
 וְשִׁפִּיל לְסִיפָא דְקָרָא: סְפִיר וַיְהִלֵּם
 חֵינּוּ כַּאֲנִי הֵם – חֵלֹם בְּתוֹךְ חֵלֹם...
 אֶכֶן יֵשׁ יוֹפֵי אִיוֹם וְנִרְאָה
 כְּפִי שְׁצוּוּיָנוּ בְּקְדוּשַׁת תְּתוֹרָה
 וְיֹתֵר מִזֶּה רַק פְּלֵא פְּלֵאִים
 אֲהוּב וְחֻבִּיב וְנַחֲמָד וְנִעִים:
 שְׁאִי־אֶפְשֶׁר לְרִאוֹת אֲמִיתַת הַסֶּבֶה
 שֶׁל הַ"אִיף" וְהַ"לְמָה" הַנְּשֻׁאֲלִים בְּחִיבָה
 שֶׁל קִץ הַיָּמִין וְקִץ הַשְּׂמָאל
 שֶׁל הַמְּמִית וְהַמְּחִייה וְהַמְּכַלְכֵּל אֶת הַכֹּל...
 הַהֲתַחֲלָה הִיא תוֹךְ הַסּוּף
 וְהַסּוּף הוּא הָאֵינ־סוּף...
 בְּתַסְבִּיף הַמְּסֻתָּרִין וּבְכָל הַתְּשׁוּרָה,
 וְלִשְׁאוֹל אֶת כָּל זֶה בְּתַמְקָה בְּתוֹךְ שִׁיר...

ה.

וְנוֹקֵף הַלֵּב וְכֹלֹ פֶּגַע: מִהוּ הַסּוּד?
קְדוּשָׁה וְכִבּוּד וְתַפְאֶרֶת וְהוּד –
סוּד הַזִּיק הַמְשַׁתְּלֵהֵב תוֹף אוֹתוֹ הַרְמֵץ
שֶׁל־תוֹף לְבָבִי יִגְנֹב מִנְהוּ רַק שְׁמֵץ?

רְזִי דְרוֹזֵן שֶׁל הַרְקָה וְהַ"אָךְ" –
וְאוּלַי לֹא נוֹצְרֹתִי אֶלָּא רַק לְשֵׁם כֶּף,
לְעִמּוּל וְלְסִבּוּל תוֹף תַּסְבִּיף וְתַשְׁוִּיר
וְלִשְׂאוּל בְּתַמִּיחָה אֵת כָּל זֶה בְּשִׁיר?! ...

עַת כָּל־כְּלֵי תוֹלָה בֵּין הַ"כֶּאֱן" וְהַ"שֵׁם"
אֲחוּ "מִקְרָה אֶחָד יִקְרָה אֵת כָּל־שֵׁם" ...
בְּזִמְן הָאֲחֵרוֹן הַמְצַבֵּב וְשִׁתְּנָה,
הוֹלֵךְ וְקוֹרֵה מִקְרָה אֲחֵר מִקְרָה ...

וּבְעֵצֶם הָעֵינֵקֶר – הָעֵנִיִן הוּא רַע,
כִּי דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר אֵינוֹ בֹּא ...
אֲמָנָם לְדוֹר הַבֹּא עִיר־נִי־נִי,
אֶף הַרְגֵשׁ מֵאוֹתָת: נִמְעַדָת יִשׁוּתְנוּ!

וְאֵתָה חֵס לְמוֹרֶשֶׁת שֶׁל הָאֵם וְהָאָב,
מִי יִרְשׁ וְיִמְשִׁיף אֵת שְׂרִשְׁרֵת הַזֶּהָב?
וְאֶף אִם נִגְגָה הִיא שִׁירָה זוֹ הַנְּפֻזָּמָת,
אֲשֶׁר־י שִׁדֵי שִׁירָה זוֹ רוֹשְׁמָת.

ו.

“רְשָׁפִיָּה רְשָׁפֵי אֵשׁ, שְׁלֵהֲבֵת יְה...
 מִתּוֹךְ תּוֹכוֹ, מֵעֵמֶק הַלֵּב מִלֵּל
 הַחֶכֶם מְכַל אָדָם, בְּשִׁיר־הַשִּׁירָה.
 בְּעוֹדוֹ בְּאָבוֹ אֶת הָאֵהָבָה הַלֵּל
 וְאָמַר דְּבָרֵי זָמֵר בַּיּוֹם וּבַלַּיִל.

“מִיָּם רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹתָהּ,
 אוֹתָהּ הָאֵהָבָה אִם הִיא נְאוֹתָה,
 “וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטָפוּהָ” אִם הִיא כְּנֵה,
 אִם אֵין הַשָּׁטָן בֵּינוֹ לְבִינָה.

חֲלָמָתִי חֲלוֹם וְלֹא יִדְעָתִי מֵהוּ,
 רְאִיתִי חוֹן שָׁשׂוֹם אִישׁ לֹא רָאָהוּ.
 זֶה הִיָּה בְּלַיִל חֲרָף, לַיִל־תְּעוּרָה מְשַׁעֲמָם,
 בְּכָל מִיָּנִי אֲמַצְעִים לֹא יִכְלָתִי הַרְדָּם.

רְאִיתִי אֶת עֲצָמֵי כְּכֶבֶשׂ תַּמִּים,
 כְּשֶׁהַתּוֹעָה לַיְלֹת וַיָּמִים –
 וְאֵין שׁוֹם מוֹצָא וְאֵין שׁוֹם מְפֹלֵט
 וְשִׁאֲרֵתִי בְּדָד, מְרַסֵּס וּמְבוֹדָד.

ליל-תעורה

(שיר-ליל)

בזמן האחרון, כבר אדע למפרע
שלא תרד התנומה לעפעפי עיני
ולעתים קרובות זה יקרה –
נים אני ולא נים,
תיר ולא תיר.

ובכן בתצי הליל האחרון
ממשכבי קמתי
וחברתי שיר.

בה בשעה שחברתי השיר
בדמעות שלישי בכיתי,
כי ראיתי עולם הפוך
כמו בזמנו רבי עקיבא.

למעלה ולעילא
ישבו נחותי-דרגא
ופחותי-ערך
ולמטה, כעני בפתח
עמדו עליונים,
אנשי-מעש
ובני-תורה
בפחד ומורא.

ואעצם עיני
שלא לראות
ההפכה –
ולבבי זעק: איכה, איכה?

הוֹשַׁעֲנָא

(תפלה)

לְלֵאָם אִיוֹמָה כְּאִילָה,
 לְשִׁבְעַת־רֶשׁ וְרוּחֵית־לְעֵנָה,
 לְמַפְחַדַּת וּמִבְהַלָּה –
 אָב הַרְחֵמֵן, קוּם הוֹשַׁעֲנָא!

בְּקוּם זֶרַע עֲמֶלֶק וְהִמָּן עָלֶיךָ
 לְשִׁים לְשִׁמְמָה הַמְדִינָה וּבוֹנִיָּה,
 וְלְשִׁים בָּאֵשׁ אֶת יִצְרָוֹת גְּאוּנִיָּה
 וְלִ"מֹוֹלָךְ" – הַמְלַחֵמָה אֶת מֵיטֵב בְּנִיָּה.

לְשִׁבְעַת־רֶשׁ וְלְרוּחֵית־לְעֵנָה
 אָב הַרְחֵמֵן, קוּם הוֹשַׁעֲנָא.

לְלֵאָם אִיוֹמָה כְּאִילָה,
 מְנַאֲצִיָּה כּוֹרִים בּוֹר לְמַעֲנָה
 הַעֲמִד לָהּ רוּחַ וְהַצְלָה,
 אָב הַרְחֵמֵן, קוּם הוֹשַׁעֲנָא.

לְלֵאָם אִיוֹמָה כְּאִילָה,
 עָלֶיךָ, יִרְאָתְךָ וְסִבְלָךָ טוֹעֲנָה,
 מֵהָר וְכוּנֵן שְׁמֹמוֹת הַיְכָלָה,
 אָב הַרְחֵמֵן, קוּם הוֹשַׁעֲנָא.

הוי, אלי, אל תעשה שבתי חול!

(תפלה)

הוי אלי, אל תעשה שבתי חול!
כל ימות השבוע אני נושא בעול,
אל תשבית את שבתי, –
את חגי אל תפר –
את פניך, אָנָּא, אל,
אלי האר, אלי האר!

הן ידעת כי אכסף
נעם שבת ונעם חג
לבי כמה, מתגעגע
לכל אות ולכל תג
של תורתך, של אורך.

כל ימות החול אני
עפר ואפר –
ובשבת ובחג
אעיין בספר.

בזמירות ושירי-קדש
אכבדך, אלי, אל
מיום שבת, מיום-חג
הסר שטן, הסר צל!

בששת ימי המעשה
די קשה העול,
אָנָּא אלי, אל תעשה
את שבתי חול.

עדיין לא באה הגאולה...

ראה בתבל כלה
קדושה בטומאה מהולה,
מדם נקיים געולה -
ועדיין לא באה הגאולה.

אם איומה כאילה,
מפחדת אף מצללה
תוף תבל רעולה -
ועדיין לא באה הגאולה.

זה שנות אלפים
תקו לשמים,
מוזדים בעולה
והיא תמשוך בעולה
ועדיין לא באה הגאולה.

די סבלה בלכתה בדרפה
המדרדרת,
פצועת-פגע, גועת-נגע,
פאניה סוערת.
מוזן לזמן הלימת-רעם
תקו עד יעבור ועם.
ילאם מלאם יאמץ
וכל דלת בעדה געולה.
ספת-השלום גפולה
הוי, מתי תבוא הגאולה?

מְשִׁירֵי – הַטָּהָר לְאַהֲבָה

רבות בנות עשו חיל ואת עליית על כלנה...

(משלי, ל"א, כ"ט)

א.

הוי, כְּלִיט שְׁשׁוֹנוֹת, סְגֻלָּה, אֲדַמְדָּמַת,
רְכֻרְכָּה, עֲדִינָה, מְבֻשָּׁמַת וּמְחַכֶּמַת –
אֵת לְבִי אֵת מְלַבֶּבַת, מְרַנֶּנֶת וּמְרַעֲנֶנֶת;
תְּרוֹיֵנִי, תְּשַׁקֵּינִי כְּצַמְחִיהָ הַגִּנָּת.
הַלּוֹכֵךְ כִּיּוֹנָה תִּרְחֹף עַל כְּנָפָיִם,
צוֹעֲדַת קוֹמָמִיּוֹת וְעֵינַיִךְ לְשִׁמְיִם.
נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ אֲמוֹן כִּיהוּדִי – לִירוּשָׁלַיִם.

בְּהַקִּיץ לְכִבִּי לְלִבְךָ יְהִלֵּם
וּבְתַרְדֵּמַת הַלַּיִל אֵת מְרִכּוֹ הַחֲלוּם...
בְּחֻקָּהּ אֵת פּוֹתַחַת אֵת פִּיךָ
כְּנִסְיָה אֲצִילָה אֶל נִסְיָךְ.
תּוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנְךָ,
מְרַנְלִיּוֹת תְּפִלְטִי מְגֻרְנְךָ.
כְּאֲחוֹת וּכְאֵם אֵת דּוֹבֶכֶת
וְאֵנִי כְּאוֹהֵב אֶל אוֹהֶבֶת
מְאֻזֵּן וּמְקָשִׁיב בְּרֵב קֶשֶׁב,
וְעַמֵּק בְּלִבִּי אֶתְפִּילֵל,
שְׁלֵעוּלָם לֹא יִגְמַר הַנֶּשֶׁף.

וּכְבָּא הָעַת לְהַפְרֵד
יִתְעַצֵּב הַלֵּב: אָנָּה?
רבות בנות עשו חיל
ואת עליית על כלנה.

מְשִׁירֵי – הַטָּהַר לְאַהֲבָה

מה זאת אהבה?
(בשיר "הכניסינו" לח.ג. ביאליק)

ב.

נתן לי צו ממרחקים אין סוף:
אל תחשוב, בני, טוב לאהב, אהב!
מי או מה נותן הצו אין אני יודע.
לבי כמה, כוסף, תאב ומתגעגע,
אך רק האלהים, יודע הכל – ידע
שהכל שאני אומר ועושה, לשם אהבה
אני עושה, או אולי אני תועה
כמו אותו השה שתעה מן העדר
ומן הרועה – – –
לא אתביש לספר את כל הספור,
כי איני חושב שאני זקוק לשפור:
אני מאהב בצעירה אחת, קטנטנת,
שבעדה אני מוכן למכור הכתנת.
אהבה זאת את ראשי מסחררת
ונפשי יוצאת לקטנטנת, לזערערת.
דמיתה נגד עיני תמיד נצבת,
אך פס החלום,
נותרה רק שלהבת.

צַפֹּת

צַפֹּת, עִירָה קַטְנֻטָּת אֶת –
רְדִימָה, אֶף עֲרֻגוֹת בְּעַפְעַפֶּיךָ
סוּדוֹת וְרוֹזֵן תּוֹעִים בְּךָ עֲרִטִילָאִין.

צַפֹּת, אֶת עִיר גְּדוּלָּה לְאֵלֵהֶם!
הִנְעַמְתִּי סוּף-כָּל-סוּף אֶלֶיךָ
וְאֲנִי מִסְתּוֹפֶךָ בְּבִין-עַרְבִים לְמַרְגְּלוֹתֶיךָ
בְּסוּף-סוּפֵי גְלוּיּוֹת וְנֹכַר
זֶר אֲנִי לָךְ וְלֹא זֶר –
תִּיר וְלֹא תִיר, נִים וְלֹא נִים.

מַעְלוֹתֶיךָ הַיִּשְׁרוֹת-עֲקוּמוֹת מוֹלִיכוֹת אוֹתִי עֵינֶיךָ
מַעְלָה, מַעְלָה, אֶל-עַל, תּוֹךְ "אוֹר הַגְּנוּז" בְּרַם...
וּמְדוּכָבוֹת בְּלַחֶשׁ: טַבַּל תּוֹךְ הָאוֹר וְבוֹ הַתְּעַטֶּף!
אֶף מִי זוֹכֵה לָזֶה? אֲנִי מִשְׁתַּאֲה וְעוֹמֵד דָּם.

מִמְרַחֲקֵי-דוֹרוֹת אָבוֹא אֶלֶיךָ, מִגְלוּיּוֹת שְׁנוֹת אֲלֵפִים,
בְּרֹאשׁ כְּסוּף, זְרוּק-שִׁיבָה אַעֲמֵד מוֹשֵׁט-יָדַיִם.
לְבָבִי מִתְמוּגֵג, וּבִתּוֹךְ-תּוֹכִי לְגַם וּפְלֵא אֵיחָל
לְחוֹשׁ בַּלֵּב, לְהַאֲזִין בְּאֲזִינִים וּבְחֻזִּין-אֵל לְהַסְתַּכֵּל.

מַעֲפָבִים בְּדַרְךָ כּוֹכְבִים מְזַדְקְרִים תּוֹךְ צֵל אֶפּוֹר-אֶפֶל.
הוּי. לָאֵן אֲתָן מוֹלִיכוֹת אוֹתִי הַמַּעְלוֹת הָעֲקוּמוֹת מוֹל הַלַּיִל?

חֻזִּין כְּסוּלֵם בֵּית-אֵל אַחֲזָה כְּבַמְחֻזָּה –

כְּחֻזִּין-יָם מִזְחִיל-מִתְעַתֵּעַ פֶּה אֶת עֲצָמֵי אֶרְאָה.
עֶדֶר "גּוֹרֵי-אֶרְיוֹת" אַחֲרֵי אֶרֶץ יִשְׁתַּרַע...
גְּאֻזִּים אֲדִירִים וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם –
וְהַד שֶׁל קוֹל דְּמָמָה דְקָה מִתּוֹךְ הַחֲבֵרוֹתָהּ מִשְׁתַּמַּע.

הוי, מעלות משפעות אלכסוניות,
 מן המיצר של מזג-אוויר קריר
 אתן מוליכות אותי ומוציאות
 מן החוץ פנימה לצפת העיר -
 הוי, תני לי לצעוד בתוכך הלאה,
 מלמטה של צפת לצפת של מעלה!

כאן ישב בעילא דרתא
 אשכנזי ר' יצחק (לוריא)
 הארי ז'ל עם גורי-האר"י,
 ותלמידו - ר' חיים ויטאל בראש,
 בראותי כל זאת ישי נתבטל
 ואצא מגדר-אנוש.

אני, צבי -
 בשעה זו כאילו מפה או אולי
 לא מפה.
 ואדמה לאיש אשר עברו יון,
 האני וכל אניות-דעתי
 נהפכו בי ל-אין.

ואצהל בחדוה כיורד אל העין
 לשאב מים חיים לשבור צמאונו
 לשפע של מעלה -
 ואשמח כאחד שהשמחה במעונו
 וכמשוש חתן על כלה.

ר' משה אלשיך עם פירושו על התורה
 יושב בדחילו ורחימו ובמורא -
 ר' שלמה הלוי אלקבין עם "לכה דודי"
 והמנגינה מתמרת אל-על -
 ור' חיים ויטאל עם ספרו "שפע טל".

ועל הכל - - -

טפות־דמע גוזלות לילית,
על העצים ועל הדשאים
עננים ככבשים מתגוללים
ומתרוצצים כארנבות,
הם מביאים לעולם רוח והצלה -
פלאים וסודות של תורת הקבלה
כל מיני רזין ורזין דרזין.
קודשא בריך הוא
כאילו כפה עלי הר כגיגית.
כפוף־ראש אעמד למרגלותיך,
הוי, צפת, עיר־המקובלים!

העבר - נעשה פתאם הווה
וההווה - עבר.
מסטורין מרחפים כאן
ערטילאין וכסויי־הינומא,
צפת הערנית, הוי, צפת הרדומה.

הוי, מה רציתי להשאר כאן
לנצח־נצחים, לחקק בעפרת, בעשת,
בפלדה ובעט־ברזל את כל המחזזה,
להסיר כל קליפות הטומאה של כל
אלפי הגלויות ולהשאר נקי, טהור
כל פלי - יהודי!
ולשיר לך היקום שיר
של היות־יהודי, של דביקות באלהים,
צפת אסתובב בך תיר ולא תיר, נים ולא נים.

צפת - את שער השמים לטהר -
את עיר־הקבלה, האר"י וה"זהר".

המגוון לעברית

ז.

דוגמתך אין למצוא אצל שום לשון ואומה,
 ימללו בך מלאכי מעלה וקבוצי מטה בך ידברו.
 נפלאה את שקמת אחרי שנות אלפים לתקומה,
 הרימת ראשך בגאות, בך עם ישראל יתימרו.

צופים, סופי-אותיותך מצפוף אמרום,
 בקרבך את נושאת כל חביוני גאוניותנו.
 יתברך בך כל תג שומן ארץ שמרום
 תינוקות של בית רבן וצאצאי-צאצאינו.

מקוריותך את יונקת מאויר מולדתנו,
 ארץ ושמים נבראו בך, וכל צבאם.
 חברותך השלש הן פרי יצירתנו
 בך דברו המלאכים השלשה לאברהם.
 ימללו, יסבירו בך גאוני מפרשינו,
 מפרשי התורה שניתנה בך על סיני.
 לעולם נהגה בך ולגצח נשמרך,
 נמסרת את בעתיד לנכדי, לגיני.
 צר לי על יהודי שבך לא יתברך,
 חסד עשה אלהים שמכל העמים בחר בנו,
 ומכל אומה ולשון הגביהנו, רוממנו.

אָז הָיוּ לִי חַיִּי

אָז הָיוּ לִי חַיִּי מְנַיִנָה אַחַת רַבְגוּנִית,
כָּל רַגַע – חֲגִיגָה, כָּל שְׁעָה – שְׁשׂוֹנִית.
הֵיִשׁוּבוּ עוֹד אוֹתָם יְמֵי־הִיְהַלּוּמִים?
נָא, הַגִּידָה לִי מִלְאָכִי, בִּשְׂרָ נָא לִי מִמְרוֹמִים.

אָז הָיוּ לִי חַיִּי הַמֵּית־סְפִירוֹת, מוֹעֵד קֹדֶשׁ,
אָבִיב – כָּל יְמוֹת־הַשָּׁנָה, יִרְחֲזוּ – כָּל חֹדֶשׁ.
הֵיִשׁוּבוּ עוֹד אוֹתָם יְמֵי־הַנְּעֹר,
עִם שִׁירַת־הַקֹּדֶשׁ, שִׁירַת־הַטְּהָרָה?

אָז הָיוּ לִי חַיִּי נֶגֶן אֶחָד רַב־סוּדִי,
כָּל יוֹם־שֶׁמֶשׁ – פֶּרֶק שִׁירָה,
כָּל לַיְל־סְהָר – סוּד מְלוּדִי.
מִי יָשִׁיב לִי אוֹתָם יְמֵי־הַחֲלוּמוֹת,
נָא, הַגִּידוּ לִי הַהָרִים, בְּשִׁרוֹנֵי הַתְּהוֹמוֹת.

